

#

ΚΟΝΙΤΣΑ

ΔΗΜΟΣΙΑ ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΑΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 29979

ΗΜΕΡ. ΕΙΣΑΓΟΓΗΣ 13-6-1998

ΤΑΞΙΝ. ΑΡΙΘΜ.

54. Γενάρης - Φλεβάρης 1994

ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΟΡΓΑΝΟ ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΒΟΛΗΣ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΚΟΝΙΤΣΑΣ

ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΡΙΤΗ, ΤΕΥΧΟΣ 54 · ΔΡΧ. 200
Κ Ο Ν Ι Τ Σ Α

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

1994 - Δέκατος χρόνος	289
Επ' ευκαιρία της 21ης Φεβρουαρίου 1993	
Β. Αρχιμανδρίτη	290
Μια εκδήλωση, Κ. Φουνταρά	293
Οι Μπέρκοι ... Γ. Λυμπερόπουλου	294
Ένωση Κονιτσιωτών Ιωαννίνων, Ι.Τ.	299
Η Δοξασμένη Κοιλάδα, Η. Παπαζήση	301
Τσάτση και Δεσπότης Αναστ. Ευθυμίου	303
Το ψάρεμα της πέστροφας Ε. Βαρανίνωφ	
Μετάφραση Π. Τουφίδη	305
Γλωσσάρι Κάντσικου, Θ. Ζιώγα	307
Ανακοίνωση ... Ν. Κυρτσόγλου	313
Πρόοδος & Κοινωνική Αλληλεγγύη ,Η.Α.	314
Λεύτεροι στα Παρτιζάνικα Τμήματα	
Δ. Βότσικα	316
Τα Θεοφάνεια στην Ηλιόρραχη	
Λ. Κεφάλια	318
Τα προβλήματα των χωριών στο Κρατ.	
Ραδιόφωνο Α.	319
Περί Λιάτσικας, Δ. Μακρή	321
Στο πανηγύρι Αγ. Χαράλαμπους,	
Α. Κολιού	326
Βιβλιοπαρουσίαση Σ.Τ. - Ι.Τ.	327
Εκ της παραπόλεως Ζέρμας, Τ. Κανάτση	328
Πως περάσαμε τις τραγικές ημέρες της	
πολιορκίας της Κόνιτσας (1947),	
Σ. Κοπανίδου - Α. Στεφανίδου	329
Κοπή πίτας Αδελφ. Λυκόρραχης	
Τ. Σδούκου	334
Προς Κονιτσιώτες επιστολή, Δ. Στεφάνου	335
Για το Σ. Λάμπρου, Β. Νίκου	336
Σπύρος Πορφυρίου, Σ.Τ.	337
Θάνατος αγωνιστή Λ.Β.	338
Κεφαλοχώρι, Σ. Φασούλη	339
Σχόλια - Ειδήσεις - Συνδρομές	341

Φωτ. εξώφ. Βοϊδομάτης - Καστροάκι.

Εκδίδεται από Συντακτική
Επιτροπή

Ανδρέου Ηλίας
Ζώτος Θεόφιλος
Τουφίδης Σωτήρης
Τσιάγκης Ικαρος

Υπεύθυνος σύμφωνα
με το νόμο:

Σωτ. Τουφίδης

Κόνιτσα 44.100

Τηλ. (0655) 22.464 - 22.212

Ετήσια συνδρομή: Εσωτερικού Δρχ. 1000
Εξωτερικού, Δολ. USA 20 Αυστραλ. 30
Αλληλογραφία - Συνδρομές - Εμβάσματα
στον υπεύθυνο του περιοδικού Σ. Τουφίδη
ή στο Βιβλιοπωλείο «ΕΛΕΓΕΙΟ» Θ. Ζώτου, Κόνιτσα

Για την Αθήνα, στο Νικολ. Δ. Καζαμία
Εμμ. Μπενάκη 24. Τηλ. 36 27 725

1994 - Δέκατος χρόνος

Με το παρόν 54^ο τεύχος το περιοδικό μας βαδίζει στο δέκατο χρόνο έκδοσής του στην Κόνιτσα. Για δεκαετία με αρκετές δυσκολίες, που γίνονται μεγαλύτερες και ένα επαρχιακό περιοδικό.

Ωστόσο, παρά τις όποιες ελλείψεις, ατέλειες κλπ. που αντιμετωπίσαμε αυτά τα χρόνια, η "ΚΟΝΙΤΣΑ" άντεξε. Ξεκίνησε με δεκάξι σελίδες και ανέβηκε στις πενήντα, με συνεχή βελτίωση (έγχρωμο φύλλο κ.ά.) φτάνοντας ανελλιπώς κάθε δίμηνο στα χέρια των συνδρομητών μας.

Δεν παρεκκλίναμε από τους αρχικούς μας σκοπούς και θα συνεχίσουμε την προσπάθειά μας, με την πεποίθηση ότι η προσφορά του περιοδικού είναι θετική για την επαρχία και ακόμα πιά πέρα.

Όπως τονίσαμε πολλές φορές, οι σελίδες του περιοδικού είναι στη διάθεση όλων των αναγνωστών και φίλων. Ας γίνει ο κάθε Γραμματέας του χωριού ή της Αδελφότητας ένας μικρός ανταποκριτής για να ακούγεται η φωνή όλων των

χωριών μέσ' από τις στήλες του περιοδικού μας.

Πολλοί είναι εκείνοι οι συμπατριώτες που μπορούν να στείλουν για δημοσίευση μια μικρή ή μεγάλη εργασία για το χωριό τους, για την κίνηση Συλλόγων και Αδελφοτήτων, εσωτερικού και εξωτερικού.

Αλλά και για την αύξηση των συνδρομητών μπορούμε όλοι να συμβάλουμε, ώστε το περιοδικό να ανεβάσει την κυκλοφορία του και να είναι ο συνδετικός κρίκος των απανταχού Κονιτσιωτών.

Ιδιαίτερη παράκληση κάνουμε στους φίλους μας για την τακτική αποστολή της χρονιάτικης συνδρομής η οποία είναι η κινητήρια δύναμη για συνέχιση και αναβάθμιση της "ΚΟΝΙΤΣΑΣ".

Πορευόμενοι στα δεκάχρονα της έκδοσης της "ΚΟΝΙΤΣΑΣ" ελπίζουμε στη συμπαράσταση όλων των φίλων μας και υποσχόμαστε συνεχή και συνεπή αγώνα για παραπέρα πρόοδο.

Επ' ευκαιρία της Μεγάλης Τοπικής Επετείου 21η Φεβρουαρίου 1913

Στον θρυλικό λοχία των ευζώνων Θεόδωρο Γκούτα.

"Φρονώ αδιστάκτως ότι δεν θα ήτο υπερβολική τιμή εάν προτομή του λοχίου Γκούτα εκόσμη μίαν γωνία του πεδίου του Αρεως".

Θεόδωρος Πάγκαλος (Απομνημονεύματα, σελίδα 197, 198, 251 και 252). Επιμέλεια - Διασκευή Β. Αρχιμανδρίτη)

*

7η Ιανουαρίου 1913. Νύχτα ακόμη, το κρύο τσουχτερό μέχρι το κόκκαλο και στον ξάστερο ηπειρωτικό ουρανό αχνοφέγγουν τ' αστέρια με πρώτο τον λαμπερό αυγερινό που πρόβαλε από ώρες τώρα πάνω απ' του Δρίσκου τις κορφές.

Στις ατέλειωτες πλαγιές της Αετορράχης και των γύρω βουνοκορφών χιλιάδες σκιές κινούνται πέρα - δώθε, μπαινοβγαίνουν σε πρόχειρα αντίσκηνα, ετοιμάζουν όπλα, παλάσκες, σακκίδια, ζώα, κανόνια, πολυβόλα, μοιράζουν κουραμάνες, κονσέρβες χωρίς φωνές, με κρατημένη την αναπνοή και μοιάζουν όλα αυτά - πού κινούνται - μέσα από πηχτό σκοτάδι φαντάσματα.

Λίγο πιά πέρα μέσα απ' τή χαραμάδα μιας μεγάλης σκηνης που τη φωτίζουν αναμμένα κηριά τέσσερις γκριζομάλληδες σκυμμένοι επάνω σ' ένα πρόχειρο τραπέζι ψάχνουν σ' ένα χαρτί, κάτι δείχνουν ο ένας στον άλλον, συζητούν χαμηλοφώνως και μετά ένας απ' όλους γράφει δύο τό πολύ τρεις γραμμές, κι' απ' έξω γύρω στή

σκηνή άλλοι τρεις - τέσσεροι στέκονται ακίνητοι, σιωπηλοί λές πως κάτι περιμένουν.

Και να σε λίγο ανοίγει η σκηνή και μπαίνουν μέσα κι' αμέσως πάλι βγαίνουν και φεύγουν γρήγορα μ' ένα χαρτί στο χέρι, άλλοι πεζοί κι' άλλοι καβαλαραίοι να πάνε γρήγορα να προφθάσουν τώρα που ακόμη αχνοφέγγει η αυγή.

Είναι η διαταγή του Αρχηγού και του Επιτελείου του για τη μεγάλη επίθεση που θα γίνει εκείνη την ημέρα για να παρθεί το κάστρο τ' απάτητο το αιματοβαμμένο, γιατί μόνο έτσι - αυτό πιστεύουν - θα μπαίνανε στα Γιάννινα τα χιλιοτραγουδισμένα.

Κι ενώ οι ώρες περνούν και το σκοτάδι που "λυγίζει" και των ανδρείων τις καρδιές το διαδέχεται μια λαμπερή σαν ανοιξιάτικη μέρα λές κι' ήταν απ' το Θεό, τά φαντάσματα σβήνουν - χάνονται και μέσα στο λαμπερό φως της αυγής προβάλλουν κάποιες άλλες μορφές σκορπισμένες στα καταράχια της Αετορράχης παντού, δεξιά αριστερά, θείες μορφές παλικαριών. Είναι η στρατευμένη Ελλάδα μας, είναι οι μορφές των φαντάρων μας, των θρυλικών ευζώνων μας που περιμένουν το σύνθημα να ορμήσουν να διώξουν τον εχθρό να τελειώνουν μια για πάντα.

Είναι αυτοί που πριν λίγους μήνες έγραψαν σελίδες ηρωϊκές στην άλλη

πλευρά της πατρίδας στην χώρα του μεγαλύτερου στρατηλάτη που γνώρισε η Γη. Κι' ήρθαν τώρα εδώ στα ηπειρωτικά βουνά να συνεχίσουν την ένδοξη ιστορία τους. Κι' είναι όλοι λεβέντες, ένας προς ένας, γιατί όταν σημάνει η ώρα παραβγαίνουν στην τόλμη και την παλικαριά.

Ανάμεσά τους όμως, ανάμεσα στις τόσες χιλιάδες των παλικαριών ξεχωρίζει ένας, ένας μονάχα που τ' όνομά του ένα χρόνο τώρα το ψιθυρίζουν όλοι γιατί είναι ήρωας γιατί έγινε θρύλος.

Είναι ο λοχίας των ευζώνων Θεόδωρος Γκούτας. Κι' είναι ο Γκούτας ξεραγκιανός μετρίου αναστήματος τους, με μάτια μικρά που σπινθηροβολάνε. Κι' όταν το βλέπεις να ροβολάει στα μονοπάτια και τις κατοπιές με το μουστάκι στριμμένο σαν τσιγγέλι θαρρείς πως είναι ελάφι. Πάντα φέρει στο νου του τον πατέρα του και μολογάει γι' αυτόν γιατί ήταν κι' εκείνος στη νιότη του αρχηγός, ήταν οπλαρχηγός στα απάτητα λημέρια του Γέρου Ολύμπου. Και καθώς αυτός μιλάει για του γονιού του την ανδριοσύνη και την παλικαριά έτσι κι' οι άλλοι μιλάνε γι' αυτόν. Για νέες δόξες του για νέες παλικαριές τώρα γρήγορα εδώ και μήνες στη Μακεδονία μας στα Γιαννιτσά μας. Και ακούει να λένε τούτο το παράξενο, το απίστευτο του Γκούτα το κατόρθωμα που έγινε στο Πυρολίκι. Ο Γκούτας χάθηκε μέσ' τον καπνό της μάχης. Που είναι, τί έπαθε κανείς δεν ξέρει. Σε λίγο νάτος με μια φούχτα ευζώνους έρχεται από μακριά κι' είναι κι' άλλοι μαζί, ζώα πολλά. Τι νάναι αυτοί;

Ολόκληρη τουρκική Πυροβολαρ-

χία που την πάει κατ' ευθείαν στο Διοικητή του τον γενναίο Συνταγματάρχη Παπαδόπουλο που τον έκαμε να μείνει με ανοιχτό το στόμα σαν είδε τουρκική πυροβολαρχία (4 κανόνια) συγκροτημένη μπροστά του. Δικαιολογημένα βέβαια γιατί ό,τι άλλο το περίμενε απ' τόν Γκούτα, αυτό όμως ποτέ. Όλοι καμαρώνουν τον λοχία Γκούτα στο 1/38 Σύνταγμα Ευζώνων, πίο πολύ δέ απ' όλους ο Διοικητής του γιατί έλαχε ανάμεσα στις τόσες χιλιάδες των γενναίων του Συντάγματός του που διοικεί να αναπηδήσει κι' ένας μυθικός πράγματι ήρωας.

Δίνει αμέσως διαταγή να συγκροτήσει τμήμα ανεξάρτητο δικό του αφού διαλέξει ο ίδιος όποιους κι' όσους θέλει. Και διαλέγει ο Γκούτας καμιά σαρανταριά λεβέντες σαν κι' αυτόν που του έμοιαζαν έστω και λίγο στην καρδιά και τον νου και γίνεται η τιμητική φρουρά του Συν/τος. Στην πραγματικότητα όμως δεν είναι τίποτε άλλο το επίλεκτο αυτό τμήμα παρά η διμοιρία θανάτου, τα πρώρα αυτοδίδακτα Λ.Ο.Κ. των απελευθερωτικών μας πολέμων γιατί αυτός ο θρυλικός Γκούτας δίνει τις λύσεις που πρέπει στις δύσκολες στιγμές του αγώνα.

... Είναι πια μεσημέρι. Οι γενναίοι έχουν εξορμήσει από το πρωί ακόμη σ' όλο το μέτωπο αφού για κάμποση ώρα περίμεναν να ανοίξει κάπως ο δρόμος ύστερα απ' το καντό ατσάλι που ξέρναγαν από μακριά χιλιάδες στόματα μικρά και μεγάλα σκορπώντας τον θάνατο, τον τρόμο, τον τελειωμό.

Όλοι στην πρώτη γραμμή, δεν κά-

νει διάκριση η μάχη. Μπροστά λίγο πιά πέρα κι ο Συν/ρχης με το επιτελείο του. Είναι οι πιά κρίσιμες στιγμές στην εξέλιξη της μάχης και πρέπει να κάμει ένα άλμα προς τα εμπρός. Περισσότερο για να συναντήσει τον Γιάννη - έτσι συνήθιζε να λέει τον Βελισσαρίου - που είχε τραυματισθεί ελαφρά πριν από λίγο, να μελετήσουν μαζί από πιά κοντά την τακτική κατάσταση, να πάρουν αποφάσεις, να δώσουν διαταγές.

Αλλά αδύνατον να κινηθεί ούτε ένα βήμα. Φαίνεται ότι η θέση τους έχει για καλά επισημανθεί και δυο τούρκικα πολυβόλα από τον αυχένα του Άι Νικόλα ανατολικά του Μπιζανιού ξερνούν κατ' επάνω τους τα φλογερά τους βόλια, σαρώνουν τα πάντα. Τους καθηλώνουν για καλά. Τί πρέπει όμως να γίνει; Να μείνουν εκεί; Αδύνατον. Να μετακινηθούν μ' αυτή την κατάσταση, ήταν όλοι τους καταδικασμένοι. Οι στιγμές είναι πολύ κρίσιμες, και πρέπει με κάθε τρόπο να πάνε πιά μπροστά. Είναι αναγκαία η παρουσία τους στην άλλη προκεχωρημένη θέση.

Ε! τότε ο Παπαδόπουλος θυμήθηκε τον Γκούτα, που ήταν πιά πέρα σε κάποιο απυρόβλητο με τους διαλεχτούς του. Γιατί ποιάς άλλος από τον Γκούτα θα μπορούσε να τον βγάλει από τη δύσκολη αυτή θέση που βρισκόταν. "Φώναξέ μου τον σύνδεσμο του Τάγματος", λέει για μια στιγμή στον υπασπιστή του ο Παπαδόπουλος, κατακόκκινος απ' τον θυμό του. Σε λίγο ένας δεκανέας των ευζώνων παρουσιάστηκε. Κάθησε προσοχή και χαιρέτησε. "Διατάξτε Κύριε Διοικητά". "Τρέξε γρήγορα να μου φέρεις τον

Γκούτα". "Μάλιστα Κύριε Συνταγματάρχα" είπε και χάθηκε αριστερά πίσω από τα χαμόκλαδα. Σε λίγο έφθασε λαχανιασμένος ο Γκούτας. "Ακου Γκούτα", του λέει ο Παπαδόπουλος. Αυτά τα δύο πολυβόλα - δείχνοντας τα εχθρικά πολυβόλα που έβαζαν καταιγιστικά απ' τόν Άι Νικόλα μας γίνανε τσιμπούρι. Να τους βάλεις χέρι!!! Ο Γκούτας χαιρέτησε φέρνοντας το χέρι στο φεσάκι του. "Μάλιστα κύριε Συνταγματάρχα. Κι' έφυγε να πάει να βάλει χέρι στα εχθρικά πυροβόλα σαν να ήταν η πιά απλή δουλειά.

"Να ιδήτε πώς θα τα πάρει". Είπε ο Παπαδόπουλος στους επιτελείς του σαν τον είδε να φεύγει.

Κι ο Γκούτας σε λίγο με τους διαλεχτούς του έφθασε μπορσουλώντας στο εχθρικό πολυβολείο και πήρε τα πολυβόλα, γιατί τί ήταν γι' αυτόν, ένα "παιγνίδι" που το επαναλάμβανε για μια ακόμη φορά.

Ο Παπαδόπουλος το κατάλαβε γιατί σε λίγο σταμάτησαν. "Τό έκαμε πάλι το θαύμα του" φώναξε κι αμέσως πήρε ένα λόχο εφεδρικό κι' ώρμησε κι' ο ίδιος κατά τον Άι Νικόλα.

Κι ενώ η μάχη είχε πια κριθεί γιατί οι Τούρκοι είχαν αποτραβηχτεί τσακισμένοι απ' τα σφυροκοπήματα του στρατού μας, προς το Μπιζάνι, ο ήρωας Γκούτας τον οποίον είχαν σεβαστεί πάντοτε και πιά πολύ εκείνη τη μέρα οι σφαίρες του εχθρού, πλήρωσε ακριβά - με την ζωή του το ανδραγάθημά του στό τέλος της μάχης. Γενναίοψυχος καθώς ήταν πήγε να δώσει νερό από το παγούρι του σ' έναν Τούρκο τραυματία. Εκείνος "ο δυστυχής" βρήκε ώρα να εκδικηθεί.

Ξαφνικά σηκώνει το όπλο του ρίχνει και τραυματίζει τον Γκούτα βαριά στη βουβωνική χώρα. Τότε ο ήρωας αποθηριωμένος τράβηξε την ξιφολόγχη και σκότωσε τον δολοφόνο του όπως του άξιζε.

Μα κι' αυτός σε λίγο ξεψύχησε απ' την αιμορραγία που ήταν ασταμάτητη.

Ο χαμός του Γκούτα, σαν αστραπή διαδόθηκε παντού, σαν το μεγαλύτερο κακό που βρήκε τον στρατό μας την καταραμένη αυτή μέρα.

Τον έκλαψαν όλοι όσο κανέναν άλλο και του απέδωσαν τιμές ήρωα όπως του άξιζε. Την άλλη μέρα τον έθαψαν στο κοντινό χωριό Λάζαινα και με έρανο που έκαμαν μεταξύ τους οι αξ/κοί του Συν/τος στόλισαν τον τάφο του με μαρμάρινο σταυρό και πλάκα. Ήταν ένας ελάχιστος φόρος τιμής.

Κι από κεί ψηλά, απ' της Αετορράχης τις ατέλειωτες κατοπιές 81

σχεδόν ολόκληρα χρόνια τώρα ατενίζει και θα ατενίζει αιώνια προς μια κατεύθυνση και μόνο, προς την κατεύθυνση που βρίσκεται η χιλιοτραγουδισμένη πολιτεία την οποία η μαύρη μοίρα δεν άφησε να ιδεί από κοντά, να τη θαυμάσει όταν θα έφτανε η ευλογημένη ώρα.

Και φαίνεται σαν να ζητά κάτι, σαν να λέγει κάτι. Σαν να λέγει πως ξεχάστηκε τόσα χρόνια.

Μήπως όμως είναι αργά; Όχι. "Για τους νεκρούς ποτέ δεν είναι αργά". Και δεν είναι αργά γιατί στο όνομα του λοχία Γκούτα δεν θα τιμηθεί μονάχα η ελληνική λεβεντιά και γενναιοψυχία αλλά κι' ένας - ίσως ο πρώτος - αδίδακτος πραγματικός καταδρομέας της στρατευμένης πατρίδος στις απελευθερωτικές εξορμήσεις της φυλής.

Μια εκδήλωση

Την Κυριακή 27 Φεβρουαρίου 1994 και ώρα 12.00' δόθηκε στην αίθουσα διαλέξεων του Δημαρχείου Κόνιτσας, ρεσιτάλ πιάνου από την καλλιτέχνη Πέρσα Λιαροστάθη. Η εκδήλωση αυτή διοργανώθηκε από το Πνευματικό Κέντρο.

Προσφώνησε ο Πρόεδρος του Πνευματικού Κέντρου κ. Ιωάννης Τσαρούχης. Το συντονισμό έκανε ο κ. Χρήστος Τασούλας, καθηγητής μουσικής του Δημοτικού Ωδείου Ιωαννίνων, ο οποίος και σχολίαζε τα μουσικά κομμάτια που έπαιζε η καλλιτέχνη.

Η εκτέλεση των έργων ήταν θαυμάσια και χειροκροτήθηκε θερμά από τους λίγους - δυστυχώς - ακροατές.

Τέτοιες εκδηλώσεις πολιτιστικού ενδιαφέροντος πρέπει να γίνονται πιο συχνά στην Κόνιτσα, η οποία είναι υποβαθμισμένη πολιτιστικά, η δε συμμετοχή του κόσμου να είναι μεγαλύτερη.

Συγχαρητήρια στους διοργανωτές της εκδήλωσης και αναμένομε και άλλες παρόμοιες εκδηλώσεις.

Κόνιτσα 28 - 2 - 1994.

ΟΙ ΜΠΕΡΚΟΙ ΠΑΛΙΑ ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΙΚΗ ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΤΙΜΑΡΙΟΥΧΩΝ

(Συνέχεια από το προηγούμενο)

Γιάννη Λυμπερόπουλου

Εμείς την οικογένεια Μπέρκου τη βρίσκουμε στην Κόνιτσα λίγο μετά το 1612, ν' αναφέρεται μεταξύ εκείνων που συνέβαλαν στην επισκευή του ιερού ναού Αγίου Νικολάου της Πάνω Κόνιτσας - Συνοικία Μπουράτζανη - αυτός δηλαδή που σήμερα λέγεται Μητρόπολη της Κόνιτσας.

Νά τι λέει η ενθύμηση: (βλ. Αθηναγόρα, Μητροπολίτη Παραμυθιάς και Πάρης, Νέος Κουβαράς, Ηπ. Χρον. 1929, 13).

"... Ανωθεν και εξ αρχής η εκκλησία μας εις την χωραν στο Πορατζάνος, ο άγιος Νικόλαος ήταν μικρή και ήταν και παρακλίσι ο άγιος Θεόδωρος (σημ. μάλλον πρόκειται για κακή ανάγνωση, Θεοδόσιος είναι) και με πολλούς κόπους και με χαράτζια διά τους αγαρηνούς την ανάστησαν και πάλιν μετά ταύτα ερχόντουσαν οι αγαρηνοί και εχάλασαν τον άρθικα και επέρασαν χωρίς άρθικα χρόνους πολλούς.... ύστερα με χρόνους εχειροτονήθηκα εγώ ο ταπεινός νικόλαος ιερεύς από χυ" αχιβ. (σημ. 1612) και έγινε πάλιν συνδρομή και την αποστόρισαν καθως είναι, εγράφη και ήταν παλαιά εικονίσματα αυτά ηύρα όντας εχειροτονήθηκα εγώ ο παπά Νικόλαος και μετά ταύτα εγράφη ο Νίκος ο γραμματικός ονόματι δι' άσπρα εννιακόσια και ιστορήθη και το κάτω μέρος της εκκλησίας και τον τοίχον τον άλλον τόν ιστορήσεν ο νι.... μπέρκου και ο μιχάλης και έγγραφαν ονόματα τέσσερα δι' άσπρα οχτακόσια και έγγραφαν ονόματα....".

Θα μπορούσε βέβαια να ισχυρισθεί κανένας ότι από το παραπάνω κείμενο δε βγαίνει ότι ο Νι(κόλαος) Μπέρκος, της παραπάνω ενθύμησης, ήταν υποχρεωτικά και Κονιτσιώτης. Και εν πάση περιπτώσει, τίποτα δεν αποκλείει, να συνταχθεί κανένας και με την άποψη του Αραβαντινού, αλλά να συμπεράνει ότι με την έξωση των Μπέρκων από το κάστρο των Ιωαννίνων, αυτοί ήρθαν κι εγκαταστάθηκαν στην Κόνιτσα, όπου είχαν τσιφλίκι, σπίτια και χτήματα.

Οπωσδήποτε όμως από την εποχή αυτή κι αργότερα οι Μπέρκοι θεωρούνται Κονιτσιώτες, κι αυτό βγαίνει από ένα άλλο κείμενο, που είναι "Ο Επαινος Ιωαννίνων", στιχούργημα κακότεχνο του Παϊσίου του Μικρού, "εκ της του Αγίου Γεωργίου τουπίκλην Βησσαρίωνος Ιεράς Μονής", που γράφτηκε το 1698 και δημοσιεύτηκε το 1778 στη Βενετία από το Γλυκύ, μαζί με άλλα ετερόκλητα κι άσχετα έργα του ίδιου συγγραφέα, κάτω από τον γραφικό τίτλο: "Γνώμαι ηθικαί και πολιτικαί, έτι δε συμβουλαί και προστάγματα θεία τε και πνευματικά, αινίγματα τινά και σίχοι

καρκινικοί, και έτεροι σίχοι περιέχοντες τα εικοσιτέσσερα γράμματα, τα Μηνο-λόγια, άλλοι σίχοι εις αρετάς και κακίας, προς δε τοις δε ο έπαινος Ιωαννίνων και η του Πιλάτου κατά του Χριστού θεοστεγής απόφασις. Η υψηλή ψυχρότης γενομένη εν τη των Ιωαννίνων λίμνη".

Ανάμεσα στ' άλλα που έχουν σχέση με προτροπές προς τους Γιαννιώτες να "μην τρώγουν ψάρι τις τετράδαις και παρασκευαίς" και να μη βάζουν οι Χριστιανοί "του... διαβόλου την αλειφήν" εις το πρόσωπον, περιγράφονται τα Γιάννινα, και η κοινωνία τους, κείνης της εποχής. Τελικά με την ευκαιρία που πάγωσε η λίμνη των Ιωαννίνων στις 15 Ιανουαρίου 1687 και ξεχύθηκαν οι Γιαννιώτες να διασκεδάσουν πάνω στον πάγο, ο συγγραφέας αναφέρει διάφορα ονόματα Γιαννιωτών και μη, που λαμβάνουν μέρος στην ψυχαγωγία αυτή, η οποία συνέπεσε και με αρραβώνες παιδιών οικογενειών των Ιωαννίνων, του Λεονάρδου Καραγιάννη και της Μπενέ-τας Ιερομνήμονος, στους οποίους αρραβώνες είχαν προσκληθεί και οικογένειες αρχοντικές που δεν κάθονταν στα Γιάννινα... Έτσι, στον ΕΠΑΙΝΟ ΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙ-ΝΩΝ αναφέρεται ότι:

"..... κι έτρεχαν ωσάν στον κάμπον
και ο Παπαθοδωρής
και των αλλονών παιδιών,
μόνε να ομολογείτε,
έρχονταν από το Στρούνι.
Ηθελα να αναφέρω
και τον Μπέρκον τον κυρ Πάνον
τάχα ήτον καλεσμένος
αν ήτον ο Κοντζόντης
τότε κείνον τον χειμώνα....."

(βλ. Κ. Μέρτζιου, Κατάλογος εκδόσεων Ν. Γλυκέως, Ηπ. Χρ. 1935, 104).

Από τα παραπάνω βγαίνει ξεκάθαρα, ότι ο κυρ-Πάνος Μπέρκος είναι Κονι-τσιώτης. και για να προσκληθεί σε αρραβώνες παιδιών μεγάλων οικογενειών των Καραγιανναίων (πούναι ιδιοκτήμονες χωριών ολόκληρων "Βριάνιστα, Σει-στρούνιο, Ράϊκο, Ζέλοβα και άλλων αγροτικών γαιών εν άλλοις χωρίοις" (βλ. Ηπ. Χρ., 111-150 κλπ.) και του Ιερομνήμονος (βλ. Αραβαντινού, Χρονογραφία, ΙΙ, σελ. 261), σημαίνει ότι ήταν ο ίδιος της ίδιας τάξης.

Ο Πάνος Μπέρκος, φαίνεται την ίδια εποχή περίπου φεύγει για τη Βενετία κι αυτό βγαίνει από γράμμα που στέλνει στη Βενετία από τα Γιάννινα τις 20 Μαρτίου 1680, ο Μιχάλης Γλυκός προς τον πατέρα του "... αυτού έρχεται ο κουμπάρος μου

ο Πάνος ο Μπέρκος και φέρει επιτροπικόν από την Χρυσίδα του Αλφαντζή..." (Κ. Μέρτζιος, Ηπ. Αρχείο, Ηπ. Χρ. 1936, 301).

Ο Πάνος Μπέρκος είναι Κονιτσιώτης, καθώς λέει το στιχούργημα του Παϊσίου, και φαίνεται πως είναι γιός του Νικολάου Μπέρκου, που εμφανίζεται στην παραπάνω ενθύμηση για τις επισκευές της εκκλησίας στην Κόνιτσα, γιατί ο γιός του Πάνου που σαν έμπορος είναι εγκατεστημένος στα Γιάννινα το 1729, λέγεται κι αυτός Νικόλαος Μπέρκος. (βλ. επιστολή του που απευθύνεται προς τη Βενετία, Κ. Μέρτζιου κλπ., Η.Χ. 1936, 281).

Από την εποχή αυτή, σιγά - σιγά ο ένας κλάδος της οικογένειας Μπέρκου ξεκόβει από την Κόνιτσα κι είναι εγκατεστημένος στα Γιάννινα και στη Βενετία.

Στα Γιάννινα συναντάμε ένα άλλο Νικόλα Μπέρκο - Πέρκο, κατά πάσα πιθανότητα εγγονό του προηγούμενου Νικόλα Μπέρκου, να παντρεύεται την ανεψιά του Μητροπολίτη Καμπανίας Θεοφίλου στα 1790, και τον οποίο ο παραπάνω Δεσπότης σ' επιστολή του (βλ. Ηπ. Χρ., 1927, σελ. 61) αποκαλεί "άρχοντα Πέρκο...".

Κι αργότερα, στα 1803, συναντάμε πάλι στα Γιάννινα μια Μπέρκοβα, στην οποία ο Σταύρος Ιωάννου εξοφλώντας υποχρεώσεις καταβάλει χρήματα. (Βλ. Σ. Κουγέα, Εγγραφα Σταύρου Ιωάννου, Η.Χ. 1939, σελ. 190 - 191).

Στα 1821 εμφανίζεται να μένει στη Γρίμπιανη, ο Αναστάσης Μπέρκας (όπου παραπάνω, σελ. 48, 145, 147 κλπ.) που δεν ξέρουμε τί σχέση έχει με τους άλλους Μπέρκους, αν και το όνομα Αναστάσης το συναντάμε και σ' άλλους Μπέρκους, ιδιαίτερα σ' αυτούς που πήγανε στη Βενετία.

Πάντως από δω και μπρός στα Γιάννινα δεν υπάρχουν Μπέρκοι, και το μόνο που εναπομένει για να τους θυμίζει είναι το οικόπεδο (φαίνεται πως το αρχοντικό κάηκε στο αναμεταξύ κατά την πυργκαγιά που διέταξε στα τέλη του ο Αλή Πασάς (Αραβαντινός: Αλή Πασάς σελ. 297) και η φήμη σα μια οικογένεια παλιών αρχοντάδων.

*

Ποιά μπορεί να είναι η αιτία που ένα μέρος της οικογένειας Μπέρκου, αφού εγκατάλειψε τα Γιάννινα, με την επανάσταση του Διονυσίου (1611) ξαναεπανέρχεται σ' αυτά και χτίζει νέο αρχοντικό έξω από το Κάστρο τούτη τη φορά (όπου η σημερινή Ζωσιμαία) πολύ κοντά στα σπίτια των άλλων Κονιτσιωτών αρχόντων (Σκουμπουρδή, Λιάμπεη, Χατζηνίκου κλπ.).

Κατ' αρχήν αυτό φαίνεται ότι λαμβάνει χώρα στα τέλη του δέκατου έβδομου αιώνα πριν από το 1680.

Κατά τη γνώμη μου η μετακίνηση αυτή όλων των παραπάνω Κονιτσιωτών και άλλων για τους οποίους δεν έχουμε στοιχεία πρέπει ν' αποδοθεί κατά κύριο λόγο στο φόβο που ενέπνεε τα χρόνια αυτά το άγριο κίνημα του εξισλαμισμού που

κατέβαινε απ' την Αλβανία, σε συνδυασμό με το γεγονός ότι η γεωγραφική θέση της Κόνιτσας ήταν άκρως επικίνδυνη.

Ο εξισλαμισμός αυτός, του δέκατου έβδομου αιώνα στις περιοχές της Βόρειας Ηπείρου ήταν ένα από τα συνταραχτικότερα γεγονότα (τα αποφασιστικά θα λέγαμε) για την εθνολογική διαμόρφωση των χώρων αυτών, που όπως γνωρίζουμε έγιναν και οι αιτίες να κάνει τις περιοδείες του αργότερα ο Κοσμάς ο Αιτωλός).

Στα 1635, ύστερα από νικηφόρα έκβαση ενός πολέμου των Τούρκων κατά των Περσών, στον οποίο αποφασιστικό ρόλο, την τελευταία στιγμή της μάχης, έπαιξαν κατά την παράδοση, οι ηπειρώτες σπαχήδες χριστιανοί, υψώνοντας τις σημαίες τους με τον Αγιώρη, το Διβάνι φοβισμένο από την ύπαρξη ενός τέτοιου ανίκητου αλλόπιστου στρατού, μέσα στις τάξεις του, διάταξε να μη μπορεί κανένας χριστιανός σπαχής να νέμεται τα προνόμιά του, αν δεν γινόταν Μωαμεθανός... Κι' αυτός είναι ο πρώτος επίσημος εξισλαμισμός των χριστιανών της Ηπείρου
.....

Ποιά ήταν η τρομερή θέση στην οποία βρέθηκαν οι χριστιανοί εκείνοι τιμαριούχοι, αφήνει να διαφανεί η προφορική παράδοση, σύμφωνα με την οποία δεν τούρκεψε όλη η οικογένεια αλλά μόνο ένα μέλος από καθεμία, κι' αυτό για να μπορέσει να διατηρήσει τα κτήματά της. Οι άλλοι άρχοντες ή ζαϊμηδες, όπως ονομάζονταν, φτώχυναν, και για να συντηρηθούν αναγκάστηκαν να επιδοθούν στις τέχνες, στο εμπόριο και στα γράμματα (βλ. Α. ΒΑΚΑΛΟΠΟΥΛΟΥ "Ιστορία του Νέου Ελληνισμού", τ. Γ, σελ. 368).

Ο εξισλαμισμός δεν σταμάτησε, μ' αυτό το πρώτο κρούσμα.

Στηριζόμενος πάνω στην επιθυμία πολλών κοινωτικών ομάδων, ιδιαίτερα από τα πιο φτωχά διαμερίσματα της περιοχής, να ξεφύγουν από την ατέρμονη εξαθλίωση, φτώχεια και καταπίεση, φούντωσε στα τέλη του δέκατου έβδομου, αρχές όγδοου αιώνα και κατάκλυσε όλη την Αλβανία, φτάνοντας μέχρι τα όρια της Κόνιτσας, στην περιοχή του Δέλβινου και της Πρεμετής, σ' όλα τα χωριά που υπάγονταν τότε, στην επισκοπή Πωγωνιανής. Και δεν ήταν μόνο ο εξισλαμισμός που φόβιζε, ήταν η ανταρσία, η ανασφάλεια και η κατάλυση των πάντων, αφού οι νεοπροσήλυτοι περνώντας από σκλάβοι στη μεριά του δυνάστη, άγριοι, αδίσταχτοι, ασύδοτοι κύταγαν μέσα σε ελάχιστο καιρό, σκοτώνοντας, ρημάζοντας, καίγοντας, να εξασφαλίσουν αυτά που χρόνια ολόκληρά τα στερήθηκαν με το να είναι χριστιανοί.

Μέχρι κείνη τη στιγμή η Κόνιτσα ήταν ένας τόπος ειρήνης, κι' ησυχίας, σωστό καταφύγιο χριστιανών και μωαμεθανών, κι' αυτό χάρη στα Ιερά Τεμένη που ήταν εκεί, ο τεκές του Μπαμπά Βρενός (ένα απ' τα παλιότερα μωεμεθανικά ιερά στον Ελλαδικό χώρο). Το Τζαμί του Βαγιαζίτ του Β', (της αγοράς), το τζαμί του Σουλτάν

Σουλεϊμάν του Μεγαλοπρεπούς (αυτό που εξακολουθεί να υπάρχει και σήμερα, στην Κάτω Κόνιτσα) κλπ.

Ο εξισλαμισμός των χρόνων αυτών, μ' όλες τις προεκτάσεις του, δημιούργησε πανικό στους καλοκαθισμένους Κονιτσιώτες, που δεν έβλεπαν την ώρα και τη στιγμή, που θα γίνονταν δυνατό ν' απομακρυνθούν από την Κόνιτσα.

Αυτός είναι ο λόγος που ένας κλάδος των Μπέρκων έφυγε τέλη 17ου αιώνα αρχές του 18ου αιώνα για τα Γιάννινα κι' από κει για τη Βενετιά.

Το ίδιο κι' ο Νικόλαος Χατζηνίκος κι' ο γιός του Παναγιώτης, ο ευεργέτης, που τελικά κατάληξε στη Ρουμανία (βλ. ΗΠΕΙΡΩΤΙΚΟ ΗΜΕΡΟΛΟΓΙΟ, 1981, ΣΕΛ. 278 κ.ε.). Το ίδιο κι' οι Σκαμπουρδήδες, στην αρχή στα Γιάννινα, κι' έπειτα στην Κωνσταντινούπολη (βλ. ΗΠΕΙΡ. ΧΡΟΝΙΚΑ, σελ. 10, κλπ.). Η οικογένεια Λιάμπη, κλπ. κλπ.

Για τη μετακίνηση αυτή έχω να παρατηρήσω τα παρακάτω.

α) Οπως και με τους Μπέρκους, έτσι και μ' όλους τους άλλους, μετακινείται ένα μέλος της οικογένειας, αλλά στην Κόνιτσα εξακολουθεί για πολλά χρόνια μετά, να παραμένει η υπόλοιπη οικογένεια.

β) Το γεγονός ότι όλοι οι μετακινούμενοι στα Γιάννινα, επώνυμοι Κονιτσιώτες, είναι γείτονες στην Κόνιτσα (κάθονται δηλαδή στην περιοχή που είναι σήμερα το Γηροκομείο) και αγοράζουν ακίνητα στα Γιάννινα για την εγκατάστασή τους, που βρίσκονται τόνα δίπλα στο άλλο (γύρω από τη σημερινή Οδό Ζωσιμάδων), μας οδηγεί στη σκέψη ότι η μετακίνηση αυτή πρέπει νάγινε κατά κάποιο τρόπο οργανωμένα.

(συνεχίζεται)

Παρακαλούνται

όσοι μας στέλνουν εργασίες για δημοσίευση, νά 'χουν υπόψη τα εξής:

1. Αν γίνεται, τα κείμενα να είναι δακτυλογραφημένα.
2. Όταν είναι χειρόγραφα να γράφουν καθαρά και ευανάγνωστα.
3. Και στις δύο παραπάνω περιπτώσεις το γράψιμο να γίνεται **ΜΟΝΟΝ** από τη μία όψη της κόλλας.
4. Να μην είναι μακροσκελή.

Αυτές οι λεπτομέρειες βοηθάνε τη Συντ. Επιτροπή και το τυπογραφείο.
Χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.

Σ.Ε.

**Μην ξεχνάτε να στείλετε τη συνδρομή σας.
Η έκδοση του περιοδικού μας στηρίζεται αποκλειστικά σ' αυτή.**

ΕΝΩΣΗ ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

Στις 22 Ιανουαρίου, ημέρα Σάββατο, τα μέλη και οι φίλοι της Ένωσης Κονιτσιωτών Ιωαννίνων είχαν την ευκαιρία να έρθουν σε μια πρώτη επαφή μεταξύ τους και να περάσουν όμορφες στιγμές.

Η μεγάλη αίθουσα του κέντρου "Λιθαρίτσια" γέμισε, αφού περισσότερα από τριακόσια άτομα ανταποκρίθηκαν στο κάλεσμα του προσωρινού Διοικητικού Συμβουλίου, το οποίο με επικεφαλής τον Πρόεδρό του κ. Χρήστο Ζακόπουλο, οφθαλμίατρο, κατέβαλε κάθε δυνατή προσπάθεια ώστε κανένας να μη φύγει δυσαρεστημένος.

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους ο βουλευτής του ΠΑΣΟΚ κ. Μαλέσιος, ο αρχηγός της δημοτικής παράταξης "ΝΕΑ ΠΟΡΕΙΑ" κ. Κωνσταντόπουλος και ο νομαρχιακός σύμβουλος Κόνιτσας κ. Ριστάνης. Μηνύματα έστειλαν οι βουλευτές κ.κ. Παπούλιας, Αργύρης, Χαραλαμπόπουλος και Φούσας και ο δήμαρχος Ιωαννιτών κ. Φίλιος.

Ο κ. Ζακόπουλος στην προσφωνησή του καλωσόρισε τα μέλη και τους φίλους, ευχήθηκε σ' όλους καλή διασκέδαση και δήλωσε ότι πολύ σύντομα, ίσως εντός του Φεβρουαρίου, θα προχωρήσουν οι διαδικασίες για την εκλογή οριστικού Δ.Σ.

Μια ευχή που άκουσα, με εκφράζει και τη μεταφέρω είναι: Τα μέλη της προσωρινής διοίκησης να αποτελέσουν και το πρώτο εκλεγμένο Διοικητικό Συμβούλιο (Δ.Σ.) της Ένωσης.

Οι καλές εντυπώσεις άρχισαν με

την υποδοχή, κατά την οποία σε κάθε δεσποινίδα ή κυρία προσφερόταν και ένα γαρίφαλο. Ακολούθησε το καλό φαγητό και το μουσικοχορευτικό ξεφάντωμα με τη δημοτική ορχήστρα του κ. Χρήστου Οικονόμου. Πρέπει να σημειώσω ιδιαίτερα ότι οι οργανοπαίχτες με την τέχνη, το κέφι και την προθυμία τους να ικανοποιούν όλα τα γούστα δεν άφησαν περιθώρια για παράπονα και συνέβαλαν αποφασιστικά ώστε το κέφι να κρατηθεί αμείωτο μέχρι σχεδόν τα ξημερώματα.

Τη γενική ικανοποίηση και ευθυμία συμπλήρωσε η λαχειοφόρος αγορά και η κοπή της βασιλόπιτας. Τα δώρα που μοιράστηκαν - προσφορά Κονιτσιωτών και άλλων - ήταν πολλά και η αξία τους ξεπερνούσε την ονομαστική αξία των λαχείων. Χάρη δε και στη σωστή οργάνωση εκ μέρους του Δ.Σ., κανένας δεν έφυγε χωρίς να κερδίσει κάτι.

Εξαιρετική ήταν η βασιλόπιτα, προσφορά του κ. Φασούλη από το Κεφαλοχώρι, γνωστού για τα καλά γλυκά του στα Γιάννινα. Η τύχη χαμογέλασε στον κ. Κώστα Μπουζούλα, που κέρδισε και το χρυσό κωνσταντινάτο, το οποίο συνοδεύει την πίτα.

Αν επιμένω σε κάποιες λεπτομέρειες είναι γιατί η οργάνωση μιας συνειστίας, ενός χορού, δεν είναι εύκολη υπόθεση. Χρειάζεται να διατεθεί και χρόνος πολύς και κόπος.

Τί να κάνει, όμως, το οποιοδήποτε Δ.Σ. όταν για παράδειγμα πολλοί από μας ζητάμε κάρτα την τελευταία στιγ-

μή; Ας ελπίσουμε ότι στο μέλλον θα είμαστε περισσότερο υπεύθυνοι.

Ακόμη θέλω να εκφράσω την ευχή και την ελπίδα η ΕΝΩΣΗ χρόνο με το χρόνο να κάνει περισσότερο αισθητή την παρουσία της και να υλοποιήσει όλους τους στόχους και τις φιλοδοξίες της.

Βέβαια οι ευχές δεν αρκούν. Όσοι μπορούν πρέπει να βοηθήσουν και με την ενεργό συμμετοχή τους. Το λιγότερο που μπορεί να προσφέρει κάθε Κονιτσιώτης και φίλος της επαρχίας Κόνιτσας είναι να γίνει μέλος της ΕΝΩΣΗΣ.

Στο σημείο αυτό πρέπει να υπογραμμίσω ότι η ΕΝΩΣΗ ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΩΝ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ αφορά στην Επαρχία Κόνιτσας, δηλαδή την Κόνιτσα και τα χωριά της, και όχι αποκλειστικά στην πόλη της Κόνιτσας, όπως είναι δυνατόν να υποτεθεί λαθεμένα.

Το περιοδικό "ΚΟΝΙΤΣΑ", όπως συμβαίνει πάντα άλλωστε, είναι στη διάθεση της ΕΝΩΣΗΣ για κάθε δυνατή διευκόλυνση. Αντίστοιχα θέλω να πιστεύω ότι η λειτουργία της ΕΝΩΣΗΣ θα βοηθήσει ώστε η "ΚΟΝΙΤΣΑ" να βρει στο χώρο των Γιαννίνων

νέους συνεργάτες και συνδρομητές. Την πίστη μου αυτή ενισχύει και με πρώτη ενέργεια του κ. Ζακόπουλου ο οποίος, αφού αγόρασε βιβλία συμπατριωτών μας και ενσωμάτωσε στα καθένα ένα τεύχος της "ΚΟΝΙΤΣΑΣ" τα διέθεσε στη λαχειοφόρο αγορά.

Τέλος, αποδίδοντας ελάχιστο φόρο τιμής, αλλά και για πληρέστερη ενημέρωση των αναγνωστών της "ΚΟΝΙΤΣΑΣ", θα κλείσω το σύντομο αυτό σημείωμα με τα ονόματα των μελών του προσωρινού Δ.Σ. της ΕΝΩΣΗΣ που για μια ακόμη φορά συγχαίροθερμά:

Χρήστος Ζακόπουλος,
Πρόεδρος

Βαγγέλης Καλτσούνης,
Γραμματέας

Γρηγόρης Ροϊδης,
Ταμίας

Μαρία Μούσιου-Σάλτα,
μέλος

Αρετή Παπαδιαμάντη-Σάλτα,
μέλος

Ζώης Πανταζής, **μέλος**

Γρηγόρης Στάγιος, **μέλος**

ΜΕΤΕΩΡΟΛΟΓΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ

ΙΑΝΟΥΑΡΙΟΣ	ΦΕΒΡΟΥΑΡΙΟΣ
Μεγ. θερμοκρ. 16,2°	18,6°
Ελάχ. " -4,2°	-4,4°
Σχετ. υγρ. 77%	73%
Υψος βροχής 136 mm	68 mm

Η Δοξαομένη Κοιλιάδα

(Η Λεκάνη του Αώου)

(συνέχεια από το προηγούμενο . 40^ο)

Του Ηλία Ε. Παπαζήση

Υστερα απ' τη μικρή παρέμβαση που κάναμε, γιατί ιστορία γράφομε, ξαναγυρίζομε στη δραστηριότητα της ξένης προπαγάνδας, η οποία όπως γράφομε προσπαθούσε με κάθε τρόπο να προσελκύσει, να προσηλυτίσει οπαδούς της, να δημιουργήσει από γνήσιο ελληνικό έμψυχο υλικό πυρήνες για την επέκτασή της. Αλλά όπως πάλι παραπάνω γράψαμε, οι κάτοικοι των χωριών αντέδρασαν σθεναρά, αποφασιστικά. Δεν δέχονταν για κανένα λόγο τον αποχωρισμό των απ' την αγκαλιά της μάνας των της Ελλάδος.

Το χωριό Άρματα που γειτονεύει με το Δίστρατο, όπου δυστυχώς υπήρχε ξένος πυρήν, πείσθηκε πολύ να δεχθεί τη λειτουργία ρουμανικού σχολείου. Οι κάτοικοι όμως αντέδρασαν έντονα. Και, παρ' ότι ε γνώριζον ότι οι Ιταλοί υπέθαλπαν τη ρουμανική κίνηση, δεν edίστασαν να διαμαρτυρηθούν με υπόμνημά των στον Ιταλο Στρατηγό της Μεραρχίας που διέμενε στα Ιωάννινα και να διακηρύξουν, ότι είνε Έλληνες και δεν δέχονται τη λειτουργία ρουμανικού σχολείου.

Στο Βρυσοχώρι, πήγε ομάδα ρουμανιζόντων με ένα Ιταλό αξιωματικό να καλλιεργήσει το έδαφος για να λειτουργήσει ρουμανικό σχολείο. Όταν όμως ο Ιταλός αξιωματικός έμαθε, ότι στο χωριό αυτό υπάρχουν ντόπιοι 50 Έλληνες διδάσκαλοι, έφυγε αμέσως λέγοντας Ιταλικά στην ομάδα του:

"Τ'ακούσατε, 50 Έλληνες δασκάλους έχει το χωριό αυτό. Άρα η προσπάθειά σας να ιδρύσετε ρουμανικό σχολείο είνε από τώρα αποτυχημένη". Έτσι εγκατέλειψαν το χωριό.

Στα διαδραματιζόμενα αυτά γεγονότα δεν μείναμε απλοί θεατές. Παρακολουθούσαμε με ενδιαφέρον την κατάσταση που δημιουργήθηκε, με θλίψη αλλά και με ψυχραιμία και καρτερικότητα. Συμπαρασταθήκαμε, ενθαρρύνσαμε τους αμυνόμενους κατά της βίας της ξένης προπαγάνδας κατοίκους. Συγκρατούσαμε εκείνους που κλονίζονταν απ' το φόβο και την αβάστακτη πείνα. Αναφερθήκαμε στις Ελληνικές Αρχές για όσα διαδραματίζονταν και για την άθλια επισιτιστική κατάσταση που επικρατούσε γενικά στην Περιφέρεια Κονίτσης και την εκμετάλλευση αυτής απ' τα αντεθνικά στοιχεία. Διαμαρτυρηθήκαμε στις Ιταλικές Αρχές κατοχής για τις βιοπραγίες των ρουμανιζόντων, την αυθαίρετη απ' αυτούς κατάληψη των Ελληνικών Διδακτηρίων και την εγκατάσταση σ' αυτά ρουμανικών σχολείων.

Ανεπτύξαμε και ετονίσαμε και προσωπικώς σ' αυτές την άθλια και αξιοθρήνητη κατάσταση που επικρατούσε στα βλαχόφωνα χωριά της Περιφέρειας Κονίτσης και εζητήσαμε την άμεση απομάκρυνση των παράνομα ιδρυθέντων και λειτουργούντων ρουμανικών σχολείων απ' τα ελληνι-

κά διδακτήρια στα οποία εγκατεστάθηκαν αυθαίρετα οι ρουμανίζοντες στο όνομα της Ιταλικής εξουσίας. Τους εξηγήσαμε, ότι δεν μας ενδιαφέρει η εκμάθηση απ' αυτούς της ξένης γλώσσας. Ότι μας ενδιαφέρει η εκκένωση και η απόδοση των Ελληνικών Διδακτηρίων, διότι δεν εχομε άλλα να στεγάσωμε τους μαθητές μας, και απ' την έλλειψη αυτή σε μερικά χωριά σταμάτησε η λειτουργία των ελληνικών σχολείων μας.

Όπως γράψαμε, καμμιά αμφιβολία, ότι η στάση των Ιταλικών Αρχών Κατοχής στην κίνηση των ρουμανιζόντων υπήρξε ανεκτική, και υπέθαλπον αυτήν. Εθεάθησαν ρουμανίζοντες με συνοδούς Καραμπινιέρους να περιφέρονται στα βλαχόφωνα χωριά, ν' απειλούν και να εκβιάζουν τους κατοίκους να υπογράψουν δήλωση, ότι αποδέχονται τη ρουμανική ιδέα και τον διορισμό ρουμάνων διδασκάλων. Ως θα δούμε παρακάτω, επεχείρησαν να ρυθμίσουν ακόμη και τη λειτουργία των σχολείων στα βλαχόφωνα χωριά και τη μετακίνηση των δασκάλων μας που υπηρετούσαν σ' αυτά. Συγκεκριμένα με εκάλεσαν κατ' επανάληψη στο Γραφείο του Λόχου Καραμπινιέρων Κονίτσης και επίμονα ζητούσαν να αποκαλέσω την τοποθέτηση στο Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο Διστράτου, του Γεωργίου Παπαπαύλου ως δασκάλου.

Στις αντιρρήσεις μου και την έκδηλη απροθυμία μου να συμμορφωθώ, με απείλησαν με φυλάκιση, βασανιστήρια, εξορία και "ότι αυτό το παιχνίδι πρέπει να τελειώσει". Ζητούσαν την απομάκρυνση του διδα-

σκάλου Γεωργίου Παπαπαύλου απ' το Δίστρατο, γιατί ο εκλεκτός αυτός διδάσκαλος, πέτυχε με την ανάληψη των καθηκόντων του στο Δίστρατο, να ξαναρχίσει η λειτουργία του Ελληνικού Δημοτικού Σχολείου, του οποίου η λειτουργία του είχε διακοπεί με την κατάληψη του Διδακτηρίου απ' τους ρουμανίζοντες και την εκδίωξη των ελλήνων διδασκάλων που υπηρετούσαν εκεί.

Ποιούμεθα και εδώ εύφημον μνηϊαν εις τον Διδάσκαλον Γεώργιον Παπαπαύλου, διότι με το θάρρος του, τη τόλμη του, τη νηφαλιότητά του, τη γεμάτη εθνισμό καρδιά του, τη στενή συνεργασία του μετά των εκλεκτών κατοίκων του χωριού, Χρίστου Καραγιάννη, Χρίστου Κουτσομίτη, Ιερέως Παπαθανασίου, Γεωργίου Οικονόμου, Κώστα Μάϊπα και πολλών άλλων, πέτυχε να επαναλειτουργήσει το Ελληνικό Δημοτικό Σχολείο Διστράτου, με τους πολλούς μαθητές του, ενέπνευσε και εδραίωσε στους κατοίκους την πεποίθηση, ότι η Ελλάδα ζει, δεν πέθανε.

Επίσης κατ' επανάληψη με ενόχλησαν, με επίεσαν να ρυθμίσω κατά την επιθυμία των το διδακτικό προσωπικό του Ελληνικού Δημοτικού Σχολείου Φούρκας. Με εκάλεσαν εις μεγαλύτεραν κατανόηση των ευθυνών μου διότι αρνήθηκα να παραμείνει το αυθαίρετο βλαχικό σχολείο Πάδων εις το Ελληνικό Διδακτήριο του Δημοτικού Σχολείου, εις το οποίο ως γράψαμε, αυθαίρετα εγκαταστάθησαν οι ρουμανίζοντες.

ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΙΚΑ ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΤΣΑΤΣΗ ΚΑΙ ΔΕΣΠΟΤΗΣ

ΑΝΑΣΤΑΣΙΟΥ ΕΥΘΥΜΙΟΥ

Κάποτε στην εποχή που ήταν Δεσπότης στην Κόνιτσα ο αείμνηστος Χριστόφορος, το Παγκόσμιο Συμβούλιο των Εκκλησιών του έστειλε ρούχα που είχε συγκεντρωμένα από εράνους για να τα μοιράζει, κατά την κρίση του στους φτωχούς της επαρχίας του.

Ανάμεσα σ' αυτά υπήρχαν παλιά, υπήρχαν και μέτρια, υπήρχαν επίσης και ωραία κοστούμια, πανωφόρια, ταγιέρ και φουστάνια, παπούτσια κλπ. που ήταν σε αρίστη κατάσταση. Αυτά τα έδινε κυρίως στους φίλους και γνωστούς. Κι' έτσι βλέπαμε, υπαλλήλους, δασκάλους και εμπόρους να φορούν σχεδόν καινούργια αμερικάνικα και εγγλέζικα κοστούμια και πανωφόρα και τες κυρίες των παρόμοια' και τα κατώτερα να τα φορούν εργατικοί, άνθρωποι του λαού και χωριάτες.

Ξεκίνησαν λοιπόν κάποιο απόγευμα και τρεις γυναίκες πρόσφυγες με επικεφαλής την κυρά-Τσατσή και πήγαν στο Δεσπότη. Του φίλησαν το χέρι και του ζήτησαν να τους δώσει τίποτα ρούχα, για τον εαυτό τους και τα παιδιά τους.

Οι δυο άλλες μίλησαν με ταπεινό και παρακλητικό ύφος και με λίγα λόγια. Η κυρά Τσατσή όμως του είπε. "Να μας δίνεις καλά ρούχα και όχι να μας δίνεις τα χαμένα και σκισμένα. Θέλουμε κι εμείς ένα φόρεμα καλό να πηγαίνουμε στο 'κκλησιά. Να μην τα δίνει η αφεντιά σου με χατήρια". Είπε και άλλα παρόμοια που ο Δε-

σπότης δυσαρεστήθηκε. Φώναξε όμως το μακαρίτη τον Κώστα Τζιάλλα που τον είχε επί των διανομών και του έδωσε το κλειδί της αποθήκης και την εντολή να δώσει ρούχα και τί είδους στις τρεις γυναικούλες.

Και ο Τζιάλλας σε λίγη ώρα παράδοσε από ένα τσουβάλι γεμάτο και δεμένο στην καθεμιά.

Ασπάσθηκαν το χέρι του Χριστόφορου, τον ευχαρίστησαν και πήραν το κατήφορο. Στην πρώτη στροφή όμως, πίσω από τον Άγιο Νικόλαο η γυναικεία περιέργεια τες έκανε να σταματήσουν. Χώθηκαν μέσα στη λακκιά, παράμερα από το δρόμο και άνοιξαν τα σακκιά τους για να ιδούν τί τους είχε δώσει. Ανοίγει η πρώτη, κοιτάει, καλούτσικα ήταν. Εμεινε ικανοποιημένη, το ίδιο και η δεύτερη. Ανοίγει και η Τσατσή, τί να ιδεί! όλο παλιά και σκισμένα....

"Έ μπε! τί με έδωκεν ο κ..... τί μέ δώκεν!

Όλα τα σκισμένα και ποντικοφαγωμένα. Ντεν τα θέλω, θα πααίνω να ντα σύρω (πετάξω) στό μπρόπωπόν του (μπροστά του)".

"Ντροπή! της είπαν οι άλλες. Ό,τι σε δώσεν σέ δωσεν, αμά δεν είναι σωστόν να πααίνεις να τα σέρνεις".

- Θα πααίνω! αναφώνησε έξαλλη η κυρά Τσιατσή. Και αρπάζοντας το τσουβάλι, ξαναγύρισε τον ανήφορο.

Χωρίς κανένα δισταγμό ανέβηκε τες σκάλες και ούτε χτύπησε καθόλου. Άνοιξε τη θύρα και εισόρμησε μέσα

στην αίθουσα του Δεσπότη κραυγάζοντας.

"Τι με δωσες εδώ, αφέντ' κύριε Ντεσπότη Όλα τα σκισμένα και ποντικοφαγωμένα. Πάρτα ντέν τα θέλω, ντέν με χρειάζονται".

Και λέγοντας αυτά, τίναξε το τσουβάλι και τα σκόρπισε στο πάτωμα.

- Αυτά είχα κυρά μου, αυτά σου έδωσα, δεν υπάρχουν καλύτερα.

"Υπάρχουν, υπάρχουν. Αμά τα καλά τα ντίνεις η αφεντιά σου στους Τρανούς και τους μεγάλους και στ'

εμάς τους φτωχούς ντίνεις τα χαμένα εκάγχασε η Τσιατσή.

- Ντροπή σου κυρά μου να λές τέτοια λόγια, πήγαινε απ' εδώ, έκανε θυμωμένος τώρα πλέον ο Δεσπότης.

- Ντροπή σου σένα. Εξίκ να γιένουν τα παλιοτσόλια σου. Ντέν είσαι δίκαιο άνθρωπο, βροντοφώνησε η Τσιατσή.

Και γυρίζοντας την πλάτη εξαφανίστηκε, βροντώντας δυνατά την πόρτα πίσω της.

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

Το Νέο Διοικητικό Συμβούλιο της Ομοσπονδίας Αδελφοτήτων της Επαρχίας Κόνιτσας, το οποίο εκλέχθηκε από τις αρχαιρεσίες που έγιναν στο Ξενοδοχείο ΣΤΑΝΛΕΪ στις 25.11.1993, η θητεία του οποίου είναι τριετής, συγκροτήθηκε σε σώμα ως εξής:

Πρόεδρος, Μιχαήλ Νικ. Μαρτσέκης (Πυρσόγιαννη)

Αντιπρόεδρος, Θωμάς Ζιώγας (Δροσοπηγή)

Γεν. Γραμματέας, Νίκη Γκουντουβά (Αμάραντος)

Ταμίας, Δημήτριος Σδούκος (Κεφαλοχώρι)

Εφορος, Χριστόδουλος Χολέβας (Ασημοχώρι)

Εφορος Αναπτυξιακών δραστηριοτήτων, Γεώργιος Λάμπρου (Καστανιανη)

Σύμβουλοι, Αριστείδης Μπλιθικιώτης (Λαγκάδα)

Γεώργιος Δερμιτζάκης (Γανναδιό)

Στυλιανός Νούτσης (Ασημοχώρι)

Η Ομοσπονδία έθεσε ως άμεσους στόχους δραστηριότητάς της, ως εξής:

α. Σύσταση ενιαίου Αναπτυξιακού Συνδέσμου, στον οποίο να υπάγεται ο Δήμος Κόνιτσας και τα χωριά της Επαρχίας, ώστε να δημιουργηθεί ο φορέας, ο οποίος θα χρησιμοποιηθεί ως μοχλός ανάπτυξης της Επαρχίας Κόνιτσας.

β. Αναπτυξιακές πρωτοβουλίες (εκπόνηση μελετών ανάπτυξης) και υλοποίησή τους με ένταξή τους στα Προγράμματα Περιφερειακής Ανάπτυξης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

γ. Έκδοση του Τουρισμού-Λαογραφικού και Ιστοριστικού Οδηγού των χωριών της Επαρχίας.

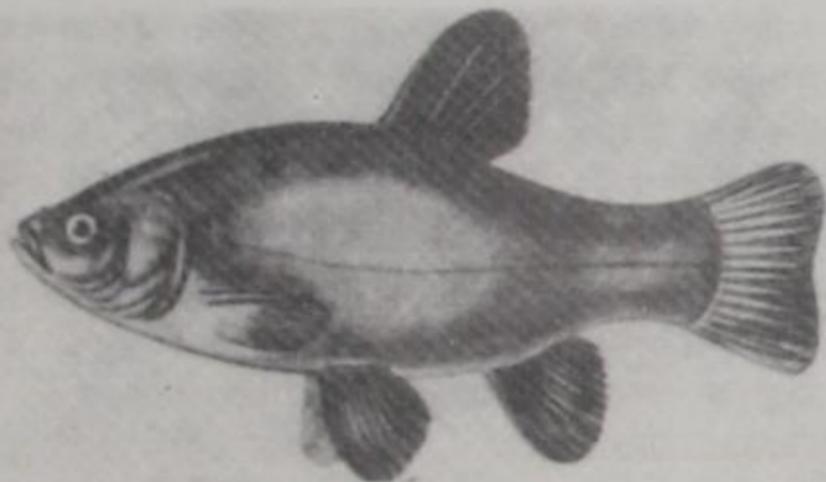
δ. Δεντροφύτευση, σ' όλα τα χωριά της Επαρχίας.

Ο Πρόεδρος
Μιχάλης Ν. Μαρτσέκης

ΤΟ ΨΑΡΕΜΑ ΤΗΣ ΒΑΛΚΑΝΙΚΗΣ ΠΕΣΤΡΟΦΑΣ

Αναδημοσίευση από το Βουλγάρικο περιοδικό "ΦΥΣΗ ΚΑΙ ΨΑΡΕΜΑ" τεύχ. 2 - Φεβρ. 1993. Μετάφραση Πανταζή Τουφίδη

Η Βαλκανική πέστροφα αποτελεί αντικείμενο ψαρέματος για αρκετούς, αλλ' είναι λίγοι εκείνοι οι οποίοι πραγματο-

Фиг. 80. Лин

ποιούν επιτυχείς εξορμήσεις ψαρέματος.

Αυτό το είδος πέστροφας συναντάται στα ποτάμια και στα ρέματα των υψηλών βουνών της Δυτ. Ευρώπης, από την ακτή του Μουρμάνσκ και την Ισλανδία, μέχρι τη Μεσόγειο θάλασσα, τη Βαλκανική χερσόνησο, Μ. Ασία, Μαρόκο, Ιράν. Δεν υπάρχει στη Σιβηρία, Ιαπωνία και Αμερική. Στη Βουλγαρία συναντιόταν σχεδόν σε κάθε βουνίσιο ποτάμι, στις λίμνες και στα φράγματα σε μεγάλο υψόμετρο, αλλ' εξαιτίας της διαταραχής των συνθηκών ζωής (διάβρωση σε μεγάλο βαθμό, λόγω εντατικής υλοτομίας, κατακράτηση των νερών, για ύδρευση κλπ.) σε μερικά απ' αυτά απαντάται πολύ σπάνια και σχεδόν έχει εξαφανιστεί.

Η ζώνη της πέστροφας ξεκινά από τις πηγές των βουνίσσιων ποταμών και χειμάρρων που λόγω της μεγάλης εδαφικής κλί-

σης το ρεύμα του νερού είναι ορμητικό, με άφθονη ποσότητα διαλυμένου οξυγόνου και χαμηλή θερμοκρασία. Ο βυθός αυτών των ποταμών και των χειμάρρων είναι καλυμμένος με μεγάλο βράχια, χαλίκια και άμμο, πάνω στα οποία χτυπάει το νερό και οξυγονώνεται. Σ' αυτή τη ζώνη βρίσκουμε τη βαλκανική πέστροφα "ουράνιο τόξο" (ιριδίζουσα) και το "σίβεν".*

Γενικά η ζώνη της πέστροφας είναι φτωχή σε οικογένειες, είδη και πληθυσμούς, επειδή είναι φτωχή και σε κατώτερους φυτικούς και ζωικούς οργανισμούς.

Για την ύπαρξη της βαλκανικής πέστροφας είναι απαραίτητη η μεγάλη περιεκτικότητα οξυγόνου στο νερό (7-8 cm³ σε ένα λίτρο νερού).

Όταν η περιεκτικότητα σε οξυγόνο πέσει κάτω από τα 2 κ.εκ. ανά λίτρο, το ψάρι ασφυκτιά και γρήγορα πεθαίνει. Η καλύτερη θερμοκρασία στην οποία τρέφεται και αναπτύσσεται καλύτερα, είναι 18^ο-20^ο C, εφόσον είναι εξασφαλισμένη η απαραίτητη ποσότητα οξυγόνου. Μερικές φορές, σε μεμονωμένες περιπτώσεις, συναντάται σε τόσο κρύα νερά, ώστε αποτελεί το μοναδικό σχεδόν "κάτοικο".

Αυτό το ψάρι δεν κινείται ποτέ σε κοπάδια. Τα μεγάλα άτομα κρύβονται κάτω από βράχους και κρυφές κοιλοότητες απ' όπου κάνουν τις εξορμήσεις τους για το κυνήγι της τροφής που είναι αποκλειστικά ζωική (έντομα και νύμφες αυτών, γυρίνοι, μικροί βάτραχοι και μικρά ψάρια. Η αναπαραγωγική ωριμότητα επέρχεται σε ηλικία 3-4 χρόνων. Πέστροφα βάρους ενός κιλού

**

Σίβεν = ψάρι που ανήκει στην οικογένεια "Σολομίδες" όπως η πέστροφα.

γεννά 2-2.500 αυγά. Κατά τη διάρκεια της αναπαραγωγικής περιόδου η οποία ορίζεται μεταξύ Οκτώβρη και Νοέμβρη, αλληλά κινείται σε μεγαλύτερα όρια, τα πιο ηλικιωμένα αρσενικά αποκτούν πιο έντονα χρώματα, ενώ το κάτω σαγόκι επιμηκύνεται και γυρίζει προς τα πάνω σαν γάντζος. Κατά το χρόνο του πολλαπλασιασμού η ποταμίσια πέστροφα κινείται προς τα πάνω, αντίθετα στο ρεύμα, φτάνοντας μέχρι τις πηγές των ποταμών, ξεπερνώντας εμπόδια υψηλά μέχρι δύο μέτρων.

Πριν ρίξει τα αυγά η θηλυκιά πέστροφα κάνει με την ουρά της μια λακκούβα στα χαλίκια όπου γεννάει. Μετά τη γονιμοποίησή τους από το αρσενικό οι δυο γονείς τα σκεπάζουν με μικρά χαλίκια, δημιουργώντας μικρά λοφάκια. Ο χρόνος εκκόλλησης των αυγών είναι αρκετά μακρύς και εξαρτάται από τη θερμοκρασία του νερού. Σε 8° C βγαίνουν ψαράκια μετά από 60 - 65 ημέρες, ενώ σε χαμηλές θερμοκρασίες η διάρκεια φτάνει τις διακόσιες ημέρες.

Ο ρυθμός ανάπτυξης της ποταμίσιας πέστροφας σε κανονικές συνθήκες τροφής καθορίζεται ως εξής:

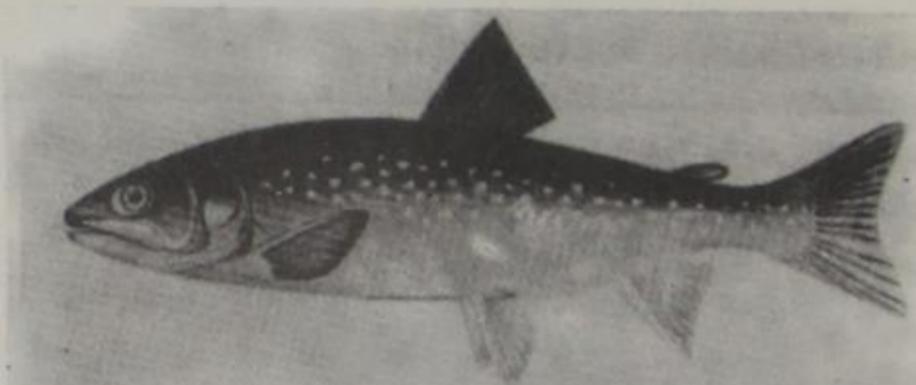
Μέγεθος	Βάρος	Ηλικία
10 - 12 εκ.	15 - 20 γρ.	1 χρόνου
23 - 24 εκ.	125 - 170 γρ.	2 χρόνων
30 - 32 εκ.	250 - 300 γρ.	3 χρόνων

Σε δυσμενείς συνθήκες ύπαρξής τους, πέστροφες 3 - 4 χρόνων φτάνουν μόλις 80-90 γρ. Παρόλο που η πέστροφα μπορεί να φτάσει τα 4-5 κιλά, συνήθως πιάνονται ψάρια 200-300 γρ.

Το ψάρεμά της είναι πιο αποτελεσματικό με "πεταλούδα" ή τεχνητές "μύγες". Ο

τρόπος που θα εφαρμοστεί εξαρτάται από την ώρα και τις ιδιαιτερότητες του συγκεκριμένου ποταμιού.

Όπως αναφέρθηκε πιο πάνω λόγω της αλληλαγής των συνθηκών ζωής της ποταμίσιας πέστροφας, ο πληθυσμός της σε κάποια ποτάμια έχει ελαττωθεί κατά πολύ.

Фиг. 83. Сивен

Για τη συγκράτηση του πληθυσμού της σε κανονικά επίπεδα, η Ένωση των ψαράδων τα τελευταία χρόνια, τακτικά εμπλουτίζει αυτά τα ποτάμια με γόνιο τεχνητά καλλιεργημένο.

Στα περισσότερα ποτάμια της ζώνης της πέστροφας κάθε χρόνο ρίχνονται 2,5 εκατομμύρια άτομα γόνου ποταμίσιας πέστροφας. Μέρος απ' αυτή την ποσότητα έχει καλλιεργηθεί σε φυσικό περιβάλλον αφού η βαλκανική πέστροφα ζει δύσκολα σε συνθήκες ιχθυοτροφείου. Μπορεί να φανεί παράξενο, αλλά χάρη στις προσπάθειες της Ένωσης κυνηγών και ψαράδων Βουλγαρίας η βαλκανική πέστροφα δεν έχει γραφεί ακόμα στο "κόκκινο βιβλίο" -σαν είδος υπό εξαφάνιση.

Συγκεκριμένη προσφορά στη διαφύλαξη της πέστροφας έχουν και τα τοπικά Δασαρχεία.

Από την 1η Φεβρουαρίου επιτρέπεται το ερασιτεχνικό ψάρεμα της ποταμίσιας πέστροφας που γίνεται μόνο τις παραμονές και τις γιορτές.

**

Βιβλίο που περιέχει τα είδη της πανίδας που εξαφανίστηκαν.

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Παράξενων λέξεων που λέγονται στο χωριό
Δροσοπηγή "Κάντσικο" Κόνιτσας

(συνέχεια από το προηγούμενο)

Θωμά Ζιώγα

κηραλεύω ,με κυνηγάει η κακιά τύχη (μοίρα) - ετυμ. αρχ. Ελλ. "Κήρ" (= θεά του θανάτου, θάνατος, κακή μοίρα, συμφορά, δυστύχημα, καταστροφή, όλεθρος), και "αλεύω" (= αποσοβώ, απαμύνω, προφυλάττω).

κηροπανιάζομαι ,κιτρινίζω, γίνομαι ωχρός σαν *κεροπάνι* (= είδος μουσαμά).

κιαμέτ(ι) το ,1) στη φράση: "έβαλε το κιαμέτι" σημαίνει πάρα πολύ, 2) στη φράση: "το κιαμέτι να γίνει, εγώ θα ..." σημαίνει χαλασμός - ετυμ. Τουρκ. KIYAMET (= η μέρα της κρίσης των νεκρών, πληθώρα).

κιμέρ(ι) το ,χρηματοφόρος ζώνη, βαλάντιο - ετυμ. Τουρκ. KEMER (= ζώνη με θυλάκια).

κιούγκ(ι) το ,ο πηλοσωλήνας - ετυμ. Τουρκ. KUNG.

κιούπ(ι) το ,σταμνί - ετυμ. αρχ. Ελλ. "κύπη" > Τουρκ. KUP (= πίθος).

κιρατζής ο ,αγωγιότης - ετυμ. Τουρκ. KIRACI (= μισθωτής, αγωγιότης).

κίρπα η ,και *κρίπα* - τεμάχιο υφάσματος, ξεσκονόπανο - ετυμ. Σλ. KRPE, Αρβ. KERPE, Βλαχ. KIRPA.

κλαπάτσα η ,ασθένεια των αιγοπροβάτων, η διστομίαση - ετυμ. Λατ. GALBINUS (= κίτρινος) Βλαχ. GALBEATSA (= κλαπάτσα).

κλένιος ο ,δένδρα του γένους άκερ, αρχ. Ελλ. "σφένδαμνος", κοινώς σφεντάμι - ετυμ. αρχ. Ελλ. "γλείνος" (= σφενταμιά) > νέο Ελλ. (ε)γλενιός > γλένιος κλένιος Σλ. KLEN (= σφεντάμι).

κλέτσιος ο ,και τα *κλετσιούρια* - κλαριά με τρυφερό φύλλωμα για διατροφή αμνοεριφίων - ετυμ. Σλ. KLECKA (= ράβδος).

κλέτσκα η ,πλεκτοβελόνα - ετυμ. Σλ. KLECKA (= ράβδος, ξυλάκι, βέργα), Αρβ. KLECKA (= ξυλάκι).

κλιάστρα η ,σπάνια *κουλιάστρα* - το πύαρ, δηλ. το πρώτο γάλα μετά τη γέννα που είναι παχύ και πηχτό - ετυμ. Λατ. COLOSTRA (= πρωτόγαλα).

κλίτσα η ,η ράβδος των βοσκών που έχει και ειδικό ξύλινο άγκιστρο - ετυμ. Ελλ. "αγκύλη" > αγκυλίτσα > αγκλίτσα > κλίτσα.

κλόπουτος ο ,βαρύς ήχος των μεγάλων κουδουνιών - *κλουπουτώ* (= κουδουνίζω) - ετυμ. Σλ. CLOPOT (= έντονος ήχος).

κλουκουρίζω ,κουρεύω την κοιλιά και τα πισινά των προβάτων - ετυμ. Ελλ. "κώλος" και "κουρίζω" (= κουρεύω). Το λαμβανόμενο μαλλί είναι κατωτέρας ποιότητας και λέγεται *κωλοκούρι*. Στο Κεράσοβο το μαλλί που έχει πολύ μπερδεμένες τις ίνες του το λένε *σούκο*, από το παλ. Σλ. SUKNO (= έριο, μαλλί) και SUKATI (= κλώθω, στρίβω).

κλούτσος ο ,και *κλουτσουνάρι* - ξύλινος γάντζος, αγκύλη - ετυμ. Ελλ. "κλώθω" > κλούτσος - Ίσως το αρσεν. του "κλίτσα" (β.λ.) - Στη φράση: "έχει τα χέρια κλούτσο" σημαίνει ότι δεν έχει επιδεξιότητα.

κλούφ(ι) το ,κάλυμμα, θήκη - ετυμ. Ελλ. "κελύφι" > κλύφι > κλούφι.

κλώθρα η ,στρογγυλός λειχήνας του δέρματος - ετυμ. Ελλ. "κλώθω" > κλώθρα.

κλώστ(η)ς ο ,και *πλάστης* - πιπτόξυλο με το οποίο ανοίγουν τα φύλλα της πίπτας [πέτουρα (β.λ.)] πάνω στο πλαστήρι - ετυμ. Ελλ. "κλώθω".

κοβάτ(ι) το ,(σπάνια λέξη) επώδυνος στομαχικός σπασμός από στενοχώρια κοινώς σουρλιά - ετυμ. Ελλ. "κόπτω" > κόβω > κοβάτι - Ίσως και απ'το παλ. Σλ. KOVATI (= τύπτω, σφυροκοπώ, καρφώνω).

κόθερος ο, 1) ο υπερυψωμένος στριφτός περίγυρος πίττας, 2) χαμηλή υπερύψωση της περιμέτρου οιοδήποτε πράγματος, πχ ταισιού, κόσκινου, κλπ, 3) κομμάτι από την άκρη ενός καρβελιού - ετυμ. αρχ. Ελλ. "κορθύω" (= υψώνω, κορυφώνω) > κόθρος > κόθερος.

κόκα η, 1) κεφάλι - κόκας (= χονδροκέφαλος) - ετυμ. Αρβ. KOKĚ-A (= κεφάλι), 2) εγκοπτή χηλή, εντομή, 3) απότμηση της άκρης αυτιού ζώων σε σημάδι αναγνώρισης - ετυμ. Ιταλ. COCCA (= χηλή βέλους, άκρη ή γωνία πανιού).

κολαί το, ευκολία, ευχέρεια - ετυμ. Τουρκ. KOLAY.

κολιντώ, 1) γυρίζω λέγοντας τα κόλιντα (= κάλαντα) και μαζεύω κουλούρες, τις λεγόμενες κολιντρίτσες σε άλλα χωριά, 2) (μεταφ.) ζητιανεύω - ετυμ. Λατ. CALENDAE (= πρωτοχρονιάτικες μέρες).

κονάκ(ι) το, και κωνάκι - πρόχειρη κωνοειδής καλύβα νομάδων κτηνοτρόφων-ετυμ. Ελλ. "κώνος" κωνάκι Τουρκ. KONAK (= σταθμός, κατάλυμα).

κόνιαρης ο, (παλαιά λέξη) Τούρκος έποικος της Βαλκανικής καταγόμενος από την περιοχή του Ικονίου της Μ. Ασίας - ετυμ. Ικόνιον > κόνιαρης.

κόνξα η, 1) κουνήματα, τσακίσματα, ακκισμοί, 2) καμώματα, πεισιμάτωμα, αντίρρηση, 3) (μεταφ.) αντίπραξη - ετυμ. Λατ. COXA (= οσφύς, ισχύο, μηρίο, καπούλια, οπίσθια) > κόνξα (= το λίκνισμα των οπισθίων, κωλοκούνημα).

κόντα η, τα αυγά από τις ψείρες - ετυμ. Ελλ. "κόνιδα" > κόντα.

κοπάτσ(ι) το, συνήθως κοπατσιούλι - κούτσουρο, πρέμνο, στραβό και ροζιάρικο καυσόξυλο - ετυμ. αρχ. Ελλ. "κοπάς" (= δένδρο κομμένο ή κλαδεμένο) Βλαχ. > KOPATSI (= δένδρα).

κοπατσιάρ(η)ς-α-ικο, κάτοικος των πεδινών χωριών μέχρι τα Γρεβενά, που ήσαν δουλευτάρηδες κολλήγοι γεωργοί - ετυμ. Ελλ. "κόπος" (= μόχθος) > κοπατσιάρης (= αγροτόδουλος) - Ομοιοτο αρχ. Ελλ. "πενέστης" (= Θεσσαλός δούλος αγρότης) < "πένομαι" (= μοχθώ, κοπιάζω) - Ισως και απ'το Σλ. KOPAC (= σκαφτιάς).

κοπέλ(ι) το, το νόθο τέκνο - ετυμ. Βαλκανική λέξη, Σλ. KOPIL (= παιδάκι), Αρβ. KOPIL-I (= εξώγαμος), Τουρκ. KOPIL (= νόθος, αγιόπαιδο) - κοπελιάρω (= γυναίκα που απέκτησε νόθο παιδί).

κορκάρ(ι) το, κρεμμυδάκι σε μικρούς βολβούς κατάλληλο για σπορά - ετυμ. Ελλ. "κρόκος" (= σφαιρικός βολβός) > κροκάρι.

κορκότσιαλο το, παρασιτικό ευτελές αγκαθωτό βότανο του γένους καυκαλίσ, η αναγαλλίδα - ετυμ. αρχ. Ελλ. "κόρκορος" (= καυκαλήθρα) και Τουρκ. CALI (= θάμνος, φρύγανο, κοινώς τσάλι) - αρχαία φράση: "κόρκορος εν λαχάνοις", επί ανθρώπων που προσποιούνται τον σπουδαίο.

κόρμσος-α-ο, ενήλικας άγαμος ή χήρος - ετυμ. αρχ. Ελλ. "κόρος" (= νέος) και "μισός". Εξ αυτών κόρμσος (= μισονέος).

κορνούτος-α-ο, (στα ζώα) κεράστης, κερασφόρος - το αντίθετο είναι "σιούτος" (β.λ.) - ετυμ. Λατ. CORNU (= κέρατο).

κόρτσαλο το, κλαδιά χωρίς φύλλα ή φρύγανα δεμένα σε πρόχειρο σάρωθρο - ετυμ. Ελλ. "κόρος" (= σκούπα), Τουρκ. CALI (= φρύγανο, θάμνος, κοινώς τσάλι). Εξ αυτών κόρτσαλο (= σκουποφρύγανο).

κοσιόρα η, κοφίνι - ετυμ. Σλ, Αρβ, Βλ. KOSH (= μεγάλο καλάθι).

κοσκόρ(ι) το, κόμμωση γυναικών με τις πλεξούδες δεμένες στεφανωτά στο κεφάλι πάνω από το μαντήλι - ετυμ. αρχ. Ελλ. "κοπίς" (= ινίο) "κόσσα" (β.λ.) κοτσίδα, και "κόρυς" (= κεφαλή, περικεφαλαία). Εξ αυτών κοσκόρι (= κοτσιδοπερικεφαλαία).

κόσσα η, 1) και κοσιιά - είδος θεριστικής λεπίδας με κοντάρι - ετυμ. αρχ. Ελλ. "κόσσω" (= κόπτω) > Σλ. KOSSA (= θερίζω), 2) πλεξούδα των γυναικών - ετυμ. αρχ. Ελλ. "κοπίς" (= ινιακή χώρα της κεφαλής) κοσίς, κόσσα (= κοτσίδα).

κόστραβος-η-ο, 1) καρπός με σκληρό ή ανώμαλο φλούδι (κόκκαλο) που δεν βγαίνει εύκολα η ψίχα - αντίθετο κάλοστο (= καλοκόκκαλο) και στη Βούρμπιανη κάλοψο, 2) (μεταφ.) σκληραγωγη-

μένος άνθρωπος, κοινώς γερό κόκκαλο - ετυμ. Σλ. KOST (= οστό), και ZDRAV (= στιβαρός, γερός). Εξ αυτών Σλ. KOSTZDRAV > κόστραβος (= γεροκόκκαλος) - κοστράβα (= είδος βότανου που ώριμο έχει μεγάλες κολλητισίδες).

κότσι(ι) το ,1) μικρό κοκκαλάκι των αρθρώσεων, αστράγαλος, μηνίσκος, 2) (πληθ.) το ομώνυμο παιχνίδι που παίζεται με ένα μικρό κόκκαλο εν είδει ζαριού, 3) στη φράση: "δεν έχεις κότσια" σημαίνει αντοχή, δύναμη - ετυμ. (μσν) Ελλ. "κόπτος" (= αστράγαλος, κότσι, ζάρι) ή απ'το Σλ. KOST (= κόκκαλο).

κούδαρ(η)ς ο ,κτίστης της πέτρας, μάστορας που κτίζει ή επεξεργάζεται λίθους με σφυρί, τυκιστής, κοινώς τσιοκανάρης - ετυμ. Λατ. CUDO [CUSUM] (= κρούω, σφυροκοπώ, τυκίζω) > Λατ. CUDERE (= παρασκευή, σύνθεση). Απ'εδώ και το "κιούσης" ή "γκιούσης" (= περιφερόμενος Ηπειρώτης κτίστης, στη Θεσσαλία, Στερεά και Εύβοια), που λαθεμένα νομίζεται ότι σημαίνει "ξάδελφος" εκ του "κούσιος" (β.λ.).

κουζίν(ι) το ,δερμάτι, ασκός από δέρμα ζώου, κοινώς τουλούμι - ετυμ. αρχ. Ελλ. "κώδιον" (= προβειά, δορά) > κώζιον > κουζίνι > παλ. Σλ. KOZIA (= δέρμα).

κούκουρους ,(επίρρ.) στη φραση: "κάθομαι κούκουρους" θα πει ορθίως, με κεκαμμένα γόνατα όπως τα μωρά στέκουν κούκου - ετυμ. Ελλ. "σήκω" > σιούκου > κούκου > κούκουρους.

κουλιάντζα η ,(στα αιγοπρόβατα) ασθένεια που αδρανεύει τα πίσω πόδια και σταματάει την γαλακτοφορία - ετυμ. Ελλ. "κυλλός" (= κουλός) > κουλαμάρα > κουλιάντζα (= αναπηρία).

κούλκο το ,μικρό στρογγυλό ψωμάκι που γίνεται μαζί με τα πρόσφορα - ετυμ. Ελλ. "κολλίκιον" (= μικρός πασχαλινός άρτος).

κουμάσ(ι) το ,ορνιθώνας, κοτέτσι - ετυμ. Ελλ. "κουμάσιον", Τουρκ. KUMAS (= κλωβός).

κουμάς ο ,το τριγωνικό μετωπικό κεκλιμένο επίπεδο στέγης που γίνεται όταν κόβεται το αέτωμα - ετυμ. Ελλ. "κόπτω" > κομμός > κουμάς (= απότμημα) - Τουρκ. KUMAS (= κλωβός).

κούμπανος ο ,μεγάλη χνουδωτή σφήκα, η βέσπα η κράβρος, που τσιμπάει οδυνηρά - ετυμ. Λατ. COMPAR (= εταίρος) > Ιταλ. COMPANIA (= εταιρεία) > κούμπανος (= ο ανήκων σε σμήνος).

κουμπέτσ(ι) το ,σταθεροποίηση, ακινητοποίηση, τέλος - ετυμ. Ελλ. "ακουμπώ" > κουμπίζω (= στερεώνω κάτι) > κουμπέτσι.

κουμπουκλίτσ(ι) το ,1) πόρπη, "ζάβα" (β.λ.), 2) μικροπράγμα, ρώπος, ψιλικό - ετυμ. Ελλ. "κόμβος" > κουμπί > κουμπώνω, και "κρίκος" > κρικέλα > κλικέρα. Εξ αυτών "κουμποκρίκι" > κουμποκρίκι > κουμποκλίτσι (με τσιτακισμό).

κουμπούν(ι) το ,συνήθως κουμπούνια-κουμπούνια - ομάδα, παρέα, σμήνος, μπουλούκι - ετυμ. Λατ. COMPAR (= εταίρος) > Ιταλ. COMPANIA (= εταιρεία) > κουμπούνι.

κ(ου)νάβ(ι) το ,είδος νυφίτσας, η ικτίς η γνησία, η οποία είναι σαρκοφάγο - ετυμ. Σλ. KUNA (= αιλουροειδές).

κουπάνα η ,μεγάλη ξύλινη σκάφη, συνήθως για πλυσίμο ρούχων - ετυμ. Ελλ. "κόπος" (= κτύπημα, μόχθος) > "κόπανος" (= χονδρό ξύλο για κτύπημα) > κοπάνα - Ισως και από το Ελλ. "κύπη" > Λατ. CUPA > (μεγενθ.) κουπάνα.

κούρβα η ,πόρνη, ανήθικη γυναίκα - ετυμ. Λατ. CURVUS (= καμπτός, κυρτός, καμπύλος) > Σλ. CURBA και Αρβ. CURVA (= πόρνη), μεταφορικός λόγω της δημοσίας έκθεσης των καμπύλων της.

κουρδουμπαλιά η ,κωλοτούμπα, κυβίστηση - ετυμ. Ελλ. "κώλος", Λατ. CULUS (= πρωκτός) > Βλαχ. CURLU ή CURU (= κώλος) - αρχ. Ελλ. "τύμβη" > Λατ. και Βλαχ. TUMBA (= τούμπα). Εξ αυτών CURUTUMBA > κουρουτουμπαλιά > κουρδουμπαλιά.

κουρδούμπαλος ο ,η βάλανος του φαλλού - ετυμ. Ελλ. "κορδώνω" (= τεντώνω) < Ιταλ. CORDA (= χορδή) Ελλ. "χορδή", και αρχ. Ελλ. "πάλλα" (= σφαίρα, κεφαλή αντικειμένου, μπάλλα, Ιταλ. BALLA). Εξ αυτών κουρδούμπαλος (= κορδωμένη κεφαλή).

κουρκουλούκ(ι) το ,στηθαίο, κράσπεδο από όρθιες πέτρες - ετυμ. Τουρκ. KOR KULUK (= στηθαίο).

κουρκουτσούφα η, 1) η κορυφαία φούντα μαλλιών της κεφαλής, ή η κορυφαία τούφα κλαδιών μεγάλου δένδρου, 2) κορυφή κεφαλής, δένδρου, βουνού, κλπ - ετυμ. Ελλ. "κορυφή" και Λατ. TUFRA (= λοφία δόρατος στυπίνη) > τούφα. Εξ αυτών "κορυφοτσούφα" > κουρφοτσούφα > κουρκουτσούφα. Πιο σωστά από τα αρχ. Ελλ. "κόρυς" (= κεφαλή) και "κοσύμβη" (= θύσανος, φούντα κροσσός, άκρα).

κουρμπέτ(ι) το, 1) (για άνδρες) φράση: "πάει στο κουρμπέτ(ι)", που σημαίνει πάει στη ξενιτι - ετυμ. Τουρκ. GURBET (= αποδημία), Αρβ. KURBET-I (= ξενιτιά), 2) (για γυναίκες) φράση: "βγήκε στο κουρμπέτ(ι)" που θα πει βγήκε στην πορνεία - ετυμ. (β.λ.) "κούρβα" (= πόρνη).

κουσιέβω, τρέχω - ετυμ. Τουρκ. KOSHMA (= τρέξιμο) - **κουσιάτος** (= ο ερχόμενος τροχάδην). Αλλού λέγουν "ρεντεύω" < Αρβ. REND (= τρέχω).

κούσιος ο, συχνά και **κουσιουρής** - 1) εξάδελφος - ετυμ. Λατ. SOROR (= αδελφή), CON-SO(B)RINUS (= συγγενής) > Αρβ. KUSHERI-RI και Βλαχ. KUSURINU (= εξάδελφος), 2) κτίστης της πέτρας, τυκιστής, κοινώς τσιοκανάρης - ετυμ. "κούδαρης" (β.λ.).

κουσκούν(ι) το, η υπουρίς, δηλ. το λουρί της σαγής που στερεώνεται κάτω από την ουρά του ζώου - ετυμ. Τουρκ. KUSKUN.

κουσούρ(ι) το, ελάττωμα - ετυμ. Τουρκ. KUSUR (= έλλειψη, σφάλμα).

κουτλου(γ)ιούμσα η, η αστρέχωση ["αστρέχα" (β.λ.)], δηλ. το μικρό τριγωνικό κενό μεταξύ στέγης και στέψης (= κούτελο) τοίχου, που γεμίζεται εκ των υστέρων - ετυμ. Ελλ. "κουτελογέμιση" > κουτλογιόμιση > κουτλουγιούμσα - σχετ. "χατιλώνω" (β.λ.).

κουτ(ου)λούκ(ι) το, χαμηλό πρόχειρο υπόστεγο, όπου χτυπάει το κεφάλι μας στην οροφή - ετυμ. Ελλ. "κουτουλώ" > κουτουλούκι > κουτλούκι.

κουτουράδα η, 1) απερισκεψία, χαζομάρα - ετυμ. αρχ. Ελλ. "κοπτός" (= πετεινός) > κουτός (= χαζός) > κουτουράδα, 2) εργασία κατ'αποκοπήν - ετυμ. Τουρκ. GÖTÜRÜ (= έαδ' άδιείδρη).

κουτσάκ(ι) το, τα δύο ξύλινα άγκιστρα του σαμαριού πάνω στο πιστάρι - ετυμ. Ελλ. "κλούτσος" (β.λ.) > κ(λ)ουτσάκι > κουτσάκι. Αλλού λέγεται "σκαρφέλι" Ελλ. "σκαρφαλώνω".

κουτσιανάκος ο, το στέλεχος που μένει από ένα λάχανο όταν αφαιρεθούν τα φύλλα του - ετυμ. Ελλ. "κόπτω" > κόψανον > "κουτσιάνι" (β.λ.) **κουτσιανάκος** - Τουρκ. KOCAN (= κοτσάνι).

κουτσιάν(ι) το, 1) το μικρό στέλεχος κλαδιού που μένει στο δένδρο όταν κοπεί το κλαδί 2) μίσχος των καρπών, 3) κόψανον, κότσιαλο - ετυμ. Ελλ. "κόπτω" > κόψανο > κότσιανο > κουτσιάνι - **κουτσιανάτος** (= εύρωστος, ευσταλής) - Τουρκ. KOCAN - σχετ. "τσιέπουρο" (β.λ.).

κούτσ(ι)κος-ια-ο, 1) παιδάκι - ετυμ. Τουρκ. KUCUK (= μικρός, νεαρός, παιδάκι), 2) μικρός, μικρόσωμος - ετυμ. Ελλ. "κουτσό" (= μικρό, λίγο, λειψό) < Ελλ. "κόπτω" ή "κόσσω".

κουτσιουρεύω, μικραίνω κόβοντας, κολοβώνω - ετυμ. Ελλ. "κόπτω" ή "κόσσω" > κουτσό (= λειψό) > κουτσιουρεύω.

κουτσμακέλλ(ι) το, (μεταφ.) μικρό αντικείμενο - ετυμ. νεο Ελλ. "κουτσό" (= μικρό, λίγο), και "μακέλλι" (= εγχειρίδιο).

κουτσομπ(λ)ός-ή-ό, κορυφοκομμένος, ακόρυφος, κολοβός - ετυμ. Ελλ. "κουτσό" + "τσούμπλα" (β.λ.).

κουφουτίλ(ι) το, ο σωλήνας χειροποίητης κάννουλας κρασοβαρελιών που σφραγίζεται με μικρή ξύλινη ράβδο [πειρί (β.λ.)] - ετυμ. Ελλ. "κούφος" (= κοίλος) > κουφώνω > κουφουτίλι.

κόχ(η) η, παρασιτιά, δηλ. η έξω γωνία της εστίας - ετυμ. αρχ. Ελλ. "κόγχη" - σχετ. "παραμάχος" (β.λ.).

κράκουρο το, 1) κατσάβραχο, βραχώδης κορυφή, 2) (μεταφ.) γερός σα βράχος - ετυμ. ίσως Ελλ. "άκρα" και "όρος" > ακρώρεια.

κρήνα η, κεφάλι - ετυμ. αρχ. Ελλ. "κάρα" (= κεφαλή) > κάρη > κάρηνον > καρήνα > κρήνα.

κρίνα η, κυψέλη μελισσών - ετυμ. Λατ. SCRINIUM (= κιβώτιο) Ελλ. σκρίνιο (= μικρό ερμάρι) < κρινί (= κιβώτιο) < κρίνα.

κριτσανίδα η, χόνδρος οστών και κρεάτων - ετυμ. ηχοποίητη λέξη εκ του ήχου "κριτς-κριτς", απ'όπου και το νέο Ελλ. "κριτσανώ".

κριτσώ, 1) τριζώ λόγω φορτίου ή πίεσης, 2) κροτώ, βροντώ - φράση: "κριτσάει ο ουρανός" - ετυμ. Ελλ. ηχοποίητη από το "κριτς-κριτς".

κτάρ(ι) το, η γλοιώδης πάνα από ένζυμα που σχηματίζεται στο ξύδι ή στο κρασί όταν ξυδιάζει - κτάργιασε (= έπιασε πάνα) - ετυμ. αρχ. Ελλ. "τάργανον" (= ξύδι, ξυδόκρασο).

κτουπίζω, κουρεύω τις τούφες του μαλλιού από την κοιλιά των προβάτων, κατά το φθινόπωρο, για να μην κολλούν οι κολλητισίδες - ετυμ. Ελλ. "εκ" + "τούφα" (= σύνολο μαλλιών, Λατ. TUFA) > εκτουφίζω > εκτουπίζω (= αφαιρώ τούφες) - κτούπιασμα (= η πράξη του κτουπίζω) - κτούπ(ι) (= το μαλλί που προέρχεται από το κτούπιασμα).

κυπρί το, κουδούνι ορειχάλκινο - ετυμ. Λατ. CYPRUM (= χαλκός).

κύτσα η, και τσύτσα ή σφαγάρι - μαλλί προερχόμενο από το κούρεμα δερμάτων σφαγμένων προβάτων, κυρίως για γέμισμα προσκεφαλαίων - ετυμ. αρχ. Ελλ. "κύτος" (= σκύτος, δέρμα) > Λατ. CUTIS (= χρώς, δορά) > κύτσα > τσύτσα.

κώφα η, ξύλινο παγούρι για κρασί (στο γάμο κυρίως) - ετυμ. Ελλ. "κώφος" (= κούφιος, κοίλος) > Σλ. KOFA (= δοχείο).

λαβίζω, θορυβώ - λάβα (= θόρυβος από κουβέντες) - ετυμ. Τουρκ. LAF (= λόγος, αερολογία, φλυαρία) > Βουλγ. LAFA (= κουβέντα).

λαγαρά τα, τα περί την οσφυϊκή χώρα μαλακά μέρη του σώματος - ετυμ. αρχ. Ελλ. "λαγαρός" (= χαλαρός).

λαγγιόλ(ι) το, και ξιφάρ(ι) - στενόμακρη λωρίδα υφάσματος, από τις πολλές που συρραπτόμενες μεταξύ τους δημιουργούν τις πτυχώσεις στα πανωφόρια των παραδοσιακών στολών - ετυμ. Λατ. LANCIOLA (= λογχίδιο), από τις κρεμαστές στη μέση, σαν ξίφη, λωρίδες των ρωμαϊκών στολών.

λαγγίτα η, τηγανίτα - ετυμ. Ελλ. "λάγανον" > λαγανίτα > λαγγίτα - Αλλού λέγεται λαλαγγίτα Τουρκ. LALANGA.

λάγιος-α-ο, (επί ζώων) μαυρότριχο - ετυμ. Αρβ. LAJE και Βλαχ. LAIU - Ελλ. "λάγιος" (= που έχει το σκούρο χρώμα του λαγού).

λάλος ο, τρανός, που του οφείλεται σεβασμός - ετυμ. Αρβ. LALĒ-A (= ο μεγαλύτερος αδελφός, ο πατέρας, ο κουνιάδος), που τον παλιό καιρό αποκαλούνταν από τις νυφάδες του σπιτιού "αφέντες".

λάμπαβος-η-ο, μανός, χαλαρός, σομφός - ετυμ. Σλ. (H)LABAV (= χαλαρός).

λανάρ(ι) το, 1) εργαλείο ξάνσης μαλλιών - ετυμ. αρχ. Ελλ. "λήνος" (= μαλλί) Λατ. LANA (= έριο) Λατ. LANARIUS (= εριουργός), 2) (μεταφ.) το πείραγμα, σκώμμα, περίπαιγμα.

λαπούδα η, το πλατύ κάτω των αστραγάλων τμήμα της "πατούνας" (β.λ.), όπου και το πέλημα - ετυμ. Ελλ. "πούς" (= πόδι) > Βλαχ. LAPUDE (= το πόδι), εννοείται η πέζα, το πέλημα, κοινώς πατούσα - καλάμι λένε το κνημαίο τμήμα της "πατούνας" (β.λ.).

λαπούσια η, το πλατύφυλλο βότανο πετασίτης το υβρίδιο, κοινώς κωλοπάνα, που αρχικά μοιάζει με λάπαθο, αλλά δεν λαχανεύεται. Όταν βγάλει τα κίτρινα άνθη του το λένε τσιρλόγιδο, επειδή προκαλεί διάρροια - ετυμ. Ελλ. "λάπαθον" > Αρβ. LAPUSHE-A (= λάπατο).

λάρος-α-ο, ξενοχωρίτης, αλλοδαπός - ετυμ. Λατ. LARGUS (= μακρινός).

λάστρα η, υαλοπίνακας παραθύρων (στο Κεράσοβο) - ετυμ. Λατ. GLACIES (= κρύσταλλο, πάγος) Γαλλ. GLACE (= πάγος, υαλοπίναξ) (γ)λάστρα λάστρα (= υαλοπίνακας παραθύρων).

λάτσης ο, παρατσούκλι των κατοίκων του κοντινού μαστοροχωριού Πυρσόγιαννη - ετυμ. αρχ. Ελλ. "λάς" (= πέτρα, λίθος) > (αμαρτ.) λάξη (= λάξευση) > λάτσης [= λαξός, πελεκάνος, "κούδαρης" (β.λ.)] - Αρβ. LATOJ (= πελεκώ πέτρες) και LLAC-I (= λάσπη για κτίσιμο λίθων).

λαψάνα η, (επί φρούτων) μεταφ. αυτό που είναι κίτρινο και φαίνεται ώριμο ενώ εξακολουθεί να είναι χλωρό και άγουρο - ετυμ. Ελλ. αρχ. "λαψάνη" (= το φυτό σινάπι, το οποίο έχει έντονα κίτρινα άνθη) - λαψάναβος (= χλωρός, αλλά και κίτρινος).

λε(ι)βίδα η, και *λειβήθρα* - σκώληκας λεπτός και μακρύς παράσιτο του εντερικού σωλήνα ανθρώπων και ζώων - ετυμ. αρχ. Ελλ. "έλμινς" > έλμινθα > (αναγραμμ.) λεμ(β)ίνθα > λεβίδα.

λείξα η, και *λειξουρ(γ)ιά* - λαιμαργία, το να σου τρέχουν τα σάλια όταν βλέπεις καλό φαγητό - *λειξουρας* (= λιχούδης, αδηφάγος) - ετυμ. Ελλ. "λείχω" (= γλείφω).

λελεκας ο, δρεπάνι μεγάλο και κοφτερό χωρίς οδόντωση - ετυμ. Τουρκ. LELEK (= πελαργός), επειδή μοιάζει με λελέκι.

λετόν(ι) το, θρεφτάρι, όμορφο, καμαρωτό, αγέρωχο, γαύρος - ετυμ. Λατ. LAETO (= ευφραίνω, παίνω, παχύνω, ποιώ τινα γαύρον) > λετόνι (= γαυριάς), επί αλόγων κυρίως.

λέτσιος ο, ρυπαρός και ρακένδυτος - ετυμ. Ιταλ. LEZZONE (= ρυπαρός, βρώμκος), LEZZO (= βρώμα, ακαθαρσία).

λημ(ι)κιάρης-α-ικο, αυτός που του τσιμπλιάζουν τα μάτια από αδυναμία - ετυμ. αρχ. Ελλ. "λήμη" (= τσίμπλα), "λομιός" (= αρρώστια), "λιμός" (= πείνα).

λ(η)τάρι(ι) το, σχοινί για δέσιμο ζώων - ετυμ. αρχ. Ελλ. "είλω" (= περιτυλίγω) > ειλητάριον > λητάρι > Αρβ. LITAR-I (= σχοινί).

λιαβί το, αριστερό χέρι - ετυμ. Λατ. LAEVUS (= αριστερός).

λιάρα η, γίδα παρδαλή, δηλ. μαύρη με λευκά στίγματα ή αντίστροφα - ετυμ. Σλ. LIAR (= ποικιλόχρωμος), Αρβ. LARE.

λιάσα η, 1) πρόχειρη θύρα από λεπτές ξυλοδοκούς καμωμένη, 2) ο,τιδήποτε πρόχειρο ξυλόπηκτο κατασκευάσμα κλείνει ένα άνοιγμα - ετυμ. Ελλ. "ύλη" (= δάσος, δένδρο, κορμός δένδρου) > "υλάεσσα" (= που έχει πολλά δένδρα, φτιαγμένη από πολλούς κορμούς δένδρων) > λιάσα - Στη Βούρμπιανη "λιάσα" λένουν το κενό της στέγης όπου υπάρχουν οι ξυλοδοκοί, ενώ στο Κεράσοβο "λιάσα" λένουν το πρόχειρο από κορμούς δένδρων γεφύρι, κοινώς *περατζάνα*.

λιάτα η, μεγάλο και φαρδύ τσεκούρι των υλοτόμων - ετυμ. Λατ. LATUS (= πλατύς, ευρύς).

λιβακώνομαι, αποκάμνω προσβαλλόμενος από καύσινα - ετυμ. Ελλ. "λίβας" (= πολύ θερμός και υγρός ΝΔ άνεμος).

λιγκαβέτσ(ι) το, αγκαθωτό παρασιτικό βότανο - ετυμ. Σλ. LIGA (= σίελος, βλέννη) > LIGAB (= σαλιάρης) > Σλ. και Αρβ. LIGAVEC-I (= λείμαξ, γυμνοσάλιαρος) > λιγκαβέτσι, επειδή το φυτό έχει υπό γλοιώδη.

λιμπά τα, οι όρχεις - ετυμ. Ελλ. "λιμπίζομαι" (βλ.).

λιμπίζομαι, λαχταρώ κάτι, ποθώ έντονα ερωτικώς - ετυμ. Λατ. LIBITO (= επιθυμία) - Σλ. LJUBA (= αγάπη, έρωτας).

λιόπα η, πρόχειρα από τομάρι υποδήματα που φοριούνται στους αγρούς - ετυμ. Ελλ. "λαπάρα" > Αρβ. LIAPĒ-A (= το δέρμα της κοιλιάς), Αρβ. LOPE-A (= αγελάδα, και το δέρμα της).

λιόρδα η, υπερβολική πείνα (που πριζεται η κοιλιά) - ετυμ. Ελλ. "λορδώ" (= τεντώνομαι μπροστά).

λισβάρ(ι) το, και *λίσβας* - άγονο έδαφος γριζόχρωμο και σκληρό - ετυμ. Λατ. LIXIVUS (= σταχτής, γρίζος).

λιχομανάω, 1) ασθμαίνω, αναπνέω δύσκολα έχοντας τη γλώσσα έξω ως οι σκύλοι, 2) (μεταφ.) ξεψυχώ - ετυμ. αρχ. Ελλ. "λιχμάω" (= κινώ τη γλώσσα, λείχω, γλείφω).

λόζιος ο, κοίτη, φωλιά, κυλισταριά άγριου ζώου, πχ αρκούδας - στη φράση: "έγιναν λόζιος" σημαίνει άνω κάτω, ως η κοίτη θηρίου - ετυμ. Σλ. LOZIE (= κοίτη, κλίνη, φωλιά).

λουβουδιά η, το φυτό *χηνοπόδιο το λευκό*, που ελάχιστα λαχανεύεται κατά την αρτιβλαστία του - ετυμ. Ελλ. "λοβός" > λουβί (= το κεράτιο των οσπρίων).

λουγιούν-του-λουγιού, διαφόρων ειδών, λογιών λογιών - ετυμ. Ελλ. παραφθορά της φράσης "λογιών των λογιών".

λούμ(η) η, ιλύς ποταμού - ετυμ. Ελλ. "λύμα" (= ακαθαρσία, ιλύς, βόρβορος) > Λατ. LIMUS (= ιλύς, βόρβορος) > Αρβ. LUM-I (= ιλύς).

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ

Ο Δήμος της Κόνιτσας ξεκίνησε τη φιλόδοξη προσπάθεια λειτουργίας Δημοτικού ραδιοφώνου στην Κόνιτσα. Προσπάθεια που αντικειμενικά συνάντησε δυσκολίες και εμπόδια.

Ο τόπος μας δέρνεται συνεχώς από πολιτιστική φτώχεια και μιζέρια. Βασική ανάγκη για την Κόνιτσα είναι το δημοτικό της ραδιόφωνο να είναι:

Ελεύθερο και δημοκρατικό

Ακομμάτιστο και πλουραλιστικό

Να μάχεται και να προβάλλει προβλήματα και ανάγκες του τόπου.

Να σέβεται και να παλεύει για την προβολή της πολιτιστικής λαϊκής μας παράδοσης και κληρονομιάς

Να ενδιαφέρεται για τη φύση και την οικολογική ισορροπία του τόπου.

ΤΙ ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ

Μέσο προσωπικής προβολής ή προβολής οικονομικών και άλλων συμφερόντων.

Συντεχνιακό όργανο ορισμένων "εργαζομένων" σε βάρος του συνόλου.

Όργανο εκβιασμού και άσκησης πίεσης προς το Δ.Σ. του ΠΚΔΚ και του Δημ. Συμβουλίου. "Ιδιοκτησία" ορισμένων "εργαζομένων", που θεωρούν ότι δικαιούνται δια μέσου αυτού να κάνουν ό,τι θέλουν.

Είναι γνωστό ότι τους τελευταίους μήνες υπάρχουν προβλήματα στη λειτουργία του Δημοτ. Ραδιοφώνου Κόνιτσας. Είναι επίσης γνωστό ότι η ομάδα των εργαζομένων στο Δημ. Ραδιόφωνο Κόνιτσας με την βοήθεια μέλους της Επιτροπής, που δεν συμμετείχε ποτέ στις λειτουργίες της

και των γνωστών "αφεντικών" της Κόνιτσας οδήγησαν το Δημοτικό Ραδιόφωνο να είναι: **Αυτό που ΔΕΝ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΕΙΝΑΙ.**

Η κατάσταση αυτή είναι και ζημιογόνα και απαράδεκτη για ένα Δήμο με τόσα πολλά προβλήματα, όπως ο Δήμος της Κόνιτσας. Το Δημοτικό Συμβούλιο της Κόνιτσας είναι υποχρεωμένο απέναντι στους κατοίκους να:

Αποκαταστήσει γρήγορα την ομαλή λειτουργία του Δημ. Ραδιοφώνου Κόνιτσας εφαρμόζοντας το θεσμικό πλαίσιο λειτουργίας και απομακρύνοντας όλους εκείνους που στέκονται εμπόδιο στην ομαλή λειτουργία του.

Να κατοχυρώσει την ομαλή και δημοκρατική λειτουργία του Δημ. Ραδιοφώνου μακριά από εξαρτήσεις ομάδων και "παραγόντων" που το χρησιμοποιούν σαν μέσο προσωπικής και επαγγελματικής προβολής.

Να δώσει στο Δημ. Ραδιόφωνο τα μέσα και τον τρόπο, ώστε να ανταποκριθεί στις ανάγκες της Κόνιτσας για πολιτισμό, ενημέρωση, ψυχαγωγία μακριά από μιζέριες και στείρωτες, που βλάπτουν το Δήμο και τον τόπο.

Να αποδώσει τις ευθύνες για την απαράδεκτη αυτή κατάσταση εκεί που ανήκουν, ώστε παρόμοια φαινόμενα να λείψουν οριστικά στο μέλλον.

Ο Πρόεδρος

του Δημοτικού Συμβουλίου

Νίκος Κυρτσόγλου

Πρόοδος και Κοινωνική Αλληλεγγύη

Ο κορυφαίος των Ιταλών σκηνοθετών Φελλίνι δεν βρίσκεται πλέον ανάμεσα μας, έφυγε από την ζωή αυτή μαγεμένος από το αίνιγμά της το οποίο προσπάθησε να αποκρυπτογραφήσει και να το καταγράψει στις ταινίες του. Το γεγονός του θανάτου του φέρνει την μνήμη μου πίσω στην Κόνιτσα του 1977.

Η εμφάνιση της τηλεόρασης προκαλεί κρίση στις δύο κινηματογραφικές αίθουσες που λειτουργούσαν εκείνη την εποχή και που σταματούν με κάποια χρονική διαφορά τις προβολές τους. Παρά το γεγονός ότι η τηλεόραση κερδίζει τον πολύ κόσμο, αρκετοί νέοι, φοιτητές και απόφοιτοι πανεπιστημίων δεν συμβιβάζονται με την τηλεόραση και δεν παραιτούνται από τη μαγεία της μεγάλης οθόνης.

Έτσι δημιουργείται μια κινηματογραφική λέσχη η οποία λειτούργησε για αρκετούς μήνες στην κινηματογραφική αίθουσα του κ. Αθανασόπουλου με ταινίες ποιότητας και κύριο προμηθευτή την ταινιοθήκη Ελλάδος. Πρώτες ταινίες ήταν εκείνες του Φελλίνι *La Strada*. Οι νύχτες της Καμπίρια κ.ά.

Στις ταινίες αυτές ξετυλίγεται σε όλο της το εύρος η ιδιότυπη σκέψη του Φελλίνι ο οποίος υπερβαίνει τα πολιτικά δόγματα και αφηγείται τον κόσμο από την πλευρά των συναισθημάτων και των συγκινήσεων.

Στην ταινία *La Strada* είδαμε τον ενστικτώδη δυνατό άνθρωπο να σκοτώνει τον τρελό και να αφήνει τη Τζελομίνα να πεθάνει αβοήθητη, αλ-

λά αυτή η δύναμη δεν ήταν αρκετή να τον απαλλάξει από το αίσθημα της απέραντης μοναξιάς εφ' όσον απουσίαζε το πνεύμα και η Θεία Χάρη της αγάπης.

Στην ταινία "Ντόλτσε Βίτα" ζήσαμε την παρακμιακή ηδονόφιλη ζωή της ανώτερης αστικής τάξης της Ρώμης και την αγωνία της για το επερχόμενο τέλος. Μπορούμε να πούμε πως ο Φελλίνι προσπάθησε να ορίσει το καινούργιο πρόσωπο ενός λαού τυραννισμένου από τον φασισμό και το μακελειό του πολέμου. Εκείνη την εποχή που γίνονταν οι προβολές η κοινωνία μας βίωνε μια ανάλογη φάση αυτογνωσίας και προσπαθούσε να αυτοπροσδιορισθεί βασισμένη σε ιδέες και αρχές ανθρωπισμού και κοινωνικής αλληλεγγύης. Αργότερα το ανθρωπιστικό τοπίο αλλάζει, υποχωρεί και οι συνειδήσεις μας υποκύπτουν σε κομματικές λογικές και πρακτικές με έντονο το χρώμα της ιδιοτέλειας.

Στο τέλος της δεκαετίας του ογδόντα όσοι έχουν καθαρές συνειδήσεις αντιλαμβάνονται τις αντιφάσεις της σύγχρονης εποχής. Δίκαια καταρρέει το ένα από τα δύο κοινωνικά συστήματα το οποίο ευαγγελιζόταν την κολλεκτιβοποίηση των ατομικών συνειδήσεων ενώ την ίδια στιγμή οι κομματικές γραφειοκρατίες αποκομμένες από τους λαούς των είχαν επιδοθεί στην λατρεία της δύναμης της εξουσίας.

Σήμερα παγκόσμια κυριαρχεί το κοινωνικο-οικονομικό σύστημα της ελεύθερης αγοράς όπου η ατομική

πρωτοβουλία εξυμνείται σε όλους τους τόνους το δε κίνητρο του ατομικού κέρδους θεωρείται μονόδρομος προς την πρόοδο και την ευτυχία. Πίσω όμως από όλους αυτούς τους καλοπροαίρετους ατομικισμούς βρίσκονται σε λανθάνουσα κατάσταση εγωϊστικά πάθη τα οποία εύκολα μπορούν να μετεξελιχθούν σε ένα είδος κοινωνικού Δαρβινισμού, όπου η ζωή ανήκει σε άτομα χαρισματικά και από κάθε άποψη δυνατά και προνομιά. Μέσα σε ένα τέτοιο διαμορφούμενο κλίμα κοινωνικών αντιλήψεων η φτωχή μας επαρχία δεν έχει θέση, δεν έχει λόγο. Ποιός άραγε θα σκεφθεί τις έξι χιλιάδες ψυχές που ζουν απομονωμένες στις παρυφές της

Τύμφης, του Σμόλικα και του Γράμμου! Στην γειτονική μας Ιταλία έχουμε το πρώτο δείγμα όπου η Λίγκα του βιομηχανοποιημένου Βορρά αδιαφορεί για τον φτωχό Νότο και ζητά την αυτονόμηση της πλούσιας Βόρειας Ιταλίας.

Η κοινωνική συνοχή και αλληλεγγύη είναι τα μοναδικά όπλα με τα οποία η επαρχία μας και η κοινωνία της Κόνιτσας μπορεί να αντιπαλέψει την αρνητική γι' αυτήν από κάθε άποψη κατάσταση και να ελπίζει σε ένα μέλλον προόδου και εκσυγχρονισμού όπου ο άνθρωπος θα είναι το μέτρο όλων των πραγμάτων.

H.A.

συνέχεια από τη σελ. 312.

λουνγκα η, εκτεταμένο πυώδες απόστημα ζώου - ετυμ. Αρβ. LUNGË-A (= απόστημα) < Λατ. LONGUS (= μακρός, εκτεταμένος).

λούρα η, ευλύγιστο ξύλο λεπτό και μακρύ όμοιο με σταλίκι - ετυμ. Ελλ. "λουρώνω" (β.λ.).

λουρώνω, χλωραίνω, δηλ. υγραίνω κάτι στεγνό ώστε να γίνει ευλύγιστο, πχ χόρτα, στάχυα, δέρμα - ετυμ. Λατ. LORUM (= ζώνη, λουρί), LURA (= ασκός), LUROR (= χλωρότης) - Στη Βούρμπιανη λένε λουγρώνω (= βουρκώνουν τα μάτια μου καθώς είμαι έτοιμος να ξεσπάσω σε κλάμα), απ' το αρχ. Ελλ. "λυγρός" (= λυπηρός, οδυνηρός), ή το Λατ. LUGEO (= θρηνώ, κλαίω).

λουτράδες οι, μεταξωτά πορφυρά σειρήνια, για τις διακοσμήσεις της καλής "σπούνας" (β.λ.) - ετυμ. Τουρκ. LUTR (= σηρικό, μηλωτή ενυδρίδας, μεταξωτό) - Στη Βούρμπιανη λέγονται ουτράδες - παλ. Σλ. UTRb (= βυσσινένιος, βαθυκόκκινος, κυρίως βασιλική στολή) - σχετ. "ρόκα" (β.λ.) και νέο Ελλ. "τρα" ή "οτρά" (= τροιιά, δηλ. χρυσοκλωστή) - Αλλού λέγονται μπρατ(ι)νά ή μπρισίμια από το παλ. Σλ. BRACINA (=σηρικά, μεταξωτά) και το Τουρκ. IBRISIM (= κλωστή μεταξωτή).

λούτσα η, 1) νερόλακκος, 2) στη φράση: "έγινα λούτσα" σημαίνει βράχηκα - ετυμ. Σλ. LUCJA (= τέλμα).

λυγκιάζω, έχω λόξυγγα, άρα κάποιος με κουβεντιάζει - ετυμ. Ελλ. "λυγμός" (= αναφιλητό).

λυμούρα η, διαρπαγή προϊόντων από πλήθος ανθρώπων - ετυμ. αρχ. Ελλ. "λύμη" (= βλάβη, καταστροφή, κακοποίηση) λυμαίνομαι (= βλάπτω, προκαλώ φθορές ή καταστροφές).

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΘΝΙΚΗ ΑΝΤΙΣΤΑΣΗ**ΛΕΥΤΕΡΟΙ ΣΤΑ ΠΑΡΤΙΖΑΝΙΚΑ ΤΜΗΜΑΤΑ**

Παραμονές της πρωτοχρονιάς του 1944.

Σ' ένα δρόμο της Καραβατιάς, στην άκρη στα Γιάννενα, που τον λέγαμε και "οδό παρανόμων" γιατί ήταν κάπως απόμερος και ορίζαμε πολλές φορές συναντήσεις, περίμενα ένα σύντροφο, πρόσφυγα από τη Ρωσία, που ήθελε οπωσδήποτε να με ανταμώσει.

Είναι έτοιμοι για το αντάρτικο πέντε ρώσοι αιχμάλωτοι, μου είπε ο Αντωνιάδης, πριν ακόμα με χαιρετήσει. Όμως, πρέπει να φύγουν απόψε, γιατί αύριο θα μετακινηθούν.

Το ζήτημα ήταν πολύ σοβαρό. Πως να πάρεις ανθρώπους από εχθρικό Στρατό και να τους στείλεις στο βουνό, χωρίς να έχεις καμιά σύνδεση μαζί τους;

Σκέφτηκα για μια στιγμή να του πω, πως δεν μπορεί να γίνει τίποτε. Όμως αμέσως το μετάνιωσα. Και αν είναι καλοί είπα με το νου μου, γιατί να χαθούν πέντε αντιφασίστες;

Να συναντηθώ με το γραμματέα της περιφερειακής επιτροπής Γιαννίνων του ΚΚΕ Χαράλαμπο Χατζηγεωργιάδη και να του ζητήσω τη γνώμη σε κείνες τις συνθήκες της βαθιάς παρανομίας ήταν τελείως αδύνατο. Ανέλαβα, λοιπόν, την ευθύνη μόνος μου.

Πήρα το σύντροφο, περάσαμε τα εβραϊκά μνήματα και φθάσαμε σε ένα μεγάλο νταμάρι.

- Θα τους πάρεις, του είπα, θα μπείτε μέσα στο νταμάρι και το βράδυ στις 8 η ώρα θα 'ρθω εγώ να τους παραλάβω.

Αν αργήσετε δεν θα περιμένω.

Το νταμάρι ήταν απότομο και είχε μόνο μια υποχρεωτική είσοδο. Και οι Γερμανοί να'ταν δεν θα 'βγαιναν ζωντανοί από μέσα.

Αφού τέλειωσα με τον Αντωνιάδη έφυγα για τα σφαγεία πήρα το Γιώργο Στουρνάρα και μαζί γυρίσαμε στο νταμάρι.

- Θα μείνεις μέχρι το βράδυ εδώ του τόνισα, και θα παρακολουθείς όλο το γύρω χώρο. Στις 8 η ώρα θα μπουν στο νταμάρι 6 νοματαίοι 5 αιχμάλωτοι και ένας Έλληνας. Αν στο διάστημα αυτό παρατηρήσεις καμιά ύποπτη κίνηση θα τους πεις να φύγουν, αν όχι θα τους αφήσεις να μπουν μέσα και συ με τρόπο, χωρίς να σε αντιληφθούν θα φρουρείς την είσοδο.

Οι ρώσοι αιχμάλωτοι, ο Αντωνιάδης και ένας Ιταλός αιχμάλωτος, που κατάλαβε τις προθέσεις των Ρώσων και κίνησε κοντά τους, πήγαν στο καθορισμένο μέρος σχεδόν μισή ώρα γρηγορότερα.

Ο Στουρνάρας τους είδε, τους μέτρησε, παραξενεύτηκε, που ήταν ένας παραπανω, όμως δεν μίλησε.

Στην αρχή οι Ρώσοι και ο Ιταλός ήταν όλο χαρά. Όσο όμως περνούσε η ώρα, το κάθε λεπτό τους φαινόταν χρόνος.

Άρχισαν να ανησυχούν. Ο Ιταλός αιχμάλωτος, μάλιστα, ο Πετινάρι πρότεινε να γυρίσουν πίσω.

Σαν είδε ο Αλεξέι, ανθυπολοχαγός του Κόκκινου Στρατού, που'χε πιαστεί από τους Γερμανούς β...

ματισμένος, ακόμα από τις αρχές του πολέμου, πως μερικοί άρχισαν να ταλαντεύονται, τους είπε κοφτά.

- Απ' αυτή τη στιγμή είμαστε αντάρτικο τμήμα. Σαν ανώτερος σε βαθμό είμαι διοικητή σας. Προειδοποιώ, πως κάθε παράβαση πειθαρχίας θα τιμωρείται αυστηρά.

Κατά τις επτάμιση η ώρα το απόγευμα ξεκινήσαμε και γω με το Σταύρο Τσάμη για το νταμάρι.

Όταν φτάσαμε στον Προσφυγικό Συνοικισμό δεχτήκαμε, από γερμανική περίπολο, πυκνά πυρά. Ευτυχώς ήταν σκοτάδι και δεν μας χτύπησαν. Έπρεπε να αλλάξουμε δρομολόγιο. Ο Τσάμης πρότεινε να ανέβουμε στο βουνό και από κει να κατέβουμε.

Στις οχτώμιση η ώρα με μισή ώρα καθυστέρηση, φθάσαμε στο νταμάρι.

Αφού διαπιστώσαμε πως όλα πάνε καλά μπήκαμε μέσα. Όταν έμαθαν οι αιχμάλωτοι ποιοί είμαστε ρίχτηκαν στις αγκαλιές μας, Ρώσοι, Έλληνες, Ιταλοί γινήκαμε ένα. Κλάψαμε σαν μικρά παιδιά από τη χαρά μας.

Ανεβήκαμε ξανά στο βουνό και από ράχη σε ράχη, αποφεύγοντας τις στάνες, στις 11 το βράδυ είμασταν κάτω από το χωριό Μικρό Μπισδούνι.

Να περάσουμε, όμως, το δημόσιο δρόμο ήταν αδύνατο. Γερμανικά αυτοκίνητα περιπολούσαν και μεγάλοι προβολείς φώτιζαν τον τόπο από Γιάννενα μέχρι το Αεροδρόμιο και πιά πέρα.

Η θέση μας ήταν τρομακτικά δύσκολη. Πρώτο κινδυνεύαμε από σιμμή σε στιγμή να πιαστούμε και δεύτερο να κρυοπαγήσουμε, γιατί είχε πολύ χιόνι και η θερμοκρασία ήταν 10 βαθμούς κάτω από το μηδέν.

Στις 2 η ώρα τα μεσάνυχτα εκμεταλλευόμενοι ένα μικρό διάλειμμα, που έκαναν περιπολικά και προβολείς διαβήκαμε το δημόσιο δρόμο, περάσαμε ένα μικρό ξύλινο γεφύρι ανάμεσα στο Μεγάλο Μπισδούνι και το Λυκοτρίχι και ξημερώσαμε στον Αϊ-Λιά Κρούας.

Εκεί χωρίσαμε· εγώ και ο Τσάμης γυρίσαμε στις δουλειές μας και οι Ρώσοι με τον Ιταλό, με ειδικό σύνδεσμο, έφυγαν για το 85 Σύνταγμα του Ε-ΛΑΣ.

Όταν αργότερα αντάμωνα κανέναν από το Σύνταγμα, πάντα ρωτούσα να μάθω για τους Ρώσους. Έμαθα, πως είχαν βγει και άλλοι και είχε συγκροτηθεί μια Διμοιρία, που είχε αναπτύξει αξιόλογη σαμποταριστική δράση.

Όταν τον Οχτώβρη του 1944 λευτερώθηκε η Κόνιτσα, επειδή η Διμοιρία διακρίθηκε στη μάχη και μπήκε από τους πρώτους στην πόλη, της επιτράπηκε τιμητικά να παρελάσει και πρώτη.

Το Νοέμβρη του 1944 οι Ρώσοι έφυγαν για την πατρίδα τους.

Πέρασαν 50 χρόνια από τότε. Όταν θυμάμαι τις μεγάλες εκείνες μέρες, και τις θυμάμαι τακτικά, θυμάμαι και την Πρωτοχρονιά του 1944, που για πρώτη φορά γνωρίστηκα με Ρώσους που μαζί με άλλους ξένους αντιφασίστες πολέμησαν δίπλα μας.

Ακόμα θυμάμαι, πως μερικοί απ' αυτούς έπεςαν πολεμώντας ηρωικά για τη λευτεριά της Πατρίδας μας και τους σκέπασε για πάντα η φιλόξενη ελληνική γη.

ΔΗΜΟΣ ΒΟΤΣΙΚΑΣ

ΗΘΗ ΚΑΙ ΕΘΙΜΑ

Τα Θεοφάνεια στην Ηλιόρραχη

Στις 6-1-1994 αναβίωσε και πάλι το έθιμο του Σταυρού στο χωριό μας, Ηλιόρραχη.

Είναι ένα έθιμο που διατηρείται από τα παλιά, και είναι από τα λίγα που αναβιώνουν κάθε χρόνο. Είναι από τις σπάνιες ευκαιρίες που έχουν οι χωριανοί μας, αλλά και αυτοί που λείπουν όλο το χρόνο, να βρεθούν όλοι μαζί και να διασκεδάσουν. Φέτος ο καιρός ήταν αρκετά ευνοϊκός και βοήθησε να περάσουμε πολύ όμορφα.

Την ημέρα των Θεοφανείων λοιπόν, γύρω στις 2.30 μ.μ. χτύπησε η καμπάνα και κάλεσε τους χωριανούς στο προαύλιο της εκκλησίας.

Από τους πρώτους φτάνει εκεί ο "νουνός" που είχε στο σπίτι του το σταυρό της εκκλησίας όλη την προηγούμενη χρονιά. Αυτός οφείλει να παραδώσει το σταυρό στον καινούριο "νουνό".

Ο σταυρός πηγαίνει κάθε χρόνο από σπίτι σε σπίτι με τη σειρά, για να αποφεύγονται έτσι οι παρεξηγήσεις.

Μετά την παράδοση του σταυρού, οι νέοι σηκώνουν τον "νουνό" στα χέρια και όλοι του εύχονται "πάντα άξιος". Ο καινούριος "νουνός" θα δώσει στην εκκλησία όποιο χρηματικό ποσό θέλει.

Ακολουθεί φαγοπότι. Ο παλιός "νουνός" θα έχει μαζί του την πατροπαράδοση τυρόπιτα που θα πρέπει να μοιράσει σε όλους τους χωριανούς.

Μοιράζονται επίσης μεζέδες και κρασί από τον παλιό και νέο "νουνό". Εκλεκτούς μεζέδες και κρασί προσφέρουν επίσης και όσες από τις οι-

κογένειες είχαν αποκτήσει μωρό την προηγούμενη χρονιά. Ευχές και γέλια ακούγονται παντού.

Το γλέντι ανάβει. Ο παλιός και ο νέος "νουνός" ανοίγουν το χορό και ακολουθούν όλοι οι χωριανοί. Τα παραδοσιακά όργανα πραγματοποιούν την επιθυμία κάθε χορευτή.

Αργότερα ο εκπολιτιστικός και μορφωτικός σύλλογος του χωριού πραγματοποίησε την κοπή της Πρωτοχρονιάτικης βασιλόπιτας.

Ο πρόεδρος του συλλόγου ευχήθηκε σε όλους "χρόνια πολλά" και έκοψε την βασιλόπιτα.

Όλοι οι χωριανοί αλλά και οι ξένοι παρευρισκόμενοι πήραν το κομμάτι τους.

Ο τυχερός της βασιλόπιτας, πήρε σαν δώρο από το σύλλογό μας το ποσό των 10.000 δρχ.

Το γλέντι συνεχίστηκε στο προαύλιο της εκκλησίας μέχρι που έπεσε η νύχτα. Έπειτα μεταφερθήκαμε στο σχολείο του χωριού, όπου διασκεδάσαμε ως αργά το βράδυ.

Έτσι γιορτάστηκαν τα Θεοφάνεια και φέτος στην Ηλιόρραχη, σε μια προσπάθεια να διατηρήσουμε την παράδοση και να δώσουμε, σε συνεργασία με την Κοινότητα και την Εκκλησία, την ευκαιρία σ' αυτό το μικρό χωριό να ζήσει κάτι διαφορετικό.

Θέλουμε να ευχαριστήσουμε όλους που μας τίμησαν με την παρουσία τους και να τους πούμε ότι τους περιμένουμε και του χρόνου.

Για τον Πολιτιστικό Σύλλογο

Λαμπρινή Κεφάλια

Ο Διευθυντής του Σταθμού σε απομακρυσμένες περιοχές

ΤΑ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΑ ΤΩΝ ΧΩΡΙΩΝ ΣΤΟ ΚΡΑΤΙΚΟ ΡΑΔΙΟΦΩΝΟ

Ο Ραδιοφωνικός Σταθμός Ιωαννίνων που χρόνια προσφέρει πολυτιμότες υπηρεσίες στην Ήπειρο, δεν περιορίζεται μόνο στην ενημέρωση και ψυχαγωγία των ακροατών, αλλά συνεχώς αναζητά κάτι νέο. Τους τελευταίους μήνες έκανε μια προσπάθεια να βρεθεί κοντά στους κατοίκους των ακριτικών χωριών της περιοχής.

Έτσι το συνεργείο εξωτερικών μεταδόσεων του Σταθμού με επικεφαλής τον κ. Στέφανο Μάντζιο προϊστάμενο, τον κ. Αποστόλη Ζακόπουλο δημοσιογράφο, και με την υποστήριξη των Τεχνικών πραγματοποίησε μια σειρά επισκέψεων σε απομακρυσμένες κοινότητες κάτω από πολύ αντίξοες συνθήκες. Αναφέρουμε ενδεικτικά αυτές:

Αγ. Παρασκευή Κονίτισης, Αετομηλίτσα, Αετόπετρα, Αηδονοχώρι, Αμάραντος, Άρματα, Βούρμπιανη, Γανναδιό, Γοργοπόταμος, Δίστρατο, Αρίστη Ζαγορίου, Αγ. Μηνάς, Βοϊδομάτης, Ελεύθερο Κονίτισης, Ηλιόρραχη, Μάζι, Πάδες, Παλιοσέλι, Πηγή, Πληκάτι, Πυρσόγιαννη, Χιονάδες, Κρύα, Νεοχωρόπουλο, Βρυσοχώρι Ζαγορίου.

Το οδοιπορικό αυτό αποφασίστηκε να πραγματοποιηθεί για τους εξής λόγους: Για να έρθει η Ελληνική Ραδιοφωνία σε άμεση επαφή και επικοινωνία με τους κατοίκους και τους ακροατές της, ώστε να συλλέξει πολύτιμα στοιχεία για τις εκπομπές, τις προτιμήσεις τους και τη δομή του

προγράμματός της.

Να νιώσουν και αυτοί ότι ο Ρ/Σ Ιωαννίνων ενδιαφέρεται και αποδεικνύει αυτό το ενδιαφέρον ενεργά.

Επίσης για να καταγραφούν και να γίνουν γνωστά τα μεγάλα χρονίζοντα προβλήματα των περιοχών αυτών.

Είναι λίγα τα λόγια που θα μπορούσαν να περιγράψουν τη χαρά και την ικανοποίηση που ένιωσαν αυτοί οι άνθρωποι που είδαν να ακούγεται επιτέλους η φωνή τους.

Η αγάπη όλων, η οικογενειακή ατμόσφαιρα που δημιουργήθηκε και οι δημόσιες συζητήσεις που πραγματοποιήθηκαν μας έκαναν να πούμε ότι πραγματικά άξιζε τον κόπο.

Τα προβλήματα που εντοπίστηκαν ως τα πιο κοινά και κύρια είναι:

Η ύδρευση. Η οδοποιΐα. Το περισσότερο επαρχιακό οδικό δίκτυο είναι χωματόδρομος και αρκετά επικίνδυνος.

Ελλειψη ιατρικής περίθαλψης. Τα αγροτικά ιατρεία μπορούν να παρέχουν μόνο πρώτες βοήθειες.

Μεγάλα προβλήματα δημιουργεί και η έλευση Αλβανών λαθρομεταναστών.

Τα τελευταία χρόνια παρατηρήθηκε από ό,τι μας είπανε μία αύξηση των έργων υποδομής και επί τέλους η πολιτεία αρχίζει να σκύβει με ενδιαφέρον πάνω από τα απομονωμένα χωριά.

Έτσι πολλά επί δεκαετίες χρονίζοντα προβλήματα αρχίζουν να βρί-

σκουν τη λύση τους.

Επίσης έγινε μια προσπάθεια προσέγγισης νέων τρόπων ανάπτυξης των περιοχών αυτών μέσα από προτάσεις φορέων, επιστημόνων και κατοίκων και προέκυψαν σπουδαιότατα συμπεράσματα, όπως η σύνδεση νομών με νέους οδικούς άξονες, αξιοποίηση ιαματικών πηγών, ιστορικών μνημείων κλπ.

Το οδοιπορικό αυτό παρουσιάστηκε μέσα από την πρωϊνή δημοσιογραφική ζώνη του Σταθμού, κέρδισε την προσοχή βουλευτών και τοπικών φορέων του νομού, οι οποίοι είχαν τη δυνατότητα μέσα από το δέκτη του ραδιοφώνου, να καταγράψουν τα στοιχεία που παραθέτονταν που θα χρειαζόταν πολύς χρόνος για να κάνουν οι ίδιοι.

Ένα πολύ σημαντικό στοιχείο είναι ότι όλοι αυτοί οι κάτοικοι νιώθουν

πλέον το Ρ/Σ Ιωαννίνων σαν το δικό τους Σταθμό σαν τη δική τους φωνή. Συχνά μας επισκέπτονται συζητούν μαζί μας και μας ενημερώνουν πάνω σε θέματα της περιοχής τους.

Και μεις με τη συνέχεια τους πληροφορούμε σε ότι τους αφορά: (αναπτυξιακά προγράμματα κλπ.).

Στόχος να συνεχιστεί το οδοιπορικό αυτό και σε άλλες περιοχές.

Όπως το Μέτσοβο, το Ζαγόρι κλπ. Η θέληση υπάρχει από όλους.

Όλα αυτά δημιούργησαν ένα πολύ θετικό κλίμα προς τον Ρ/Σ και την ΕΡΑ γενικότερα.

Για πρώτη φορά γίνεται μια προσπάθεια να παρουσιαστεί μια συγκριτική εικόνα των απομακρυσμένων κοινοτήτων της περιοχής, κάτι που αποδεικνύει ότι και ο Ρ/Σ Ιωαννίνων και η ΕΡΑ βρίσκονται στο πλευρό των ακροατών.

Α

Ένα περιστέρι

Ένα ήμερο περιστέρι που βρέθηκε στο χωριό Μαυροβούνι (Στο 42 χλμ. της Εθν. οδού Γιάννινα - Κόνιτσα) σκοτώθηκε από κυνηγό.

Στα πόδια του είχε δυο αθουμινένια δαχτυλίδια, ένα πράσινο κι ένα γκρί.

Στο πράσινο αναγράφονται τα εξής:

GR 05 93 0844. ΣΤΟ ΓΚΡΙ: SAPUNTSIS GEORGIOS THESSALONIKI - PH. 031/767525

Επειδή θα πρόκειται ασφαλώς για περίπτωση συγκεκριμένων παρατηρήσεων στη ζωή των πουλιών, παρακαλούμε τους

φίλους του περιοδικού στη Θεσσαλονίκη να επικοινωνήσουν με τον ενδιαφερόμενο.

Για περισσότερες πληροφορίες στα τηλέφωνα 0655:22464 ή 22212

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΛΙΑΤΣΙΚΑΣ

Του ΔΗΜ. ΜΑΚΡΗ

Δημοσιεύτηκε στα υπ' αριθ. 46 και 47 τεύχη του λαμπρού περιοδικού "ΚΟΝΙΤΣΑ" εργασία του Πολιτικού Μηχανικού κ. Θωμά Ζιώγα με τίτλο "Λιάσκα, ένας παλαιός Δροσοπηγιώτικος οικισμός". Ο στόχος του άρθρου καλύπτεται ήδη από τον τίτλο του: να καταφανεί ότι ο παλαιός οικισμός της Λιάτσικας σχετίζεται άμεσα με την ιδιαίτερη πατρίδα του κ. Ζιώγα, τη Δροσοπηγή, και ότι ουδεμία σχέση έχει με τη Φούρκα. Επειδή όμως αναφέρεται συχνά ο κ. Ζιώγας σε κείμενα - τα οποία μάλιστα παρερμηνεύει - του βιβλίου μου για την ιστορία της Φούρκας, επιβάλλεται να εκφράσω ορισμένες παρατηρήσεις χάριν της ιστορικής αλήθειας και μόνον, η οποία παραχαράσσεται από τον κ. Ζιώγα. Θα σχολιάσω δε τα πιο βασικά σημεία του κειμένου του, χωρίς να υπεισέλθω σε λεπτομέρειες, οι οποίες άλλωστε καταρρίπτονται αφ' εαυτών.

1. Αντιπαρέρχομαι τα περί του συνδρόμου του "χωριανού πατριωτισμού" γιατί νομίζω πως ο ίδιος ο κ. Ζιώγας προσβλήθηκε απ' αυτό ακριβώς, αφ' ενός, απορρίπτοντας με μεγάλη ευχέρεια τα πάντα και, αφ' ετέρου, αποδεχόμενος χωρίς κριτική διάθεση και μέχρι κεραίας ακόμη και "μύθους", όπως ο ίδιος τους αποκαλεί, Δροσοπηγιώτικους, τους οποίους μάλιστα και χρονολογεί με ακρίβεια σαν να πρόκειται για ιστορική πραγματικότητα!

2. Ως προς τη Λιάτσικα τώρα. Η

Φουρκιώτικη παράδοση, όπως την έχω καταγράψει στο βιβλίο μου, αναφέρει πως η Φούρκα ήταν χτισμένη αρχικά στη θέση "Παλιοχώρι" και, αφού καταστράφηκε, οι κάτοικοί της σκόρπισαν, ιδρύοντας τρεις νέους οικισμούς: Φούρκα (τη σημερινή) - Μαύροβο - Λιάτσικα. Μέχρις εδώ δεν είδα να διατυπώνει ο κ. Ζιώγας κάποια αντίθετη άποψη για την προέλευση των Λιατσικιωτών. Όταν - κατά την ίδια παράδοση - οι δυο τελευταίοι οικισμοί κατεστράφηκαν, οι κάτοικοί τους επανήλθαν στη Φούρκα. Η παράδοση της Φούρκας λοιπόν θεωρεί αυτονόητο πως οι κάτοικοι των τριών οικισμών υπήρξαν βλαχόφωνοι. Αυτό όμως ο κ. Ζιώγας το αρνείται για τους Λιατσικιώτες ειδικά, όπως επίσης θεωρεί αφύσικη και την επάνοδό τους στη Φούρκα, δηλ. στο χωριό της καταγωγής τους, και απόλυτα λογική την καταφυγή τους στο κατά τη γνώμη του πολύ κοντινό, αλλά ξένο γι' αυτούς Κάντσικο! Σ' αυτό όμως θα χρειαστεί να επανέλθουμε.

3. Στο βιβλίο μου δεν επιχείρησα - ούτε και τώρα θα το κάμω - να τοποθετήσω σε συγκεκριμένο χώρο τη Λιάτσικα χωρίς αποδεικτικά στοιχεία, θεωρώντας απλώς, γιατί αυτό ξέρω από την παράδοση, ότι βρισκόταν καπου κοντά (και δεν εννοώ βέβαια κολλητά, όπως μου αποδίδει ο κ. Ζιώγας) στην περιοχή της Μονής Κλαδόρμης. Ο κ. Ζιώγας, αντίθετα, φαίνεται πως γνωρίζει όχι μόνο την ακριβή θέση, αλλά και την ακριβή έ-

κτασή της (12.000 στρέμματα) που την οριοθετεί μάλιστα επακριβώς πάνω στο χάρτη του, εντάσσοντας σ' αυτήν και την περιοχή της Κλαδόρμης κι ακόμα το μισό ύψωμα του Προφήτη Ηλία (τη Φούρκα, ευτυχώς την αφήνει απ' έξω)!! Πως τα γνωρίζει όλα αυτά ο κ. Ζιώγας; Απλώς, ερμηνεύοντας κατά το συμφέρον μια δική μου φράση - όπως θα δούμε πιά κάτω αναλυτικά - και κυρίως κάνοντας δικούς του "υπολογισμούς" όπως γράφει, οι οποίοι όμως δεν βασίζονται σε κανένα αντικειμενικό και παραδεκτό στοιχείο· είναι δηλαδή στο έπακρο υποκειμενικοί και αυθαίρετοι. Άρα λοιπόν ο χάρτης αυτός είναι ανακριβής και καθόλου πειστικός.

Κατά την άποψη του κ. Θ. Ζιώγα η ονομασία του οικισμού δεν είναι "Λιάτσικα" αλλά "Λιάσκα" και προφέρεται "με δασύ ε". Αυτό διευκολύνει βέβαια την ετυμολόγηση της λέξης από το ρήμα λιάζω. Ορθή επίσης η παράθεση του επιθέτου "Λιάσκας" ως παράγωγο του ονόματος "Λιάσκα". Θα προσθέσω επίσης πως και ο κώδικας της Ζάμποδας έτσι ακριβώς το αναφέρει, χωρίς αυτό να σημαίνει πως είναι και το σωστό, γιατί ο Κώδικας περιέχει πολλές εσφαλμένες αναγραφές, π.χ. "Κλαδόρομι" από Κλαδόρμη.

Υπάρχει όμως και η άλλη πλευρά που τη θεωρώ ορθή για τους εξής λόγους:

α) Η κατάληξη ονομάτων οικισμών της περιοχής, π.χ. Κάντσικο ή Κόνιτσα συνηγορεί υπέρ της ονομασίας "Λιάτσικα", οπότε σωστό είναι και το "Λιάτσκα", όπως ακριβώς και Κόντσα ή Κάντσκο, β) Το επίθετο "Λιάτσιο"

που λογικό είναι να παράγεται από το "Λιάτσικα". γ) Η Φουρκιώτικη παράδοση που θέλει το όνομα του χωριού "Λιάτσικα". Αλλά, και "Λιάσκα" αν είναι το σωστό, η δασεία προφορά του "σ" νομίζουμε πως έχει άμεση συνάφεια με τη βλαχόφωνη ομιλία.

5. Με την ευκαιρία θα ήθελα να επισημάνω μερικά τοπωνύμια που ο κ. Ζιώγας τοποθετεί στη "μη βλαχόφωνη" κατ' αυτόν περιοχή της Λιάτσικας:

α) ΦΛΙΑΜΑ. Στη λατινική γλώσσα Flamma σημαίνει φλόγα.

β) ΟΥΣΑΛΗ. Στη λατινική Ursa = η αρκούδα. Στη βλάχικη ούρ -σ-λη (το "σ" προφέρεται σαν ιδιαίτερη συλλαβή) = Οι αρκούδες. Σημειωτέον ότι, κατά τη μαρτυρία κτηνοτρόφων και κυνηγών διαβιούν εκεί πολλές αρκούδες.

γ) ΑΡΣΕΛΙΑ. Στη λατινική, όπως σωστά γράφει κι ο κ. Ζιώγας, Arsus = καμένος. Είναι όμως απορίας άξιο γιατί δεν προχωρεί και παραπέρα, αλλά αναζητεί σλάβικες κι αρβανίτικες ρίζες; Είναι τόσο απλό: Στη βλάχικη Άρ-σ-λι σημαίνει τα καμένα (το σ προφέρεται σαν χωριστή συλλαβή). Άλλη εκδοχή: Στη βλάχικη πάλι "Αρσάλι" είναι τα κόλλυβα των μνημοσύνων.

Εύλογο, κατόπιν αυτών, το ερώτημα: Πώς στη μη βλαχόφωνη - κατά τον κ. Ζιώγα - Λιάτσικα εισχώρησαν βλάχικα ή λατινικά (το ίδιο είναι) τοπωνύμια και με ποια λογική η Λιάτσικα δεν έχει καμιά σχέση με τη βρίθουσα τέτοιων τοπωνυμίων Φούρκα;

6. Το σοβαρότερο ολίσθημα του κ. Θ. Ζιώγα έγκειται στην παρερμηνεία μιας δικής μου φράσης. Αναφερόμε-

νος στον Κώδικα της Μονής Ζάμπορ-
δας γράφω στη σελ. 14 του βιβλίου
μου ότι "σημειώνονται στον κώδικα
και το Μοναστήρι της Κλαδόρμης, αλ-
λά και η Λιάτσικα μ' ένα όνομα". Η
διατύπωση είναι, νομίζω σαφέστατη.
Πρόκειται για δύο ΧΩΡΙΣΤΕΣ ανα-
γραφές: μία της Κλαδόρμης και μία
ιδιαίτερη της Λιάτσικας.

Πιό συγκεκριμένα, υπό τον τίτλο
"Επαρχία του Βελάς" αναγράφονται
η Κλαδόρμη με 4 ονόματα της α'
γραφής (1534 - 1692) και ΧΩΡΙΣΤΑ
η Λιάτσικα με 1 όνομα επίσης της α'
γραφής. Η ακρίβεια των στοιχείων
αυτών εξάλλου ελέγχεται με τη σχε-
τική βιβλιογραφία, στην οποία παρα-
πέμπω στο βιβλίο μου.

Παρά ταύτα ο κ. Ζιώγας, χωρίς να
συμβουλευτεί τη βιβλιογραφία (γιατί,
όπως λέει, δεν τη βρήκε) θεωρεί ως
δεδομένο ότι η Μονή Κλαδόρμης και
η Λιάτσικα αναγράφονται στον Κώ-
δικα μαζί, σαν κάτι το ενιαίο, δια-
στρευλώνοντας έτσι την πραγματικό-
τητα. Από αυτή ακριβώς την εκ προοι-
μίου εσφαλμένη αντίληψη ορμώμενος
οδηγείται κατόπιν σε σωρεία αυθαί-
ρετων και παντελώς λαθεμένων συ-
μπερασμάτων, όπως: Στο χάρτη του
εντάσσει τη Μονή Κλαδόρμης και την
περιοχή της μέσα στα όρια της εδα-
φικής έκτασης της Λιάτσικας (άρα,
ποια αξιοπιστία μπορεί να έχει ο χάρ-
της του;) Βαφτίζει τη Μονή Κλαδόρ-
μης της Φούρκας σε "Μονή Κλαδόρας
Λιάσκας" για κάποια περίοδο. Παρα-
χωρεί την ακίνητη περιουσία της
Μονής σε τσιφλικάδες μπέηδες και
τεθλιμμένες μπείσσες κλπ., πράγματα
εξ ολοκλήρου φανταστικά.

Είναι ολοφάνερο, ύστερα απ' όλα

αυτά, πως η "ιστορική έρευνα" του κ.
Θ. Ζιώγα καταρρέει εκ θεμελίων πα-
ταγωδώς σαν χάρτινος πύργος.

7. Έπρεπε να γνωρίζει ο κ. Ζιώγας,
ότι η διαχείριση της περιουσίας των
ναών και Μονών, κατά παραχωρηθέν
από τον Σουλτάνο προνόμιο, γινόταν
αποκλειστικά από την Εκκλησία, χω-
ρίς καμιά παρέμβαση των τουρκικών
Αρχών. Αυτός είναι και ένας από τους
κύριους λόγους που απέκτησε τότε η
Εκκλησία τεράστια περιουσία: οι υ-
πόδουλοι προτιμούσαν να παρα-
χωρήσουν τα ακίνητά τους στο ναό
ή στο Μοναστήρι, όταν υπήρχε κίν-
δυνος να την ιδιοποιηθούν οι Τούρ-
κοι. Επομένως, η περιουσία της Κλα-
δόρμης είναι αδύνατον να περιήλθε
σε μπέηδες και μπείσσες, όπως ισχυ-
ρίζεται ο κ. Θ. Ζιώγας.

Επίσης, για να ξανακτιστεί το Μο-
ναστήρι της Κλαδόρμης δεν χρειαζό-
ταν καμιά άδεια του μπέη ή της μπείσ-
σας, όπως γράφει ο κ. Ζιώγας. Η έκ-
δοση της άδειας ήταν αρμοδιότητα
μόνο του πασά ή και του Σουλτάνου
σε μερικές περιπτώσεις.

Αυτό πια είναι πολύ γνωστό....

8. Προκειμένου ν' αποκτήσει οντό-
τητα ο "μύθος" όπως ο κ. Ζιώγας τον
αποκαλεί και πολύ σωστά, γιατί όντως
περί μύθου πρόκειται - περί πώλησης
του υποτιθέμενου τσιφλικού της Λιά-
τσικας στους Δροσοπηγιώτες, επιμέ-
νει να συσχετίζει στενά εντελώς ά-
σχετα μεταξύ τους γεγονότα (ανοικο-
δόμηση Κλαδόρμης και χτίσιμο της
γέφυρας της Δροσοπηγής με χρήματα
της μπείσσας, ίδρυση Ζέρμας κλπ.).
Και σ' αυτό όμως πέφτει έξω:

α) Για να "δέσει" η υπόθεσή του,
ισχυρίζεται πως Λιάτσικα και Κλα-

δόρμη καταστράφηκαν τις τελευταίες δεκατίες του 17ου αιώνα κι όχι μετά. Ωστόσο, πως υπάρχουν εικόνες φιλοτεχνημένες π.χ. το 1702, σε εποχή δηλ. που κατά τον κ. Ζιώγα το Μοναστήρι ήταν ήδη κατεστραμμένο; Δωρήθηκαν μετά, απαντά. Δηλαδή, οι δωρητές από τότε ήξεραν τι διαστάσεων εικόνες, χρειαζόταν το τέμπλο του 1747;

β) Απορεί πως γίνεται να είναι Ναουσαίος ο κτήτορας της Κλαδόρμης το 1747 κι όχι οι Φουρκιώτες; Και ποιός του είπε πως οι Φουρκιώτες δεν χρηματοδότησαν το κτίσιμο του Μοναστηριού τους; Λέτε, κ. Ζιώγα, να είχαν εναποθέσει τις ελπίδες τους στα... φιλόανθρωπα αισθήματα της μπέισας του μύθου σας; Ή μήπως αγνοείτε πως κτήτορας στις Μονές εννοείται ο μοναχός που αναλαμβάνει την πρωτοβουλία να ιδρύσει τη Μονή με δωρεές Χριστιανών; Στο Μοναστήρι της Ζάμπορδας Γρεβενών π.χ., κτήτορας είναι ο άγιος Νικάνορας, καταγόμενος από τη Θεσσαλονίκη. Για να κτιστεί όμως η Μονή συνεισέφεραν χιλιάδες πιστοί απ' όλη την Ελλάδα, αυτοί που τα ονόματά τους είναι καταγραμμένα στο γνωστό Κώδικα.

γ) Ο κ. Θ. Ζιώγας υποστηρίζει ότι η Ζέρμα ως συγκροτημένο χωριό ιδρύθηκε το 1750 από κατοίκους της περιοχής Λιάτσικας που αναγκάστηκαν να εγκαταλείψουν τα εδάφη τους μετά την πώληση του τσιφλικιού στους Δροσοπηγιώτες. Τον πληροφορώ ότι κάνει μεγάλο λάθος. Η Ζέρμα υπήρχε πολύ πριν από το 1750, εφόσον στον Κώδικα της Ζάμπορδας μνημονεύεται ρητά ως "Ζέρμα" και μάλιστα στην

πρώτη γραφή του Κώδικα, των ετών 1534-1692, πράγμα που σημαίνει πως η ίδρυσή της είναι οπωσδήποτε προγενέστερη του έτους 1692.

Επομένως, με μαρτυρίες ιχυρότατες, οι θεωρίες του κ. Ζιώγα δεν ευσταθούν.

9. Είναι αυτονόητο, ύστερα από τα όσα εκτέθηκαν παραπάνω, ότι τα όσα γράφει ο κ. Ζιώγας για τη Μονή της Κλαδόρμης, περί τριών ιστορικών περιόδων της κλπ. είναι απ' άκρου εις άκρον εσφαλμένα. Δε νομίζω ότι χωρεί και η παραμικρή αμφιβολία.

10. Ας εξετάσουμε τώρα και το θέμα της θέσης όπου ήταν κτισμένος ο οικισμός της Λιάτσικας. Η δική μου άποψη, απορρέουσα από τη φουρκιώτικη παράδοση, είναι ήδη γνωστή: βρισκόταν κάπου κοντά στην περιοχή της Μονής Κλαδόρμης. Η γνώμη του κ. Ζιώγα είναι διαφορετική: ήταν κοντά στο Κάντσικο σε απόσταση 1,5 χιλ., τόσο κοντά που ακόμη και τα κοκόρια ακούγονταν στο Κάντσικο. Αν υποθέσουμε πως ο κ. Θ. Ζιώγας έχει δίκιο, τότε θα πρέπει να δώσουμε πειστικές απαντήσεις και στα ακόλουθα αναφύομενα ερωτήματα:

α. Ο Κώδικας της Ζάμπορδας, μεταξύ άλλων, καταγράφει τη Ζέρμα, την Κλαδόρμη, τη Λιάτσικα και τη "μακρινή" (5,5 χιλ.), κατά τον κ. Ζιώγα, Φούρκα. Δεν αναφέρει όμως καθόλου το τόσο "κοντινό", Κάντσικο. Πως εξηγείται λοιπόν, οι απεσταλμένοι της Ζάμπορδας, που συγκέντρωναν τις εισφορές των πιστών, να επισκέπτονται τη Φούρκα που απείχε, όπως βεβαιώνει ο κ. Ζιώγας, 5,5 χλμ. από τη Λιάτσικα, και να παραλείπουν το Κάντσικο, που ήταν υπόθεση 15'

- 20' πεζοπορίας;

β. Θεωρεί πολύ πιθανό ο κ. Ζιώγας να καταστράφηκαν, από Κολωνιάτικες ληστοσυμμορίες, ταυτόχρονα και η Λιάτσικα και η Κλαδόρμη και η Φούρκα. Δεν εξηγεί όμως πώς γίνεται να καταστρέφονται δυο χωριά (Λιάτσικα - Φούρκα) που κατ' αυτόν απείχαν σε ευθεία γραμμή 5,5 χλμ. και να μένει εντελώς απείραχτο από τους Κολωνιάτες το τόσο κοντινό, προς τη Λιάτσικα, Κάντσικο που μάλιστα ήταν τόσο πλούσιο, ώστε χωρίς καμιά δυσκολία ν' αγοράζει ένα κολοσιαίο τσιφλίκι 12.000 στρεμμάτων; Τυφλοί ήταν οι Κολωνιάτες και δεν εβλεπαν σε απόσταση αναπνοής απέναντί τους το Κάντσικο ή μήπως αδιαφορούσαν τότε για την πλούσια λεία που θ' αποκόμιζαν από το Κάντσικο;

Συμπέρασμα: Μήπως η Λιάτσικα βρισκόταν αρκετά πιο μακριά από το Κάντσικο κι αρκετά πιο κοντά προς την Κλαδόρμη; Αυτό δείχνουν τα πράγματα....

Τέλος, ως προς τη διασπορά των Λιατσικιωτών, μετά την καταστροφή του οικισμού τους, η παράδοση της Φούρκας λέει πως επανήλθαν στο χωριό της καταγωγής τους, τη Φούρκα. Ο κ. Ζιώγας όμως πιστεύει πως κατέφυγαν στο Κάντσικο επειδή ήταν πολύ πιο κοντά. Ακόμα κι έτσι νάναι - που δεν είναι - σύμφωνα μ' αυτή τη λογική έπρεπε οι Φουρκιώτες π.χ., σε ανάλογες περιπτώσεις, να είχαν καταφύγει στα πιο γεινοτινά χωριά. Αντ' αυτού όμως βρέθηκαν στα πέριχα της Ελλάδας (Φούρκα Χαλκιδικής, Μέγαρο, Σιάτιστα, Βλάστη

κλπ.)!! Βλέπουμε λοιπόν πως αυτές οι καταστάσεις δεν διέπονται από τη δική μας λογική....

Δεν νομίζω ότι χρειάζεται ν' απαντήσω σε άλλα - επουσιώδη άλλωστε σημεία της ιστορικής μελέτης του κ. Θ. Ζιώγα. Τα όσα επεσήμανα είναι αρκετά για ν' αποδείξουν το λαθεμένο σκελετό, πάνω στον οποίο οικοδόμησε το δημοσίευσμά του. Είναι θέμα δικό του αν το θελήσει ν' αναγνωρίσει τα σφάλματά του, που διατυπώθηκαν όχι βέβαια από κακή πρόθεση - είμαι βέβαιος γι' αυτό - αλλά από την όχι σωστότερη εκτίμηση των στοιχείων. Οφείλω πάντως να τον ευχαριστήσω θερμά για την ευκαιρία που μου έδωσε να εκθέσω τις παρατηρήσεις μου αυτές. Ο διάλογος σε τέτοιες περιπτώσεις είναι, νομίζω, ωφέλιμος, γιατί συμβάλλει στην αναζήτηση της ιστορικής αλήθειας, η οποία και μόνον πρέπει να μας ενδιαφέρει, κυρίως όταν επιχειρούμε ν' αναδιφήσουμε σκοτεινές πτυχές της τοπικής μας ιστορίας.

Σημείωση Σύνταξης:

Επειδή η αντιπαράθεση μεταξύ των γειτόνων Κάντσικου-Ζέρμας-Φούρκας έχει απασχολήσει αρκετά τις στήλες του περιοδικού μας και πολλοί αναγνώστες εκφράζουν τη δυσφορία τους, παρακαλούμε τους καλούς μας φίλους και συνεργάτες ας μη μακρυγορούν στις απαντήσεις τους. Όσο για την ανηδικία που προκύπτει πολλές φορές πιστεύουμε ότι με τον πολιτισμένο διάλογο (θέση-αντίθεση-σύνθεση) το όφελος τελικά αποβαίνει υπέρ της ιστορικής αλήθειας.

Στο πανηγύρι του Αγ. Χαραλάμπους Πυρσόγιαννης

Στις 10 του Φλεβάρη παραβρέθηκα για δεύτερη χρονιά, σαν ψάλτης, στο πανηγύρι του Αγίου Χαραλάμπους-Πυρσόγιαννης. Η μετάβαση και επιστροφή έγινε με τον καλό ιεροδιδασκαλο π. Χαράλαμπο Χατζή, εφημέριο της Πυρσόγιαννης.

Το εκκλησάκι αυτό βρίσκεται έξω από την Πυρσόγιαννη, δεξιά προς Βούρμπιανη. Κτισμένο σε μια περιβλεπτή θέση, απέναντι στις πολυδειράδες του Γράμμου και του Κλέφτη, φάνταζε σαν φωτεινό μετέωρο στα γεγονότα της εμφυλιοπολεμικής περιόδου. Στην είσοδο, συναντήσαμε τον γέροντα Νίκο Κοσμά, 83 ετών, ο οποίος είναι και ο ιδιοκτήτης του ναϊδρίου, και ο διαρκώς φροντίζων, να μη μείνουν τα κανδήλια σβηστά, να είναι καθαρό μέσα και έξω. Καμπάνα δεν υπήρχε. Τα καντήλια ήταν αναμμένα, σκουπισμένα και ξεσκονισμένα από την προηγούμενη μέρα, έλαμπαν όλα.

Ο ιερεύς έβαλε "Ευλογητός ο Θεός" αρχίσαμε τον εξάψαλμο. Στη συνέχεια προχώρησε ο όρθρος. Αρχισαν να καταφθάνουν οι γερόντισσες με τα πρόσφορα, το κρασί και το λάδι, να τα προσφέρουν με ευλάβεια στον ιερέα και να σταυροκοπιούνται μπρός σε κάποια παλιά εικόνα του Αγίου. Συγχρόνως έφθασαν κι ο Γούλας και ο Φίλιππας, ψάλτες από την Πυρσόγιαννη, οι οποίοι προσέφεραν το κατά δύναμιν στο Αναλόγιο. Εδώ καλοπροαιρέτως πάντα, θα σημειώσω, επειδή το συναντώ σ' όλα τα χωριά που πηγαίνω, βάζουν όλη τη δυνατή φωνή

τους, γιατί νομίζουν ότι έτσι εντυπωσιάζουν το εκκλησίασμα., Ας μη γίνεται λόγος περί χρονικής αγωγής, περί ύφους κλπ. γιατί όλα τούτα είναι ψιλά γράμματα, αλλά δεν επιτρέπεται να τους παραβλέψει, όποιος συνετός ψάλτης βρεθεί, γιατί, για το χωριό, είναι πολύτιμοι και αναντικατάστατοι.

Σαν τελείωσε η Λειτουργία και μοιράστηκε το αντίδωρο, ο μπάρμπα Νικόλας κερνούσε έξω από το εκκλησάκι το καθιερωμένο τσίπουρο και λουκούμι, έτσι για ευλογία. Στο τέλος μείναμε μόνοι μας με τον παπά και το ζεύγος Κοσμά. Αγνοί άνθρωποι κι οι δυό. Καμμιά επιτήδευση στις κουβέντες των, ή υπονοούμενο. Απλοϊκοί και ολιγόλογοι. Μας διηγήθηκαν με τί κόπους και θυσίες έκτισαν το εκκλησάκι, με στερήσεις, αλλά και με τη βοήθεια των καλών χριστιανών, πράγμα που σημαίνει ότι η λαίλαπα της αλλοτρίωσης άφησε και μερικούς άθικτους ακόμη. Τα πρόσωπά τους ήρεμα και γαλήνια, μου έδωσαν τα καλύτερα διδάγματα για την εποχή μας, που, αν μη τι άλλο, φαντάζει η υποκρισία και ο ξιπασμός. Καλότυχοι, είπα μέσα μου, ο Ουρανός είναι ορθάνοιχτος να τους περάσει στον Παράδεισο. Εχω δει κόσμο και κοσμάκη στις περιόδεις που κάνω κάθε τόσο, και πολλάκις με καταλαμβαίνει ένας ιερός ζήλος να τους πλησιάσω έστω, όχι να τους μοιάσω. Αλλά ζει Κύριος ο Θεός.

Να ευχηθούμε εδώ και του χρόνου το Πανηγύρι.

ΒΙΒΛΙΟΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ**"ΠΕΖΟΠΟΡΙΑ - ΟΡΕΙΒΑΣΙΑ ΣΤΑ ΕΛΛΗΝΙΚΑ ΒΟΥΝΑ"
(Β- ΜΕΡΟΣ)**

Με τον πιό πάνω τίτλο κυκλοφόρησε το νέο του βιβλίο ο γνωστός οικολόγος και διευθυντής του περιοδικού "ΦΥΣΗ & ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ" Κώστας Τσίππρας.

Πενήντα πεζοπορικές και οικολογικές διαδρομές στα βουνά της Ηπείρου - Μακεδονίας - Θεσσαλίας - Ρούμελης - Μωριά - Κρήτης και νησιών περιγράφονται στις εκατόν εννενήντα σελίδες του βιβλίου που συμπληρώνεται με σχέδια κατατοπιστικά και ποητικές έγχρωμες και ασπρόμαυρες φωτογραφίες.

Το καινούριο βιβλίο του φίλου Κ.Τ. είναι ένας πολύ χρήσιμος οδηγός για όσους αγαπούν τη φύση και θέλουν να γνωρίσουν τα βουνά μας.

Ύστερα από τις διαδοχικές εκδόσεις του Α' τόμου, πιστεύουμε ότι και τούτο το βιβλίο θα γίνει εξίσου αγαπητό στους φίλους των βουνών της πατρίδας μας.

Για όσους ενδιαφέρονται να το προμηθευτούν: Εκδόσεις "Νέα Σύνορα", - Α. ΛΙΒΑΝΗΣ & Σια, Σόλωνος 94 Αθήνα.

Σ.Τ.

ΓΝΩΡΙΜΕΣ ΣΚΙΕΣ**Άσπας Ξύδη**

Στα τριάντα ένα ποιήματα της ποιητικής της συλλογής "ΓΝΩΡΙΜΕΣ ΣΚΙΕΣ", η Άσπα Ξύδη καταγράφει με πόνο και νοσταλγία μνήμες καυτές που συνδέονται με τη γενέθλια γη και πρόσωπα αγαπημένα.

Ο λόγος της είναι απλός και άμεσος. Σκηνές, όπως αυτές που αναφέρονται στο κυριακάτικο σεργιάνι, στο τσάπισμα και το όργωμα, στην προετοιμασία για τη μέρα του πανηγυριού και το Χριστουγεννιάτικο εκκλησιασμό, δονούν ευαίσθητες χορδές σ' όσους έχουν ανάλογες εμπειρίες.

Ο μπάριμπα-Μάνθος, η γιαγιά, ο μπάριμπα-Λιάς, ο μυλωνάς ο Διαμαντής, η θείτσα Ξένη, η βάβω Λέγκω, η κυρά Ανθούλα, ο, η, είναι όλες γνώριμες φιγούρες για όλους αυτούς που ξεκίνησαν από ένα - κάποιο "Πετροχώρι".

Όμως, επειδή στόχος της στήλης αυτής δεν είναι η κριτική με την αυστηρή έννοια του όρου, αλλά η γνωστοποίηση και η διευκόλυνση των αναγνωστών του περιοδικού μας να 'ρθουν σε μια άμεση επαφή με τον ίδιο το δημιουργό και τα δημιουργήματά του, το λόγο έχει η Άσπα Ξύδη:

*Κάθε φορά στον Έπαχτο, όταν ξαναγυρίζω
μ' ανασαλεύει την καρδιά καινούργια προσμονή,
λες και θα δω πρώτη φορά εκείνα που γνωρίζω,
το κάστρο του, το Γρίμποβο, τον Κάβο, τη Ψανή.
(ΚΑΤΑΦΥΓΗ, σελ. 46).*

Γυναίκα μου χωριάτισσα, χιλιοβασανισμένη
στήνεις το μεγαλείο σου στον ήλιο διπλανά
βεργούλα που δε λύγισες και μένεις ορθωμένη
να μάχεσαι τη μοίρα σου, τα τόσα σου δεινά.
(ΓΥΝΑΙΚΑ ΤΗΣ ΡΟΥΜΕΛΗΣ, σελ. 8)

Γεράσαμε, κι εσύ, κι εγώ, κι άλλοι της παρέας
είμαστε απροσπάτενοι στο μένος του καιρού,
ιχνογραφήματα παλιά μιας άνοιξης ωραίας
αποσταμέν' απότιστοι, ξερή πηγή νερού.
(ΓΕΡΑΣΑΜΕ....., σελ. 43).

ΕΚ ΤΗΣ ΠΑΡΑΠΟΛΕΩΣ ΖΕΡΜΑΣ*

Ανοίγε μια πόρτα και έμπαινες.

Ο τόπος ξεδίπλωνε τις πτυχές του σχισμένου χιτώνα του, που η μνήμη των ανθρώπων είχε μπαλώσει με ιστορίες και θρύλους. Κι εσύ ακουμπούσες στην ανάσα ενός όνειρου, ήταν της φυγής σου οι δρόμοι ανοιχτοί, οι πόρτες έκλειναν έξω την αμφιβολία, τα πράγματα είχαν το δικό τους όνομα, όλα συνέτειναν στην ευδία εκείνου του καιρού....

Και σε τύλιξαν χιόνια απαλά και σε πήραν νερά στα βαδιά κι άκουσες τη φωνή σου να πχει σ' ένα τραγούδι της χαράς, της φωτιάς και της θλίψης, και σε κάλεσαν φίλοι και σου στρώσαν στην τάβλα της φιλιάς το φαί και σε μέθυσαν λόγια....

Ανοίγεις μια πόρτα και μπαίνεις. Με βήματα τυφλού στη σιωπή του τόπου, ψηλαφίζοντας την απουσία των πραγμάτων, βλέπεις να διαβαίνουν σε λιτανεία μυστική, οι παλιές σου χαρές χέρι χέρι και καμία φωνή δεν καλεί τ' όνομά σου και το χιόνι πυκνό, που σκεπάζει τα ίχνη της μνήμης. Ο τόπος αποδέτει τον παλιό του χιτώνα και τον παίρνει πλημμύρα το δάκρυ, στις λησμονιάς το βαθύ ποταμό κι ούτε ντύνεται άλλον, μόνο της γύμνιας του τη ντροπή προσπαδεί να σκεπάσει με ενδύματα οίκτου....

Ανοίγει μια πόρτα και κοιτάζεις δειλά....

Ο τόπος, ραγισμένος καθρέφτης, παραμορφώνει το πρόσωπό σου εντός του βαδιά και σε μια προοπτική σταδιακής σμίκρυνσης, ολοένα και χάνεσαι... χάνεσαι... χάνεσαι....

Τάσος Κανάτσος

* Ο τίτλος έχει ληφθεί από ενθύμηση εκκλησιαστικού βιβλίου του ιερού ναού Αγίου Δημητρίου Ζερμας (Πλαγιάς).

Πως περάσαμε τις τραγικές ημέρες της πολιορκίας της Κόνιτσας (1947)

"Διακόσια τριάντα παιδάκια από την Παιδική Στέγη σας παρακαλούμε μη μας χτυπάτε"

Κυηλούσε τόσο ήρεμα και όμορφα η ζωή μας μέσα στην Παιδόπολη που τίποτε δεν προμηνούσε πως κάποτε θα ακουγόταν η σπαρακτική κραυγή (ΛΥΠΗΘΕΙΤΕ ΜΑΣ), από τα τέσσερα σημεία του ιδρύματός μας.

Την Κυριακή των Χριστουγέννων όλη η Κόνιτσα καμάρωνε τα παιδάκια της, που πήγαιναν να μεταλάβουν με τα οηοκαίνουργιά τους φορέματα και τις κουκούλλες που με τα φανταχτερά τους χρώματα έδιναν ένα ξεχωριστό τόνο στο σύνολο. Ήταν τόσο ωραία η μέρα που την αφιερώσαμε για να γιορτάσουν τα παιδιά, με παιγνίδια και χορό σαν να ξέραμε ότι δεν θα ξανάπαιζαν πια για πολύ καιρό. Το βράδυ κατακουρασμένα από το παιγνίδι τα παιδιά έπεσαν να κοιμηθούν ενώ τα στελέχη με ζήλο και με κέφι άρχισαν να στολίζουν τους διαδρόμους, την τραπεζαρία γιατί θα ξημέρωνε η μεγάλη μέρα της χριστιανοσύνης και έπρεπε τα παιδιά να τη γιορτάσουν όμορφα. Το χριστουγεννιάτικο δένδρο ομορφοστολισμένο, καμάρωνε σε μια γωνιά του σαλονιού. Οι δοκιμές για την θεατρική Χριστουγεννιάτικη παράσταση είχαν γίνει.

Ξημέρωσε η άγια μέρα.... Πολύ πρωί, τα στελέχη πήγαν να εκκλησιασθούν στην πόλη. Οι καμπάνες των εκκλησιών, που ιδιαίτερα τέτοιες μέρες συγκινούν τις ψυχές των ανθρώπων, άρχισαν να χτυπούν. Ο κόσμος ανύποπτος τραβούσε για το προσκύνημα.... Μά τι ήσαν οι τρομεροί κρότοι που οηοένα πλησίαζαν; "βάλλει το πυροβολικό των Ανταρτών μας πληροφο-

ρούν, σε διάφορα σημεία της Κονίτσας. Από τη στιγμή αυτή, κυρίαρχος μέσα στις ψυχές όλων μας ήταν ο φόβος που παραμέρισε κάθε άηλο συναίσθημα. Ερχόταν ραγδαία καταπάνω μας ο μισητότερος από τους πολέμους - ο εμφύλιος πόλεμος με όλη τη φοβερή του όψη. Ευτυχώς τα παιδιά μας για την ώρα δεν ένοιωσαν τίποτε. Μπαίνοντας στην τραπεζαρία για το πρόγευμα έβλεπαν με έκπληκτα μάτια τα ομορφοστολισμένα παράθυρα, πόρτες, κοιλώνες κλπ. με λαμπερά στολίδια και η χαρά ζωγραφίστηκε έκδηλη στα αθώα πρόσωπό τους. Μαζί μ' αυτά προς στιγμή ξεχάσαμε και μεις τη σοβαρότητα της καταστάσεως.

Σε λίγο η αυλή γέμισε με τις χαρούμενες φωνές των παιδιών. Οι μπάλλες και τα σχοινάκια γίνθηκαν ανάρπαστα. Ασφαλώς, οι κάτοικοι της Κονίτσας θ' απορρούσαν, ακούγοντας τα παιδικά τραγούδια και τις χαρούμενες φωνές μέσα στην αποπνικτική ατμόσφαιρα που επικρατούσε γύρω. Πιο μεγάλη αντίθεση μεταξύ του ενός και του άλλου κόσμου δεν μπορούσε να υπάρξει. Μερικές όμως ριπές που έπεσαν σε μικρή απόσταση από μας, έδωσαν να καταλάβουμε ότι "είχαμε ξανοιχτεί πολύ.

"Όλα τα παιδιά να μαζευτούν κοντά στις βρύσες γρήγορα" ακούσθηκε. Ήταν καιρός πιά. Τα παιδιά όπως πάντα υπάκουσαν στην υπόδειξή μας και συγκεντρώθηκαν στην καθωρισμένη πλευρά του Κτιρίου που κατά τη γνώμη μας φαινόταν κάπως πιο προφυλαγμένη. Τώρα πια δεν μπορούσαμε να ξεγελάσουμε τα παιδιά με τίποτε. Ένα γενικό μούδιασμα μεταδόθηκε αστραπιαία σ' όλο τον παιδόκοσμό μας. Μεταχειριστήκαμε όλα τα μέσα για να τα πείσουμε να συνεχίσουν το παιχνίδι τους

σε περιορισμένο χώρο βέβαια, αλλήλα δεν τα καταφέραμε. Ξαφνικά ένα βλήμα πυροβολικού εξεράγη σε μικρή απόσταση από το κτίριο που στο εξής θα τα προστάτευε κατά την γνώμη μας, από τον κίνδυνο.

Η τραπεζαρία, πλούσια χριστουγεννιάτικα στρωμένη, μας περίμενε όληους μικρούς και μεγάλους να την τιμήσουμε με την όρεξή μας.

Παρ' όλης τις προσπάθειές μας να δώσουμε ένα χαρούμενο τόνο στο Χριστουγεννιάτικο γεύμα μας, δεν το πετύχαμε. Μια παγερή σιγή απηλώθηκε σε όλη την τραπεζαρία.

Πρώτη μας φροντίδα ήταν να τακτοποιήσουμε τα παιδιά να κοιμηθούν μακριά από τα παράθυρα. Το βράδυ της ίδιας μέρας ο προσωπάρχης της Ταξιαρχίας μας ειδοποίησε να κατεβάσουμε όλα τα παιδιά στο πρώτο πάτωμα. Τον πληροφορούμε ότι ήδη έτσι τα έχουμε τακτοποιήσει.

Με πολύ δυσκολία κατωρθώσαμε να ξυπνήσουμε τα παιδιά που είχαμε ακόμη επάνω. Μερικά πήραν τα προσόψια στο χέρι νομίζοντας πως ξημερωσε και πήγαιναν να πλυθούν. Η αγωνία και η απορία ήταν ζωγραφισμένη στα πρόσωπά τους. Δεν είχαμε καιρό για εξηγήσεις. "Τα μεγάλα παιδιά να πάρουν μερικές κουβέρτες και να κατέβουν κάτω", ακούστηκε η φωνή μας. Εμείς πήραμε στην αγκαλιά μας τα μικρότερα παιδιά. Η εικόνα των παιδιών που σιωπηλά και μισοκοιμισμένα ακόμη κατέβαιναν τις σκάλες με ό,τι μπορούσαν να κουβαλήσουν, ήταν πολύ συγκινητική.

Σε λίγα λεπτά τα βοηέψαμε όλα, αλλήλα στην τραπεζαρία, αλλήλα στα τελευταία ράφια της Ιματιοθήκης και τα περισσότερα στο διάδρομο. (Εμείς Σοφία και Άννα) καθήσαμε σε μια γωνιά επάνω σε κουβέρτες με σφιγμένη την καρδιά. Δεν πέρασαν παρά μερικά λεπτά της ώρας και έρχονται δυο ομαδάρχες κατατρομαγμένες να μας αναγγείλουν ότι σφαίρα έσπασε το τζάμι

της τραπεζαρίας και έπεσε στην κουβέρτα ενός παιδιού. Ανάστατες τρέξαμε κοντά στα παιδιά. Στη σύγχισή μας επάνω νομίσαμε ότι καίγονταν οι κουβέρτες, βλήποντας να λαμπυρίζουν τα σπασμένα από το τζάμι γιαηλιά, με την πυρίτιδα επάνω και προσπαθούσαμε να σβήσουμε την φωτιά.

Αμέσως μεταφέραμε και αυτά τα παιδιά από την τραπεζαρία στο διάδρομο με αρκετές δυσκολίες, γιατί ήταν η δεύτερη φορά που τα μετακινούσαμε μέσα στην ίδια νύχτα. Σε λίγο μια οβίδα έπεσε στην οροφή του κτιρίου μας. Για μας τώρα άρχισε το μεγάλο δράμα μαζί με τις τεράστιες ευθύνες. Στις 26 Δεκεμβρίου μας επισκέφθηκε ο νέος Ταξίαρχος κ. Μπαηαντάς (ο προηγούμενος κ. Δόβας είχε τραυματισθεί σοβαρά). Στην αγωνιώδη ερώτησή μας, αν συμβαίνει τίποτε το σοβαρό, μας ενθάρρυνε λέγοντάς μας. "Μη φοβάστε, έχετε πάντα τα παιδιά μακριά από τα παράθυρα και ο θεός μαζί σας". Την ώρα που μας αποχαιρετούσε πέφτει οβίδα κάτω απ' τα παράθυρα του Γραφείου. Τα τζάμια έγιναν θρύψαλλα. Ζητήσαμε την γνώμη του Ταξίαρχου για την αποσυμφόρηση ή και ολοκληρωτική αποχώρηση των παιδιών, εκφράστηκαν όμως πολλοί ενδοιασμοί γι' αυτό το ζήτημα και έτσι καταλήξαμε να παραμείνουμε όλοι μέσα στο ίδιο οίκημα.

Τα γεγονότα εξελίσσονταν ραγδαία. Τα πυρά διασταυρώνονταν γύρω ακατάπαυστα μέρα και νύχτα. Είμασταν πια σε κατάσταση πολιορκίας. Κάθε επικοινωνία μας με τον έξω κόσμο διακόπηκε. Όλη μας η σκέψη, είχε συγκεντρωθεί σε επινοήσεις για την ασφάλεια και διάσωση των παιδιών μας. Άρχισε να σκοτεινιάζει. Έπρεπε να οχυρωθούμε χωρίς να χάνουμε καιρό γιατί οι σφαίρες έμπαιναν μέσα στο ίδρυμα. Με άμεσο κίνδυνο να τραυματιστούμε, τοποθετησαμε σάκκους αλεύρου στα παράθυ-

ρα και στις πόρτες. Όλο το προσωπικό έδειξε μεγάλη αυτοθυσία, παρ' όλο που ο φόβος είχε κυριεύσει όλους μας.

Από τις 27 Δεκεμβρίου τα παιδιά ήταν συνεχώς ξαπλωμένα μέρα νύχτα στον διάδρομο. Την ημέρα αυτή για γεύμα και δείπνο τα παιδιά έφαγαν 26 οκάδες σύκα μόνο. Κάθε παιδί ήταν ένας μικρός ήρωας για μας.

Αφού με τόση καρτερικότητα υπέμειναν όλη τις στερήσεις και τις αγωνίες. Το μόνο που μας ζητούσαν να είμαστε συνέχεια κοντά τους. Η εμπιστοσύνη τους σε μας ήταν κάτι το αφάνταστο και αυτό τα έκανε να έχουν τυφλή υπακοή σε κάθε μας νεύμα. Οι σφαίρες διαπερνώντας τα τζάμια, χτυπούσαν στον απέναντι τοίχο επάνω από τα κεφάλια των παιδιών και όμως ούτε κλάματα, ούτε φωνές ακούγονταν. Η παρουσία του Θεού ανάμεσά μας ήταν καταφανής από την πρώτη μέρα. Αυτός οδηγούσε τις σκέψεις και τις ενέργειές μας στις απεγνωσμένες στιγμές που περνούσαμε.

Μέσα στο σκοτάδι της νύχτας, ενώ τα παιδιά κοιμόνταν, με τα Στελέχη συγκεντρωμένα γύρω μας, κάτω από το αμυδρό φως μιας κανδήλας, ψάλληαμε διάφορα τροπάρια και παρακλήσεις με βαθία κατάνυξη. Πόσο ατελείωτες μας φαίνονταν οι νύχτες εκείνες! το φάσμα της πείνας άρχισε να παρουσιάζεται μπροστά μας. Μας έλειπε το ψωμί. Τρόφιμα υπήρχαν στην αποθήκη αλλήλα πως μπορούσαν να μαγειρευτούν αφού η κουζίνα ολόκληρη ήταν εκτεθειμένη στα πυρά; Στις 28 Δεκεμβρίου, με το φως ενός φακού συντάσσουμε ένα έγγραφο για την Ταξιαρχία, ότι στερούμεθα άρτου. Με ποιόν όμως να στείλουμε το έγγραφο όμως δεν το ήμουμε να μας πληροφορήσει κανείς, αφ' ενός γιατί οι μάχες εμαίνοντο γύρω μας και αφ' ετέρου είχε διαδοθεί στην Κόνιτσα, όπως αργότερα μας είπαν, ότι μέσα στο

ίδρυμα υπήρχαν αντάρτες και ότι είχαν εγκαταστήσει πολυβοηεία στο παράθυρο του ιδρύματος. Το βράδυ της ίδιας μέρας κατά τις 9, ενώ είμασταν αφισιωμένες στις προσευχές μας, χτυπά η πόρτα. Κανείς από το προσωπικό δεν κουνήθηκε γιατί είχαμε δώσει εντολή να μην ανοίξουν σε κανένα, σε περίπτωση που θα ζητούσε να μπει κάποιος μέσα στο ίδρυμα. Με ανείπωτη χαρά ακούσαμε την φωνή του Τάσου Πηγαδά του Διαχειριστή μας, που συνέπεσε να είναι στρατιώτης. Τα συναισθήματα που μας πλημμύρισαν στο ακρίκρυσμα του συνεργάτου μας δεν περιγράφονται. Με πραγματική αυτοθυσία, με άμεσο κίνδυνο να σκοτωθεί από τα πυκνά πυρά που έπεφταν ολόγυρά μας και παρ' όλη τις τερατώδεις φήμες που κυκλοφορούσαν μας έφερε 15 οκάδες ψωμί από τον Στρατό. Μάταια επί ώρες - όπως μας είπε - παρακαλούσε να βρεθεί κάποιος άλλος που να μας έφερνε άλλες 15 οκάδες ψωμί, προσφέροντας μάλιστα το ποσό των 200.000 έως 300.000 δρχ. αλλήλα κανείς δεν παρουσιάστηκε.

Η κατάστασή μας συνεχώς χειροτέρευε. Στις 30 Δεκ. είχαμε πια απελπιστεί. Από παντού δεχόμασταν πυρά. Το τραγικότερο επεισόδιο ήταν όταν εξερράγη ένα πιάτ, μέσα σε μια αίθουσα. Η λάμψη έφθασε στον διάδρομο και ένας δαιμονιώδης κρότος ακούστηκε. "Μανούλα μου", φώναξαν όλη μαζί τα παιδιά. "Τα κεφάλια σας κάτω χρυσά μου παιδιά, δεν είναι τίποτα, πέστε μια προσευχούλα μέσα σας, / ο Θεός μας αγαπά και μας φυλάει", ακούστηκε παρακλητικά η φωνή μας. Το μυαλό μας πια είχε σταματήσει μετά το γεγονός αυτό, νιώθαμε πως είμασταν καταδικασμένοι. Από πουθενά δεν φαινόταν σωτηρία, δεν μπορέσαμε να συγκρατηθούμε και αναληθήκαμε σε δάκρυα, σκεπασμένες με τις κουβέρτες για να μη μας αντιληφθούν τα παιδιά και το προσωπικό και δημιουργηθεί

σε περιορισμένο χώρο βέβαια, αλλήλα δεν τα καταφέραμε. Ξαφνικά ένα βλήμα πυροβολητικού εξεράγη σε μικρή απόσταση από το κτίριο που στο εξής θα τα προστάτευε κατά την γνώμη μας, από τον κίνδυνο.

Η τραπεζαρία, πλούσια χριστουγεννιάτικα στρωμένη, μας περίμενε όλη τους μικρούς και μεγάλους να την τιμήσουμε με την όρεξή μας.

Παρ' όλη τις προσπάθειές μας να δώσουμε ένα χαρούμενο τόνο στο Χριστουγεννιάτικο γεύμα μας, δεν το πετύχαμε. Μια παγερή σιγή απλώθηκε σε όλη την τραπεζαρία.

Πρώτη μας φροντίδα ήταν να τακτοποιήσουμε τα παιδιά να κοιμηθούν μακριά από τα παράθυρα. Το βράδυ της ίδιας μέρας ο προσωπάρχης της Ταξιαρχίας μας ειδοποίησε να κατεβάσουμε όλα τα παιδιά στο πρώτο πάτωμα. Τον πληροφορούμε ότι ήδη έτσι τα έχουμε τακτοποιήσει.

Με πολύ δυσκολία κατωρθώσαμε να ξυπνήσουμε τα παιδιά που είχαμε ακόμη επάνω. Μερικά πήραν τα προσόψια στο χέρι νομίζοντας πως ξημερωσε και πήγαιναν να πλυθούν. Η αγωνία και η απορία ήταν ζωγραφισμένη στα πρόσωπά τους. Δεν είχαμε καιρό για εξηγήσεις. "Τα μεγάλα παιδιά να πάρουν μερικές κουβέρτες και να κατέβουν κάτω", ακούστηκε η φωνή μας. Εμείς πήραμε στην αγκαλιά μας τα μικρότερα παιδιά. Η εικόνα των παιδιών που σιωπηλά και μισοκοιμισμένα ακόμη κατέβαιναν τις σκάλες με ό,τι μπορούσαν να κουβαλήσουν, ήταν πολύ συγκινητική.

Σε λίγα λεπτά τα βολέψαμε όλα, αλλήλα στην τραπεζαρία, αλλήλα στα τελευταία ράφια της Ιματιοθήκης και τα περισσότερα στο διάδρομο. (Εμείς Σοφία και Άννα) καθήσαμε σε μια γωνιά επάνω σε κουβέρτες με σφιγμένη την καρδιά. Δεν πέρασαν παρά μερικά λεπτά της ώρας και έρχονται δυο ομαδάρχες κατατρομαγμένες να μας αναγγείλουν ότι σφαίρα έσπασε το τζάμι

της τραπεζαρίας και έπεσε στην κουβέρτα ενός παιδιού. Ανάστατες τρέξαμε κοντά στα παιδιά. Στη σύγχισή μας επάνω νομίσαμε ότι καίγονταν οι κουβέρτες, βλέποντας να λαμπυρίζουν τα σπασμένα από το τζάμι γιαηλιά, με την πυρίτιδα επάνω και προσπαθούσαμε να σβήσουμε την φωτιά.

Αμέσως μεταφέραμε και αυτά τα παιδιά από την τραπεζαρία στο διάδρομο με αρκετές δυσκολίες, γιατί ήταν η δεύτερη φορά που τα μετακινούσαμε μέσα στην ίδια νύχτα. Σε λίγο μια οβίδα έπεσε στην οροφή του κτιρίου μας. Για μας τώρα άρχισε το μεγάλο δράμα μαζί με τις τεράστιες ευθύνες. Στις 26 Δεκεμβρίου μας επισκέφθηκε ο νέος Ταξίαρχος κ. Μπαλιαντάς (ο προηγούμενος κ. Δόβας είχε τραυματισθεί σοβαρά). Στην αγωνιώδη ερώτησή μας, αν συμβαίνει τίποτε το σοβαρό, μας ενθάρρυνε λέγοντάς μας. "Μη φοβάστε, έχετε πάντα τα παιδιά μακριά από τα παράθυρα και ο θεός μαζί σας". Την ώρα που μας αποχαιρετούσε πέφτει οβίδα κάτω απ' τα παράθυρα του Γραφείου. Τα τζάμια έγιναν θρύψαλλια. Ζητήσαμε την γνώμη του Ταξίαρχου για την αποσυμφόρηση ή και οθοκληρωτική αποχώρηση των παιδιών, εκφράστηκαν όμως πολλοί ενδοιασμοί γι' αυτό το ζήτημα και έτσι καταλήξαμε να παραμείνουμε όλοι μέσα στο ίδιο οίκημα.

Τα γεγονότα εξελίσσονταν ραγδαία. Τα πυρά διασταυρώνονταν γύρω ακατάπαυστα μέρα και νύχτα. Είμασταν πια σε κατάσταση πολιορκίας. Κάθε επικοινωνία μας με τον έξω κόσμο διακόπηκε. Όλη μας η σκέψη, είχε συγκεντρωθεί σε επινοήσεις για την ασφάλεια και διάσωση των παιδιών μας. Άρχισε να σκοτεινιάζει. Έπρεπε να οχυρωθούμε χωρίς να χάνουμε καιρό γιατί οι σφαίρες έμπαιναν μέσα στο ίδρυμα. Με άμεσο κίνδυνο να τραυματιστούμε, τοποθετήσαμε σάκκους αλεύρου στα παράθυ-

ρα και στις πόρτες. Όλο το προσωπικό έδειξε μεγάλη αυτοθυσία, παρ' όλο που ο φόβος είχε κυριεύσει όλους μας.

Από τις 27 Δεκεμβρίου τα παιδιά ήταν συνεχώς ξαπλωμένα μέρα νύχτα στον διάδρομο. Την ημέρα αυτή για γεύμα και δείπνο τα παιδιά έφαγαν 26 οκάδες σύκα μόνο. Κάθε παιδί ήταν ένας μικρός ήρωας για μας.

Αφού με τόση καρτερικότητα υπέμειναν όλες τις στερήσεις και τις αγωνίες. Το μόνο που μας ζητούσαν να είμαστε συνέχεια κοντά τους. Η εμπιστοσύνη τους σε μας ήταν κάτι το αφάνταστο και αυτό τα έκανε να έχουν τυφλή υπακοή σε κάθε μας νεύμα. Οι σφαίρες διαπερνώντας τα τζάμια, χτυπούσαν στον απέναντι τοίχο επάνω από τα κεφάλια των παιδιών και όμως ούτε κλάματα, ούτε φωνές ακούγονταν. Η παρουσία του Θεού ανάμεσά μας ήταν καταφανής από την πρώτη μέρα. Αυτός οδηγούσε τις σκέψεις και τις ενέργειές μας στις απεγνωσμένες στιγμές που περνούσαμε.

Μέσα στο σκοτάδι της νύχτας, ενώ τα παιδιά κοιμόνταν, με τα Στελέχη συγκεντρωμένα γύρω μας, κάτω από το αμυδρό φως μιας κανδήλας, ψάλληαμε διάφορα τροπάρια και παρακλήσεις με βαθία κατάνυξη. Πόσο ατελείωτες μας φαίνονταν οι νύχτες εκείνες! το φάσμα της πείνας άρχισε να παρουσιάζεται μπροστά μας. Μας έλειπε το ψωμί. Τρόφιμα υπήρχαν στην αποθήκη αλλήλως πως μπορούσαν να μαγειρευτούν αφού η κουζίνα ολόκληρη ήταν εκτεθειμένη στα πυρά; Στις 28 Δεκεμβρίου, με το φως ενός φακού συντάσσουμε ένα έγγραφο για την Ταξιαρχία, ότι στερούμεθα άρτου. Με ποιόν όμως να στείλουμε το έγγραφο όμως δεν το ήμουμε να μας πλησιάσει κανείς, αφ' ενός γιατί οι μάχες εμαίνοντο γύρω μας και αφ' ετέρου είχε διαδοθεί στην Κόνιτσα, όπως αργότερα μας είπαν, ότι μέσα στο

ίδρυμα υπήρχαν αντάρτες και ότι είχαν εγκαταστήσει πολυβοηεία στο παράθυρο του ιδρύματος. Το βράδυ της ίδιας μέρας κατά τις 9, ενώ είμασταν αφιωσιωμένες στις προσευχές μας, χτυπά η πόρτα. Κανείς από το προσωπικό δεν κουνήθηκε γιατί είχαμε δώσει εντολή να μην ανοίξουν σε κανένα, σε περίπτωση που θα ζητούσε να μπει κάποιος μέσα στο ίδρυμα. Με ανείπωτη χαρά ακούσαμε την φωνή του Τάσου Πηγαδά του Διαχειριστή μας, που συνέπεσε να είναι στρατιώτης. Τα συναισθήματα που μας πλημμύρισαν στο ακρίκρυσμα του συνεργάτου μας δεν περιγράφονται. Με πραγματική αυτοθυσία, με άμεσο κίνδυνο να σκοτωθεί από τα πυκνά πυρά που έπεφταν ολόγυρά μας και παρ' όλες τις τερατώδεις φήμες που κυκλοφορούσαν μας έφερε 15 οκάδες ψωμί από τον Στρατό. Μάταια επί ώρες - όπως μας είπε - παρακαλούσε να βρεθεί κάποιος άληθος που να μας έφερνε άλλες 15 οκάδες ψωμί, προσφέροντας μάλιστα το ποσό των 200.000 έως 300.000 δρχ. αλλήλως κανείς δεν παρουσιάστηκε.

Η κατάστασή μας συνεχώς χειροτέρευε. Στις 30 Δεκ. είχαμε πια απελπιστεί. Από παντού δεχόμασταν πυρά. Το τραγικότερο επεισόδιο ήταν όταν εξερράγη ένα πιάτ, μέσα σε μια αίθουσα. Η λάμψη έφθασε στον διάδρομο και ένας δαιμονιώδης κρότος ακούστηκε. "Μανούλα μου", φώναξαν όλα μαζί τα παιδιά. "Τα κεφάλια σας κάτω χρυσά μου παιδιά, δεν είναι τίποτα, πέστε μια προσευχούλα μέσα σας, / ο Θεός μας αγαπά και μας φυλάει", ακούστηκε παρακλητικά η φωνή μας. Το μυαλό μας πια είχε σταματήσει μετά το γεγονός αυτό, νιώθαμε πως είμασταν καταδικασμένοι. Από πουθενά δεν φαινόταν σωτηρία, δεν μπορέσαμε να συγκρατηθούμε και αναληθήκαμε σε δάκρυα, σκεπασμένες με τις κουβέρτες για να μη μας αντιληφθούν τα παιδιά και το προσωπικό και δημιουργηθεί

κανένας πανικός, πράγμα που είναι το φοβερότερο σε τέτοιες περιπτώσεις. Το αδιέξοδο αυτό μας έκανε να προβούμε στην απόφαση να φωνάξουμε με σπαραγμό από 'οἱ τις πηλურές του κτιρίου, αυτό που θέσαμε επί κεφαλής της εκθέσεώς μας "Διακόσια τριάντα παιδάκια..."

Στη σκέψη πως μπορούσε να σκοτωθεί κανένα παιδί ή και να τραυματιστεί, χάνουμε το ηθικό μας. Χωρίς αδερφή, χωρίς γιατρό, πια βοήθεια θα μπορούσαμε να προσφέρουμε.... Εκτός όμως αυτού είχαμε να αντιμετωπίσουμε και ἄλλο κίνδυνο. Την ενδεχόμενη εισβολή ανταρτών στο ίδρυμα. Ποιά θα ήταν η θέση μας, πώς θα εφέροντο, ποιά θα ήταν η τύχη του προσωπικού και των παιδιών. 278 "ατομα προσωπικό και παιδιά εξαρτούσαν την διάσωσή τους από την δική μας πρωτοβουλία. Τεράστια δηλαδή ευθύνη που έκανε το μαρτύριο της ψυχής μας ανυπόφορο.

Κατά τις 9.30 μ.μ. της 31ης Δεκεμβρίου λάμψεις από φωτοβολίδες διαπέρασαν από τα άφρακτα σημεία των παραθύρων. Τί εσήμαινε η φωταψία αυτή.... Κατελήφθη η Κόνιτσα, ερχόνταν ενισχύσεις για τον στρατό μας, οπισθοχωρούνε οι Αντάρτες; Πως μπορούσαμε να ξέρουμε αφού δεν τοῦλούσαμε να κοιτάξουμε έξω την στιγμή που τα πυρά δεν σταματούσαν ούτε μια στιγμή, μέρα και νύχτα. Τι τραγική ειρωνία! Εκ των υστέρων μάθαμε ότι ο κόσμος της Κονίτσης πανηγύριζε τον ερχομό του απελευθερωτικού Εθνικού Στρατού ενώ εμείς ζούσαμε τις πιό εφιαλτικές στιγμές.

Ξημέρωσε Πρωτοχρονιά και ενώ σχεδιάζαμε τί νέα προφυλακτικά μέτρα θα πάρουμε για τη διαφύλαξη των παιδιών, κατά τις 10 π.μ. κτυπά η πόρτα και βηλέπουμε τον Πηγαδά - τον διαχειριστή μας - και το γιατρό μας για να μας παράσχει τις πρώτες βοήθειες με την βεβαιότητα ότι οπωσδήποτε θα είχαμε θύματα, αφού έβλεπαν τόσα πυρά που έπεφταν επάνω

μας. Η πρώτη κουβέντα των επισκεπτών μας ήταν "Ελευθερωθήκαμε". Δεν μπορούσαμε να το πιστέψουμε. "Οι αντάρτες υποχωρούν" μας ἔλενε. Το τι επακολούθησε δεν περιγράφεται Φωνές, τραγούδια, αγκαλιές, παιδόσκομος και προσωπικό, ὅλοι ξέσπασαν σε ακράτητες χαρούμενες εκδηλώσεις. Αμέσως κατεβάσαμε μερικά τσουβάλια από τα παράθυρα. Το φως της ημέρας μας πείραζε τώρα στα μάτια, τόσο πολύ είχαμε ξεσυνηθίσει. Η τραπεζαρία τακτοποιήθηκε αμέσως, μια ζεστή φασολιάδα και γλυκά πορτοκάλια που μέσα στη σύγχυσή μας τα είχαμε ἠσμονήσει στην αποθήκη, ήταν το πρωτοχρονιάτικο γεύμα μας. Τα παιδιά μας, τραγούδησαν με την καρδιά τους τον Ἄν-Βασίλη. Οι απαλές φωνούῆες τους ἤῆθαν σαν βάλσαμο στ' αυτιά των στρατιωτών και των κατοίκων της Κονίτσης που ήταν ἀκόμη επηρεασμένοι από τις τραγικές μέρες που πέρασαν. Τα παιδιά μας μπαίνοντας στην τραπεζαρία χειροκρότησαν με ενθουσιασμό την εμφάνιση του ψωμιού που τόσες μέρες στερήθηκαν.

Οι γονεῖς ἄρχισαν να καταφτάνουν κατά ομάδες με αγωνία για να βεβαιωθούν αν ζουν τα παιδιά τους. Κοπιάσαμε πολύ να τους βεβαιώσουμε ότι κανένα παιδί δεν έπαθε τίποτα. Δεν το πίστευαν μόνον όταν τα είδαν γερά, τότε μας αγκάλιασαν και μας φιλούσαν με ανείπωτη ἡαχτάρα. Δεν είχαν ἰόγια να μας ευχαριστήσουν που διαφυῆάξαμε γερά τα παιδιά τους μέσα στην κόλαση του πυρός. Μεγαλύτερη ηθική ικανοποίηση από τη συγκινητική αυτή εκδήλωση των γονέων για μας, δεν θα μπορούσε να υπάρξει.

Και το απόγευμα της ίδιας μέρας, ενώ ξένοιαστες διηγόμασταν τους κινδύνους που περάσαμε, ξαφνικά πέφτει μια οβίδα έξω από την κεντρική είσοδο. Πολύ γρήγορα ακολούθησε και ἄλλη με δαιμονισμένους κρότους. Ὅσο συγκρατημένες

είμασταν τις δύσκολες μέρες που περάσαμε, τόσο την ημέρα αυτή κληονιστήκαμε. Ήταν εξ αλήθους τόσο κληονισμένα τα νεύρα μας.

Τα παιδιά άρχισαν να κλαίνε και το προσωπικό να μας δηλώνει κατηγορηματικά με δάκρυα στα μάτια ότι αδυνατούν πια να παραμείνουν στην υπηρεσία υπό τις τραγικές αυτές συνθήκες. Με πολύ μεγάλη δυσκολία κατορθώσαμε να πείσουμε όλους ότι είναι τα τελευταία και ότι το μεγάλο κακό πέρασε. Ξαναβοηλευτήκαμε πάλη στο πρόχειρό μας καταφύγιο - στο διάδρομο - και κρατήσαμε την ίδια τακτική, όπως τις προηγούμενες μέρες.

Ευτυχώς μέρα με την μέρα η κατάσταση καλλιετέρευσε, τα πυρά απομακρύνθηκαν και σιγά σιγά ξαναβρίσκαμε τον εαυτό μας.

8 Ιανουαρίου 1948. Το ίδρυμά μας ξαναβρήκε πια την πρώτη του κίνηση. Άφθονες οπές, μικρές και μεγάλες, έχασκαν στα διάφορα σημεία του κτιρίου. Πρώτη μέρα που βγήκαν τα παιδιά στην αυλή ύστερα από 15 ολόκληρες μέρες, έκαμαν σαν τρελά, πηδούσαν, έτρεχαν στα διάφορα σημεία του κτιρίου.

Έτρεχαν πάνω κάτω, άσκοπα, για να χαρούν το φως της μέρας, να αναπνεύσουν τον καθαρό αέρα, να νιώσουν

πέρα πέρα την ελευθερία τους, που τόσες μέρες στερήθηκαν. Όλοι όσοι μας επισκέφτηκαν και ήσαν πολλοί επίσημοι και μη, απορούσαν πως ύστερα από τόσα πυρά, που έπεσαν μέσα στο κτίριο, δεν είχαμε ούτε το παραμικρό ατύχημα. Και πραγματικά μόνο θαύμα πρέπει να θεωρηθεί η διάσωσή μας. Ο Θεός άκουσε τις προσευχές των αθώων παιδιών που με τόση κατάνυξη έκαμαν πρωί βράδυ και δεν θέλησε μέσα στις αγωνίες και θυσίες να μας ποτίσει και με την πικρία κάποιου θύματος.

Ύστερα από την μεγάλη δοκιμασία που περάσαμε πολύ σωστά ελήφθη απόφαση να απομακρυνθούν παιδιά και προσωπικό από την Παιδόπολη..

Η νέα Παιδόπολη της Φιλιππιάδος αγκάλλιασε, πρώτα από όλα, τα παιδιά μας μαζί και το κουρασμένο προσωπικό.

Οι κάτοικοι της Κονίτσας με μεγάλο πόνο είδαν την απομάκρυνση του Ιδρύματός μας. Αυτό έδινε την μοναδική χαρούμενη νότα στην καθ' όλα βαριά ατμόσφαιρα του περιβάλλοντος.

Ήταν γι' αυτούς μια πραγματική όαση, όπως οι ίδιοι έλεγαν, πηλύν όμως στο βάθος της ψυχής τους ένιωθαν την ανάγκη της απομακρύνσεως αυτής.

16 Ιανουαρίου 1948
Σ. Κοπανίδου Α. Στεφανίδου

ΠΩΛΕΙΤΑΙ Οικόπεδο, γωνιακό 1300 τετραγωνικών μέτρων με οικοδομή 380 τετρ. μέτρων, που στεγάζεται σήμερα το Αστυνομικό Τμήμα Κονίτσας, με μηνιαίο μισθώμα 90.000 δρχ. Οικοδομούνται συνολικά 1040 τετραγ. μέτρα σύν τα υπόγεια.

Πληροφορίες.
Τηλ. 01 7517136 & 752530

ΠΩΛΕΙΤΑΙ ή δίνεται με ανταπόδοση φανταστικό, πανοραμικό, επαγγελματικό, γωνιακό οικόπεδο 980 τ.μ. στην όμορφη Κόνιτσα, δίπλα από τη Μητρόπολη.

Τηλ. Κόνιτσα 22480
Αθήνα 6845884

Κοπή πίτας

Στις 31/12/1993 και ώρα 23.30 ο Φίλοπρόοδος Σύλλογος Κεφαλοχωρίου Κόνιτσας πραγματοποίησε μια πολύ ωραία εκδήλωση.

Κάησε όλους τους χωριανούς στο Πνευματικό Κέντρο του χωριού, όπου έγινε η κοπή της πίτας.

Στην εκδήλωση αυτή παραβρέθηκαν οι χωριανοί με τα γιορτινά τους.

Έβηεπες παιδιά από 3 1/2 χρονών και άνω, ανθρώπους μέσης ηλικίας και συνταξιούχους άνω των 65 ετών, μετανάστες κλπ.

Προσφέρθηκαν ποτά, αναψυκτικά και ξηροί καρποί. Η αίθουσα ήταν κατάληπτη διακοσμημένη με χριστουγεννιάτικα στολίδια και κόκκινα κεριά.

Πολύ ωραία ήταν στολισμένο και το χριστουγεννιάτικο Δέντρο. Αφού πήσισε η Πρωτοχρονιά, ο πρόεδρος του Συλλόγου Τάκης Σδούκος του Βασίλη, ευχήθηκε σ' όλους τους χωριανούς υγεία και κάθε ευτυχία το 1994. Όλοι τσούγκρισαν τα ποτήρια κι αντάλλαξαν ευχές. Μετά τα παιδιά είπαν τα κάλαντα κι ο Άγιος Βασίλης πρόσφερε δώρα.

Αμέσως μετά έγινε κοπή πίτας. Ο πρό-

εδρος του Συλλόγου μοίρασε σ' όλες τις οικογένειες του χωριού από ένα κομμάτι.

Τυχερός ήταν ο γιός του Τάσου και Μπέσσου Φασούλη ο οποίος κέρδισε και τον χειροποίητο μεταλλικό δίσκο. Η εκδήλωση ήταν πολύ πετυχημένη. Τα παιδιά ήταν πολύ ευχαριστημένα και δεν αποχωρίζονταν τα παιχνίδια που τους πρόσφερε ο Άγιος Βασίλης.

Οι χωριανοί πολύ συγκινημένοι, αφού μερικοί για πρώτη φορά μετά από σχεδόν 30 χρόνια βρέθηκαν στο χωριό αυτό το διάστημα (την περίοδο των Χριστουγέννων).

Πολλοί από αυτούς κρατούσαν στα χέρια τους τα ημερολόγια για το 1994 με το τοπίο του παλιού χωριού, τα οποία έκδοσε ο Φίλοπρόοδος Σύλλογος.

Αξιέπαινη η προσπάθειά τους και νομίζω ότι όλοι οι χωριανοί καθώς και ο Πρόεδρος της Κοινότητας Κοσμάς Σδούκος και των Αδελφοτήτων Αθήνας και Θεσσαλονίκης, οι οποίοι παραβρέθηκαν στην εκδήλωση θα τους ενισχύσουν ηθικά και οικονομικά.

Πραγματικά το αξίζουν!

• 1. Εκδήλωση κοπής πίτας της Αδελφότητας Λυκορράχης Αθηνών

Στις 30 Γενάρη 1994 η Αδελφότητα Λυκορράχης Αθηνών έκοψε την πρωτοχρονιάτικη πίτα.

Παρά το τσουχτρό κρύο παραβρέθηκαν πολλοί από τους χωριανούς μας στην εκδήλωση.

Συγχρόνως έγινε και η Γενική Συνέλευση της Αδελφότητας. Αποφασίστηκε, το Διοικητικό Συμβούλιο να παραμείνει όπως έχει, ενώ η κενή θέση να αναπληρωθεί από την Καρανίκα Βαγγελιώ.

2. Αφιέρωμα στην μνήμη και αποστολή επιταγής Δρχ. 2000 από την Μαρία Σδούκου.

Στις 25 Μαρτίου 1994 κλείνει ένας χρόνος από τον θάνατο του αγαπημένου μας συζύγου, πατέρα και παππού Σδούκου Χ. Θωμά από το χωριό Λυκορράχη Κόνιτσας.

Στις 20 Μαρτίου 1994 ημέρα Κυριακή και ώρα 11 θα γίνει το ετήσιο μνημόσυνο στο Νεκροταφείο Καλλιθέας Αττικής.

Παρακαλούμε τους συγγενείς, φίλους και χωριανούς να παραβρεθούν στο μνημόσυνο.

Στη μνήμη του Θωμά η σύζυγος Μαρία Σδούκου στέλνει 2.000 δρχ. στο περιοδικό "ΚΟΝΙΤΣΑ".

Τάκης Σδούκος Αθήνα

ΠΡΟΣ ΚΟΝΙΤΣΙΩΤΕΣ ΕΠΙΣΤΟΛΗ

Το Δημοτικό δάσος "Κουρί" καταστρέφεται.

Αγαπητοί Κονιτσιώτες,

θα σας απασχολήσω για λίγο από τις στήλες του φιλόξενου περιοδικού μας "ΚΟΝΙΤΣΑ" γιατί έχω τούτο το δικαίωμα σαν ελεύθερος συμπολίτης σας που αγαπάει τον τόπο που γεννήθηκε.

Έχω ακούσει από πολλούς ανθρώπους που επισκέφτηκαν την Κόνιτσα να εκθειάζουν τις ομορφιές της Κόνιτσας και προπάντων το πανέμορφο δάσος δηλαδή το "Κουρί" που σκεπάζει όλη την πλαγιά του βουνού πάνω από την πόλη.

Δυστυχώς φίλοι μου, αυτό το σπάνιο δάσος καταστρέφεται μέρα με τη μέρα κι απορώ πως δε νιώθετε ντροπή για την αδιαφορία και τη συννενοχή σας στην καταστροφή.

Αδιαφορία και συννενοχή είναι αδέρφια.

Κονιτσιώτες, αισθάνεστε περήφανοι για τους τόσους συλλόγους που έχουμε: Εξωρ. Σύλλογο, Οικολογικό, Εμποροεπαγγελματικό, Δασκάλων, Αγ. Νικολάου, Προστασίας περιβάλλοντος και αλιείας. Στον τελευταία μάλιστα είναι μέλη όλες οι προσωπικότητες, τα μεγάλα κεφάλια.

Απ' αυτούς τους συλλόγους που προανέφερα και από τους υπόλοιπους

που υπάρχουν, κανένας δε ρίχνει ένα βλέμμα στο Κουρί;

Κύριοι, μήπως σκέφτεστε να το κάνετε ... οικόπεδα ή να το μετατρέψετε σε πέτρινο δάσος σαν αυτό που είναι στην επαρχία Γιουνάν την Κίνας;

Αν είναι έτσι τότε σας συγχαίρω. Ήδη άρχισαν να φαίνονται οι πρώτες πέτρες. Όσο για την Τοπ. Αυτοδιοίκηση, είναι καλά κατατοπισμένη.

Όταν επισκέφτηκε την πόλη μας ο κ. Νομάρχης, είπα στον κ. Δήμαρχο να θέσει θέμα για την πρόσληψη ενός δασοφύλακα, αλλά εκείνος τα μάσησε και όταν άρχισα εγώ να αναφέρω στον κ. Νομάρχη για την κατάσταση στο Κουρί, ο κ. Δήμαρχος με σταμάτησε με την δικαιολογία "να μην απασχολούμε τον κ. Νομάρχη, γιατί αυτό είναι θέμα του Δήμου.

Και τώρα αγαπητοί Κονιτσιώτες η σειρά σας να σκεφτείτε τίνος θέμα είναι. Ανοίξτε τ' αυτιά και τα μάτια σας ν' αντιληφθείτε την καταστροφή που γίνεται σ' αυτό το όμορφο και πολύτιμο στολίδι της Κόνιτσας. Εγώ έστω και μόνος μου θα συνεχίσω τον αγώνα για τη σωτηρία του...

Κόνιτσα 1-2-94

Δημ. Χ. Στεφάνου

ΠΩΛΕΙΤΑΙ

Στο χωριό Εξοχή Κόνιτσας η περιουσία του Ιωάννη Τακιάδη.

Πληροφορίες: Τηλεφ. (0691) 91019 - 91054.

Για το Σπύρο Λάμπρου και την αδικοχαμένη κόρη του

Αλησμόνητε Σπύρο, με τις γλυκιές αλκυνονίδες ημέρες του Γενάρη, έφυγες απρόσμενα για πάντα προς τα ουράνια δώματα, ακολουθώντας την τραγική μοίρα της λατρευτής σου κόρης Γεωργίας.

Με λόγια αείμνηστε Σπύρο Λάμπρου, χωριανέ, συγγενή, συνάδελφε δεν μπορώ να εκφράσω τη λύπη μου, μόνο εύχομαι σ' εκείνον που τα πάντα βλέπει να τιμωρήσει σκληρά αυτόν που σου ξεκλήρισε την οικογένεια και έγινε αιτία να χαθείς και συ παράκαιρα.

Ο Σπύρος Λάμπρου, ετών 57, γεννήθηκε στη Μελισσόπετρα Κόνιτσας, εκεί τελείωσε το Δημοτικό σχολείο, λίγες τάξεις του γυμνασίου τις έβγαλε στην Κόνιτσα και μετά παίρνει το πτυχίο του δασκάλου από το Ιεροδιδασκαλείο Βελλάς.

Υπηρέτησε 30 και πλέον χρόνια με πάθος την Παιδεία, στην Παιδόπολη Ζηρού Φιλιππιάδας και στη συνέχεια στην πόλη Φιλιππιάδα. Έδωσε ότι είχε καλύτερο από τον εαυτό του σε ολόκληρες γενιές νέων, τις γαλούχησε, τις σμίλεψε και τώρα που είχε έρθει το πλήρωμα του χρόνου να συνταξιοδοτηθεί να ξεκουραστεί, να χαρεί την οικογένειά του να δρέψει τους καρπούς της προσφοράς του, μοίρα σκληρή, μοίρα αδυσώπητη του στέρησε τη μεγάλη αυτή χαρά.

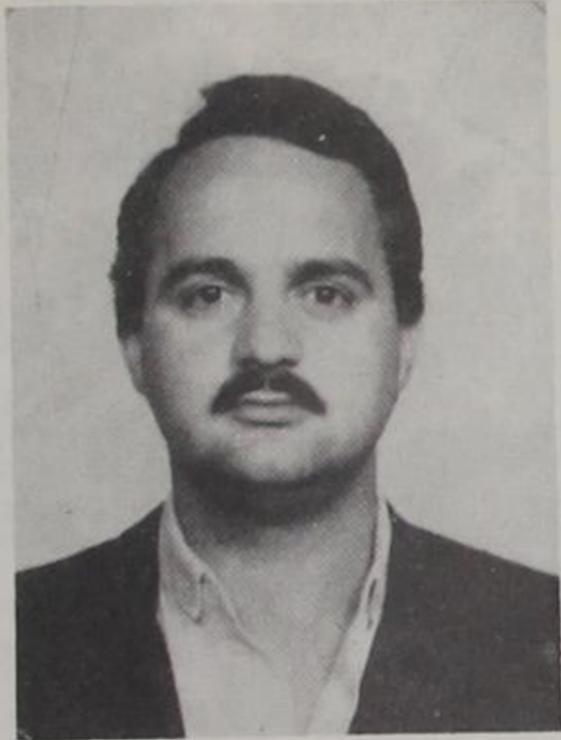
Με την αγαπημένη του Ιουλία - γυναίκα του από τη Λευκάδα - απέκτησε δύο κόρες την Όλγα και την αδικοχαμένη Γεωργία.

Ήταν τρυφερός σύζυγος, στα παιδιά του ζεστός πατέρας, τους πρόσφερε ό,τι ηθικό και ωραίο. Η Όλγα πτυχούχος πολιτικός μηχανικός και είναι ήδη παντρεμένη μ' ένα ωραίο παλικάρι το Γιώργο και η άλλη η Γεωργία που ήταν 4/τής φοιτήτρια Ιατρικής στη Βάρνα της Βουλγαρίας, δεν τελείωσε ποτέ την επιστήμη της που τόσο είχε αγαπήσει, γιατί απάνθρωπα το απόβρασμα της κοινωνίας στυγερός εκτελεστής της της έκοψε το νήμα της ζωής στα 23 της χρόνια χωρίς να προλάβει να δει τα όνειρά της πραγματοποιημένα.

Ανάθεμα και κατάρα στο σκληρό, τον ελεεινό δολοφόνο της, που ήταν η αιτία να χαθεί κι ο δύστυχος πατέρας της από το κακό του.

Σπύρο Λάμπρου, αβάσταχτος είναι ο πόνος που μας άφησες πίσω. Η απαρηγόρητη γυναίκα σου, η αγαπημένη σου κόρη Όλγα, η δόλια μάνα σου, τα πονεμένα αδελφές κι αδέρφια σου δεν θα πάψουν ποτέ να κλαίνε τον άδικο χαμό σας, αλλά και όλοι οι χωριανοί σου Μελισσοπετρινοί και Καλοβρυσινοί, φίλοι σου γνωστοί και άγνωστοι που ήταν παρόντες στο μεγάλο σας δράμα και στο μισεμό του αιώνιου ταξιδιού που γυρισμό δεν έχει, σας εύχονται ολόψυχα να είναι ελαφρύ το χώμα που σας σκέπασε και αιωνία να είναι η μνήμη σας.

Για μας όλους θα ζείτε για πάντα ανάμεσά μας.

ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΦΕΥΓΟΥΝ

Στις 5 Γενάρη, σε μετωπική σύγκρουση με ηεωφορείο, έχασε τη ζωή του ο Κονιτσιώτης Σπύρος Πορφυρίου. Επέστρεψε με το αυτοκίνητό του από την Πρέβεζα στα Γιάννινα και στις 9.30 το βράδυ, κοντά στο Μουσείο Βρέηλη, έγινε το αναπάντεχο.

Ο Σπύρος γεννήθηκε στην Κόνιτσα το 1952, όπου τελείωσε το Δημοτικό και μερικές τάξεις του Γυμνασίου, ύστερα μπήκε στο ιεροδιδασκαλείο Βεηηάς. Όταν πήρε το πτυχίο του Δασκάηου, δε σταμάτησε εκεί και συνέχισε τις σπουδές του στο Μετσόβειο Πολυτεχνείο.

Επειδή οι γονείς του δεν είχαν οικονομικές δυνατότητες, για να τα βγάηει πέρα αναγκάστηκε να δουηεύει στις οικοδομές.

Πέφτοντας από αρκετό ύψος τραυματίστηκε βαριά και νοσηηεύτηκε αρκετό καιρό σε νοσοκομείο Αθηνών.

Παρόηες τις αντιξοότητες (ατύχημα, γεγονόςτα Πολυτεχνείου με τη Χούντα κηπ.) ο Σπύρος με την ισχυρή του θέηηση, κατάφερε τελικά να πάρει το δίηηλωμα του τοπογράφου Μηχανικού.

Διοριζόμενος στο Δημόσιο τοποθετήθηκε στο Τμήμα Ποηηοδομίας και αργότερα στο Υ.Π.Ε.Χ.Ω.Δ.Ε. στα Γιάννινα.

Σπύρος Πορφυρίου

Όντας δραστήριος και συνεπής στα υπηρεσιακά του καθήκοντα είχε γίνει προϊστάμενος, ηίγο πριν τον θάνατό του.

Παντρεμένος με τη ηογίστρια Ευγενία Κρανά από την Κατσικά, απόκτησαν τρία αγοράκια τον Δημήτηρ, τον Νίκο και τον Γιώργο, 10 - 8 - 4 ετών αντίστοιχα.

Υπηρεσιακός, αηηά και με κατανόηση στα προβήηματα των πολητών, που συναντούν ποληές φορές μύρια μπερδέματα με τους ηαβύρινθους της ρωμαίικης γραφειοκρατίας, προσπαθούσε πάντα να δώσει την πιο σωστή ηύση σε όηα.

Μειηίχιος, πράος και καηότροπος προς κάθε κατεύθυνση (ποηίτες και συνεργατες) είχε αποσπάσει τη συμπάθεια όηων, όσων των γνώρισαν κι αυτό αποδείχτηκε και από το μέγα ηήηθος που τον συνόδευε στην τεηευταία του κατοικία.

Στην κηδεία παραβρέθηκαν: ο Νομάρχης κ. Κοηιούσης, ποληηοί συνάδεηφοί του, συγγενείς και γνωστοί.

Με την υπόκρουση της Μουσικής μπάντας, συνοδεύσαμε περίηυποι τον Άνθρωπο Σπύρο, τον καηό επιστήμονα, τον εξαίρετο οικογενειάρχη, στο Νεκροταφείο της Κατσικάς.

Απαρηγόρητη η αγαπημένη του συντρόφισσα, η μάνα του, απαρηγόρητα τα αδέρφια του, τα παιδιά και όηοι οι συγγενείς και φίηοι του...

Ήταν τόσο ξαφνικός ο χαμός του, τόσο νέος και καηός άνθρωπος!

Αυτή η εικόνα του καηού Σπύρου δε θα σβήσει από τη μνήμη όσων τον γνώρισαν και τούτη η παρηγοριά ας γίνει βήηση στην ηηηγή που άνοιξε ο πρόωρος θάνατός του στην οικογένειά του.

Θάνατος Κονιτσιώτη αγωνιστή

Πέθανε στην Αθήνα και κηδεύτηκε στις 28 Δεκέμβρη στο νεκροταφείο Ζωγράφου ο Κονιτσιώτης Κώστας Γιούσιος.

Ώντας από τους πρώτους Κονιτσιώτες που πήρε ενεργό μέρος στη συγκρότηση των αντιστασιακών οργανώσεων, το 1942 στην επαρχία μας συνελήφθη τον Απρίλη του 1943 από τους εγκαταλείποντας την Κόνιτσα Ιταλούς και φυλακίστηκε στα Γιάννινα μαζί με άλλους συμπατριώτες αγωνιστές, μεταξύ των οποίων και ο Θωμάς Μούσιος, που εκτελέστηκε. Όταν αφέθηκε ελεύθερος συνέχισε την αντιστασιακή του δράση. Στο μεταξύ τον Ιούλη του 1943 έπεφτε στα υψώματα της Σιουσιότσας από Γερμανικά βόλια ο αδερφός του Χρήστος Γιούσιος, μαζί με άλλα δυο Κονιτσιωτόπουλα τους: Λάμπρο Αρχιμανδρίτη και Παντελή Ευαγγέλου. Ο Κώστας Γιούσιος, μετά την αποχώρηση των στρατευμάτων κατοχής, δοκίμασε και αυτός τους διωγμούς των αγωνιστών του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ και απολύθηκε από τη δημοσιοϋπαλληκή του θέση. Τελικά κατέφυγε στην Αθήνα για ανεύρεση εργασίας, όπου και παρέμεινε πλέον μόνιμα.

Έτσι στις 28 Δεκέμβρη 1993 αποχαιρετήσαμε έναν ακόμα κατατρεγμένο αγωνιστή της εθνικής Αντίστασης 1941 - 44.

Αιωνία του η μνήμη.

Λ.Β.

Ο Σύλλογος Δασκάλων και Νηπ/γών Κόνιτσας εκφράζει τη βαθιά του θλίψη, για το θάνατο των εξαιρετων δασκάλων: Σπύρου Λάμπρου από τη Μελισσόπετρα και Θωμά Ζώη από την Κόνιτσα.

Υπηρέτησαν με τον καλύτερο τρόπο το λειτούργημα του δασκάλου, γαλουχώντας γενιές παιδιών.

Ο Σύλλογός μας, αντί για στεφάνια, κατέθεσε χρηματικό ποσό στο Γηροκομείο Κόνιτσας.

Αιωνία σας η μνήμη συνάδελφοι.

Για το Δ.Σ.

Η πρόεδρος **Κήττα Ελένη**
Ο Γραμματέας **Φουνταράς Κώστα**

Η οικογένεια του Δημητρίου Κώτσιου που πέθανε στις 22 -2-94 και κηδεύτηκε στην αγαπημένη του Κόνιτσα, ευχαριστεί θερμά όσους συμπαραστάθηκαν στον ξαφνικό χαμό του. Στη μνήμη του προσφέρουν 25.000 δρχ. στο περιοδικό "ΚΟΝΙΤΣΑ", η σύζυγος Φρειδερίκη, τα παιδιά Αγλαΐα, Τάσος, Παντελής.

ΚΕΦΑΛΟΧΩΡΙ (Ανταπόκριση) Σωτ. Φασούλη

Στις 7 - 11 - 1993 έγινε στο χωριό μας το 4ονθήμερο Μνημόσυνο υπέρ αναπαύσεως της ψυχής του Δημητρίου Αχ. Σδούκου. Κατά την ώρα του τρισάγιου στο Κοινοτικό Νεκροταφείο ο μαθητής του στον ΑΕΤο Θωμάς Δρόσος, γυμναστής, καταγόμενος από χωριά της Λάκκας Σουηίου αφού με το κληρίνο του του απεύθυνε ένα Μοιριοηδί που έκανε ακόμη και τις πέτρες να κηάψουν του απήγγειλε την παρακάτω έμμετρη νεκρολογία.

Χρόνια και χρόνια ο χάροντας τον είχε στο σημάδι

της Λυκόρραχης τον από, τον ήθελε στον Άδη.

Σαν όχεντρα ξωφύσαγε εηούφαζε σιμά του,

αγρια ηόγια του ηεγε στη γλώσσα τη δικιά του

*
- Δάσκαηε δος την τέχνη σου, δώσε τη ηεβεντιά σου

δώσε μ' τα μάτια τ' αετού τα όμορφα μαηηιά σου

*
- Αν ξέρεις χάρε να πετάς, αν ξέρεις κι αν πιστεύεις

αν είσαι σοϊ παηικαριού τότε γιατί ζηλεύεις;

*
-Δος' τ' αψηηό το μηδί σου τ' ατσάηινο κορμί σου

δός τα φτερά σου δάσκαηε και κάθισε στη γή σου

*
-Σαράντα δυο έχω μαθητές κι η τέχνη περισσεύει

αηη' είμαστ' όηοι στοχαστές κι' η γη δε μας βοηεύει

-Δος τη μορφή σου δάσκαηε που στο θεό της μοιάζει

δώσε μου και τα κότσια σου ξέρεις ποιός σε προστάζει.

*

-Αν είσαι άντρας χάροντα κι' αν είσαι παηικάρη

έηα μαζί μου στά ψηηά κι' όποιος τον άηηο πάρει

*

- Ποιός είσ' εσύ που προκαηείς την τόση δυναμή μου

ποιός είσαι που δεν σκιάζεσαι εσύ τη θέηησή μου;

-Αετομάννας είμαι γιος κι' απ' αετήσια μέρη

στους ουρανούς είμ' αετός στη γη είμαι περιστέρη

Είμαι φτωχός και ταπεινός Δημητρη με ηένε

για μας δεν έχει ο θεός στην Ήπειρο έτσι ηένε

Άντρες και πέτρες βγαίνουνε στα μέρη τα δικά μου

δε σε φοβάμαι χάροντα σε παίρνω στα φτερά μου

Κι' αφού εβάρυνα τη γη, στις συννεφιές ανοίγω

μα αν είναι θέηημα θεού από ψηηά θα φύγω.

Προγκάει ο χάρος του θεού αυτό δεν πάει άηηο

πως του περήφανου αετού το θράσος είν' μεγάηο.

Κι έρριξαν στρόβηηους βροντές, βροχές και καταιγίδα

γιόμισ' ο τόπος αστραπές του στήσανε παγίδες

τον ηηηο τον εσκεπασαν κρύψαν και το φεγγάρι

αγρίεψε και η ζωή χτυπούν το παηικάρη.

Κι όπως το σίδερο χτυπάς χτυπάς και
ατσαλώνει

έτσι του Μήτσου κι η ψυχή ατσάλωσε
στ' αμόνι

-Θεέ δε γίνεται δουλειά μ' ετούτο το
ήιθάρι

αντέχει και χαμογελά αντέχει σαν ήιο-
ντάρι

-Άστον σε μένα χάροντα τον θέλω για
δικό μου

Κι' όταν όħα πσύχασαν στο μάκρος του
διαδρόμου

όταν όħα καθάρισαν στου σούρουπου
την πλάση

εφτά παγίδες έβαħε στου φεγγαριού
την χάση

ώστε αν ξεφύγει από την μια η άħλη να
τον πιάσει

κι όταν δεν το περίμενε κάποιο φτερό
να σπάσει.

Στα πιό ġνωστά και φιήικá στα πιο όμορ-
φα τα μέρη

στα Σπάτα, τα ειρηνικά στήθηκε το καρ-
τέρι

Έταν χαρά ήταν ġιορτή είχανε πα-
νηγύρι

κλήψτε μανάδες των "απτών" η πλά-
στιγγα είχε γείρει

Έταν χαρά ήταν ġιορτή κι' εκεί κατά το
δείħι

ο φίħος τραγούδησε και χόρεψαν οι
φίħοι

απόγονοι του Έκαρου δεν πίνουν δε
μεθάνε

κι' όταν αποġιομάτισε αρχίζουν να πε-
τάνε

Ούτ' αστραπές ούτε βροντές σ'απόħυ-
τη ηρεμία

καħάρωσε ο δάσκαħος και φεύγει με τη
μία

Ξάφνου ο "απτός"

βήέπουν και δεν ήιστεύουνε κι' η απο-
ρία στα χείħη

Κλήψτε βουνά της Αττικής κορφές του
Κιθαιρώνα

ο δάσκαħός μου έπεσε κοντά στον ε-
ħαιώνα

Α ένας απτός μοναħικός που στα συ-
ντρίμμια κήαίει

μας κύτταξε παράξενα "δεν πέθανε"
μας ήέει

μον' το κορμί του απίθωσε στη ġη χα-
μογεήώντας

κι' από ψηħά όπως τό'θεħε ταξίδεψε
πετώντας.

Στη μνήμη του
Θωμά Ζώη η
σύζυγος και τα
παιδιά του, προ-
σφέρουν στο πε-
ριοδικό "ΚΟΝΙ-
ΤΣΑ" το ποσό
των 20.000 δρχ.

Ευχαριστήριο

Ευχαριστούμε θερμά όλους, όσους
μας συμπαραστάθηκαν με οποιον-
δήποτε τρόπο στο βαρύ μας πόνο για
το χαμό του αγαπημένου μας συζύγου,
πατέρα, ġιου, αδελφού και θείου, Νί-
κου Σίμου.

Η σύζυγος Λούλα, ο ġιός Κώστας.
Οι ġονείς Κώστας και Ερατώ Σί-
μου, Πέτρος και Ελένη Φόλα. Τα α-
δέλφια ġιάννης και Ζωή Σίμου, Πόπη
Φόλα.

Οι ανεψιοί και λοιποί συγγενείς.

Ο κ. Ανδρέας και η κ. Έλλη Κου-
σιαφέ κατέθεσαν στο Ģηροκομείο Κό-
νιτσας το ποσό των 10.000 δρχ. στη
μνήμη των ġονέων τους. Η Δ.Ε. ευ-
χαριστεί θερμά.

Σ Χ Ο Λ Ι Α

Για το Νοσοκομείο - Κέντρο Υγείας, έχουμε γράψει στο περιοδικό μας ουκ ολίγες φορές.

Επιμείναμε για δυναμικές ενέργειες γιατί στη χώρα μας ακούγεται όπως αποδείχτηκε όποιος - φωνάζει τίς δυνατά.

Προτείναμε πολλές φορές να ξεσηκωθούμε όλοι οι κάτοικοι της Επαρχίας με το Δήμο επικεφαλής ώστε κάποτε, επιτέλους, να λειτουργήσει τουλάχιστον ένα Κέντρο Υγείας στην Κόνιτσα. Οι Κυβερνήσεις έρχονται και παρέρχονται, οι Υπουργοί μας επισκέπτονται και μας υπόσχονται και τα χρόνια φεύγουν χωρίς να γίνεται τίποτα.

Πήγε τόσος χρόνος χαμένος. Ο Δήμος τί περιμένει; Να κινηθεί όταν θα πλησιάζουν οι Δημοτικές εκλογές;

Καί τότε, πάλι υποσχέσεις θα χορητάσουμε απ' όλους!

Ε Ι Δ Η Σ Ε Ι Σ

* 9/1/94. Λίγα χιόνια στις βουνοκορφές.

* Από το Πνευματικό Κέντρο Δήμου Κόνιτσας καταρτίστηκε πρόγραμμα δραστηριοτήτων για να σταλεί στο Υπουργείο Πολιτισμού απ' όπου αναμένεται και η ανάλογη χρηματοδότηση.

Στο πρόγραμμα περιλαμβάνονται:

1. Ωδείο, με σκοπό να δίνονται συναυλίες από τους ίδιους τους μαθητές του.

2. Τμήμα χορευτικό που θα πραγματοποιεί εκδηλώσεις στην πόλη μας

και πιά πέρα.

3. Έκδοση των Πρακτικών για το περσινό διήμερο Πολιτισμού.

4. Παραγωγή δίσκων τοπικής παραδοσιακής μουσικής.

5. Πολιτιστικές εκδηλώσεις.

6. Συμπόσιο γλυπτικής.

7. Έκθεση ζωγραφικής και ενέργειες για τη δημιουργία Πινακοθήκης.

8. Προσπάθεια καταγραφής όλων των απομεινάντων παραδοσιακών στοιχείων της Επαρχίας Κόνιτσας. Π.χ. Συλλογή φωτογραφιών από διάφορες εκδηλώσεις κ.ά.

9. Βιντεοσκόπηση ή μαγνητοφώνηση παραδοσιακών χορών και παραδοσιακών αρχιτεκτονικών στοιχείων.

10. Κατασκευή τοπικών παραδοσιακών ενδυμάτων.

* Στις 13/1 έγινε στο Δημαρχείο της Κόνιτσας σύσκεψη Δημάρχου - Κοινοταρχών της Επαρχίας με συμμετοχή του Νομάρχη κ. Κολιούση.

Συζητήθηκαν διάφορα θέματα που ενδιαφέρουν την Κόνιτσα και την περιοχή της.

* Από τα ραδιοτηλεοπτικά μέσα Ιωαννίνων ανακοινώθηκε στις 13/1 ότι ανακαλείται από το κ. Νομάρχη η λειτουργία του Βυρσοδεψείου στην Κόνιτσα.

* 16-17/1 βροχή και λίγα χιόνια στις βουνοκορφές. Με επιτυχία έγινε ο χορός του Συλλόγου "Αγ. Νικόλαος" στο Κέντρο "Πλατανάκια" στις 22/1.

* Την ίδια μέρα έγινε από την "ΠΡΟΟΔΕΥΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ" γλέντι στην Πυρσόγιανη.

* Έγινε ανακαίνιση του παλιού κτιρίου των Σφαγείων (στην Αγορά) από το Σύλλογο "Αναβίωσης παλαιών ε-

ΣΥΝΔΡΟΜΕΣ

Ζώγας Θεοδ. U.S.A. Δολ	20	Κοινότητα Δροσοπηγής	3.000
Σίμος Νικ. U.S.A.	40	Παπαδημούλης Χρ. Αθήνα	2.000
Τσάνος Νίκος Ιταλία Λιρέτ.	60.000	Παπαδημούλης Δημ. Αθήνα	2.000
Μήτσιου Μαρία, Γερμανία Δρχ.	5.000	Νούτσος Κων. Αθήνα	5.000
Καρανίκας Ηλ. Γερμανία Δρχ.	5.000	Πορέτσος Μηνάς Εξοχή	2.000
Ντούτσης Γεωργ. Αραβία	10.000	Καλησώρας Γεώργ. Κόνιτσα	1.500
Φασούλης Σωτ. Κεφαλοχώρι	1.000	Κωνσταντινίδης Λαζ. Αγ. Παρασκευή	2.000
Κοινότητα Κεφαλοχωρίου	3.000	Τσιάρας Κων. Γιάννινα	1.200
Φασούλης Κώστας Αθήνα	3.000	Χολέβας Χρ. Αθήνα	2.000
Ζώης Δημήτριος, Κόνιτσα	1.000	Τσαρτσάλης Γεωργ. Αθήνα	5.000
Οικονόμου Σπυρ.	1.000	Φούντου Μαρίνα Αθήνα	2.000
Παπαγιάννης Κων. Αγ. Παρασκευή	1.000	Κετκίδης Ηρακλής Αμφιλοχία	1.000
Κωτσίνης Κων. Δροσοπηγή	1.000	Ζαχαράκη Ευανθία Κόνιτσα	2.000
Οικονόμου Ευάγγ. Δίστρατο	2.000	Σπανός Θανάσης, Πηγή	1.500
Γιούσιος Κων. Αθήνα	1.000	Σίμος Αλκιβ. Γιάννινα	1.000
Ιερ. Σδούκος Χρ. Κεφαλοχώρι	1.000	Γκόγκος Κων. Κόνιτσα	1.500
Γιάκας Γεωργ. Λάρισα	1.500	Μάλιακας Στ. Κόνιτσα	2.000
Δερβένη Χαρίκλεια Αγ. Βαρβάρα	1.000	Γαϊτανίδης Σπ. Κόνιτσα	2.000
Σκαλιστής Χρ. Τσοτλί	2.000	Μπάρμπας Παναγ. Κόνιτσα	1.000
Παχώμης Δημ. Αθήνα	2.500	Μιχαλόπουλος Χαρ. Κόνιτσα	2.000
Παπακώστας Στρυ. Θεσ/νίκη	2.000	Βάρνας Νικ. Κόνιτσα	2.000
Μαρκαντώνη Μαρία, Αθήνα	2.000	Κήτας Βασ. Κόνιτσα	1.000
Νάτσης Δημ. Αθήνα	1.000	Κόντου Κασσιανή	2.000
Μουλαϊδης Θωμ. Κόνιτσα	1.000	Γκόγιος Γιάννης, Κόνιτσα	1.000
Μάνθος Αριστ. Κόνιτσα	1.000	Σδούκος Δημ. Κόνιτσα	1.500
Σινάκης Ιωαν. Κόνιτσα	1.000	Ιερ., Γιανσούλης Σπ. Αγ. Παρασκευή	1.000
Παρασκευάς Αντ. Μάζι	1.000	Μάλιακας Χρ. Κόνιτσα	2.000
Τούσης Κων. Καμάρες Πατρών	2.000	Ντάφλης Γιάννης, Κόνιτσα	5.000
Κώτσικος Στεφ. Κόνιτσα	1.500	Μουλαϊδης Πέτρος, Κόνιτσα	1.500
Μπελθικιώτης Παναγ. Αμύνταιο	1.000	Βλάχος Μάνθος, Κόνιτσα	2.000
Συργιάννης Νικ. Δίστρατο	1.000	Καρράς Τάσιος, Ηλιόρραχη	1.500
Γέγιος Παναγ. Κόνιτσα	1.500	Καρράς Χρ., Ηλιόρραχη	1.500
Πανταζίδης Ευστ. Θεσ/νίκη	1.500	Κεφάλας Αλεξ. Πηγή	1.500
Περώνης Κων. Γιάννινα	2.000	Κεφάλας Φωτ. Πηγή	1.500
Λάμπρου Γεωργ. Γιάννινα	2.000	Ζαχαρία Πανωραία Μπουραζάνι	2.000
Ντίνης Σπυρ. Λάρισα	2.000	Χορταρέας Ηλίας Αθήνα	3.000
Ντίνης Πασχ. Σέρρες	2.000	Πίσπας Δημ. Δίστρατο	1.500
Κουτσούκου Λίτσα Αθήνα	2.000	Στέφος Κων. Κόνιτσα	1.500
Αποστόλου Κων. Γιάννινα	1.500	Κουτρούλη Ουρανία Αθήνα	1.500
Λάμπρου Χρ. Αθήνα	1.500	Ζούνης Νικ. Θεοτόκος	2.000
Παπαγιάννης Μιχ. Θεσ/νίκη	2.000	Μπούνας Ευάγγ. Κόνιτσα	2.000
Μάτσιας Βασ. Κόνιτσα	2.000	Χούσου Άννα, Κόνιτσα	3.000
Πασχάλης Ελευθ. Αθήνα	1.000	Τσιναρίδου Πόπη, Τρίκαλα	2.000
Καλαϊτζής Σπυρ. Θεσ/νίκη	3.500	Χούσος Σπυρ. Πειραιάς	2.000
Καραμπίνης Παντελής, Θεσ/νίκη	1.500	Αγαπίδης Θεοφ. Θεσ/νίκη	2.000
Παπαχρήστος Ιωαν. Θεσ/νίκη	1.500	Βρούκος Στέφ. Κόνιτσα	2.500
Τσουβαλής Θεμ. Ρόδος	5.000	Βρούκος Σωτ.	2.500
Μηλιώνη Αικ. Θεσ/νίκη	1.500	Σπέλλας Στεφ. Βόλος	1.500
Καλλιντέρης Παντελής, Γιάννινα	2.500	Σπέλλας Χρ. Κόνιτσα	1.500
Καρράς Παναγ. Κέρκυρα	2.000	Ντεντοπούλου Χριστίνα Κόνιτσα	1.000
Μηλίγκος Δημ. Αθήνα	2.000	Ιερ. Νάκος Απόστ. Κόνιτσα	1.000
Μπουζίου Γεωργία Θεσ/νίκη	1.500	Ζδράβος Δημ. Κόνιτσα	1.000
Ταπεινόπουλος Γεωργ. Θεσ/νίκη	2.000	Κατής Απόστ. Κόνιτσα	2.000
Παγανιά Βαρβάρα Αθήνα	2.500	Καβελίδης Χρ., Κόνιτσα	1.000
Γαζώνα - Κέφη Ερασμία Άρτα	1.500	Πρίτσος Κων. Κόνιτσα	1.000
Σούρλας Επαμ. Γιάννινα	2.000	Κοτσάφτης Ευάγγ. Μάζι	1.000
Κουρτίνος Στεργ. Παλαιοσέλι	1.500	Μούχος Νικ. Αθήνα	2.000
Μπάρμπας Σωτ. Αθήνα	1.500	Νούτσος Γεώργ. Αθήνα	2.000
Ανδρεάδης Χρ. Αθήνα	1.000	Παπαθεμιστοκλέους Χρ., Γιάννενα	2.000
Ξάνθος Μιχ. Αθήνα	3.000	Γεωργίου Βασιλική Αθήνα	2.000
Τσιαλιαμάνης Σπυρ. Αθήνα	5.000	Παππά Μάγδα Θεσ/νίκη	1.000
Τσιάτσος Παναγ. Αθήνα	2.500	Τζήμος Μηνάς, Κόνιτσα	1.000
Γιαννακός Χρ. Γιάννινα	2.000	Ιερ. Σκίρτας Άγγελος Πάδες	1.500
Σίμος Νικ. Θεσ/νίκη	1.500	Σκαλωμένος Δημ. Αγ. Παρασκευή	2.000
Κατσαμάνη Μαρία, Πάδες	1.500	Τζίμας Δημ. Κόνιτσα	1.000
Τόσκας Γιάννης Πάδες	5.000	Τσόγκας Σπυρ. Λάρισα	1.000
Φαρμάκης Σωτ. Κόνιτσα	1.000	Τζουμάκας Βασ. Νικάνορας	2.000
Λωλίδης Δημ. Αθήνα	3.000	Κοτσίνης Ιωαν. Γιάννινα	2.000
Λωλίδης Βασ. Τράπεζα	2.000	Καραμπέτσης Βασ. Αθήνα	2.000
Ντέμος Γιάννης Κλειδωνιά	1.500		